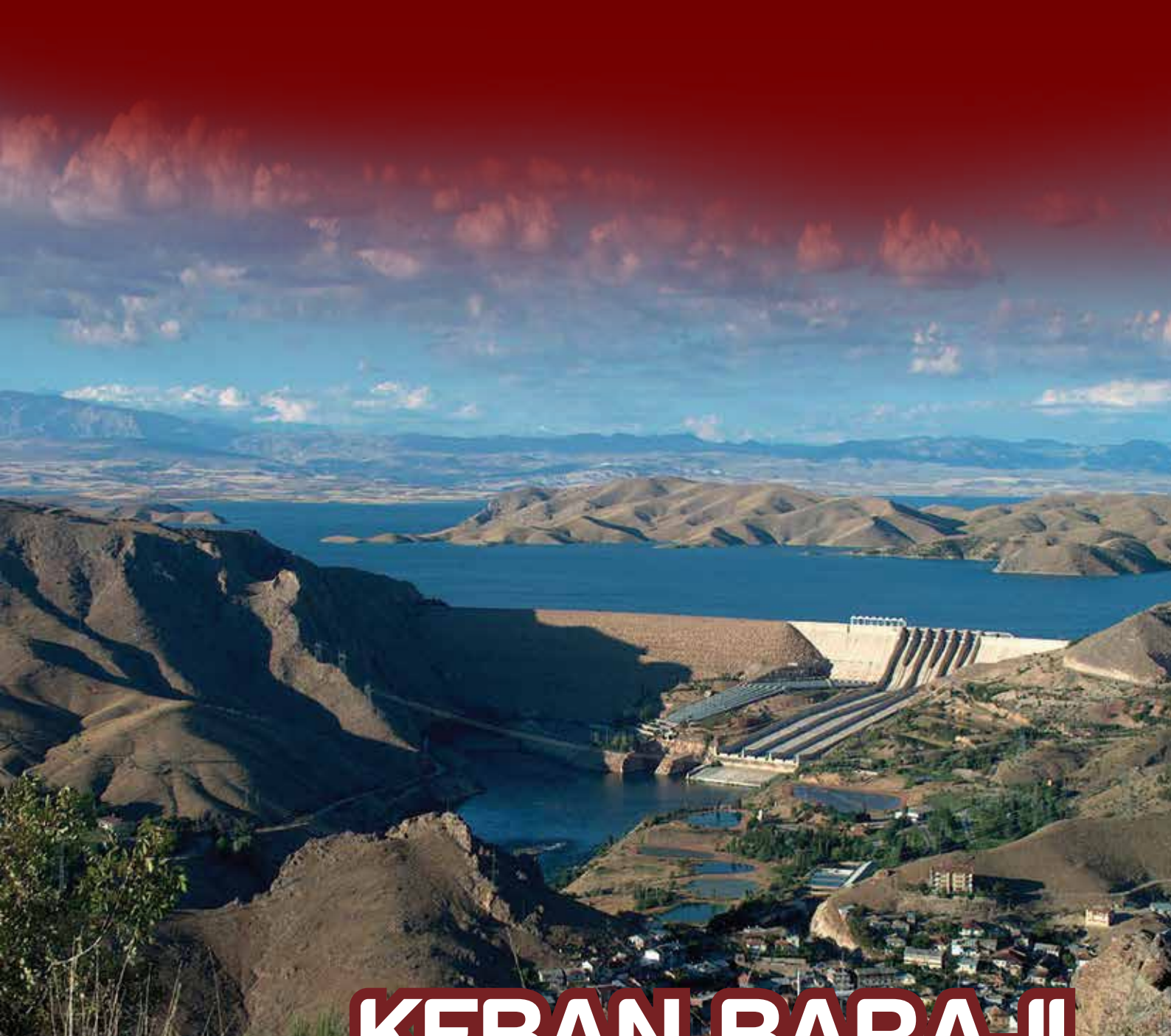

ELAZIĞ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ

Yıl:27 Sayı:42 Ocak 2015

KEBAN BARAJI

ELAZIĞ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ

KÜNYE

İmtiyaz sahibi

Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı adına
Mehmet ÇAĞLAR

**Yayın Yönetmeni ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**
Salih Özbulut

Genel Koordinatör
Mustafa Fethi GÜRBÜZ

Yayın Kurulu
Cahide (Dalokay) ÖZDEMİR
Prof. Kerim SUNGUROĞLU
Şemsettin ÜNLÜ
Sevim (Anagür) KOYUNOĞLU
Mustafa TURAN
Cahit KOÇ
Prof. Kemal ÖZMEN

İdari Müdür
Güçmen MEMİŞOĞLU

Yönetim Yeri ve Adresi
Sokullu Mehmet Paşa Cad. Ece Sk.
No: 15/3 Dikmen ANKARA
Tel: 0312 480 28 80
Fax: 0312 480 38 08
e-mail: info@elazigvakfi.org.tr

Tasarım

başkent tasarım

Nenehatun Cad. No:81/4 GOP
Çankaya - ANKARA
Tel : 0312 436 42 69
Faks : 0312 436 42 64
mail : bilgi@baskenttasarim.com
www.baskenttasarim.com.tr

Baskı

Ankara Ofset

Büyük Sanayi 1. Cadde
Necatibey İş Hanı Alt Kat No: 93/43-44
İskitler - Ankara
Tel : 0.312 384 50 63

Yayın Tarihi : Ocak 2015
Yayın Türü : Yerel Süreli
Yayın Aralığı : 6 ay
Yayın Dili : Türkçe

Bu dergi basın-meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir. Dergideki yazılarda ifade edilen görüş ve fikirler yazarlarına aittir. Yazıların bilimsel, dil ve imla sorumlulukları yine yazarların kendilerini bağlar. Bunlar Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı dergisinin düşünce politikasını yansıtan metinler olarak mütalâa edilmemelidir.

İÇİNDEKİLER

Kalkınma Kurultayı Üzerine	1
Gönlümüzü ve Gücümüzü Hasredeceğimiz Yer: "Elazığ"	2
Elazığ'da Badem Üretimi	5
Elazığ için Öncelik Eğitim ve Meslek	7
Hüzün Yağdı Dağlara... (Yemen Türküsü)	10
Fikret Memişoğlu'nun Şiirlerinde Bazı Özellikler	14
Öğretmenim Mehmet Hücümenoğlu	16
Kaybettiğimiz Hocalarımız	17
Yukarı Fırat Ezgileri'nden Harput Senfonisi'ne	
Harput Senfonisi'nden Yukarı Fırat Senfonik Esintiler'e... ..	18
Elazığ'ın Ekonomik Gelişmesi için Bir Öneri:	
Eğitim ve Bilgi Ekonomisi Yaratmak	21
İlimizin İsim Değişikliği Gerçekleşir Mi?	26
"Azığ İli"nin Kalkınması	28
Gelenek, Görenek ve Kültürün Yozlaşması	44
Öylesine Bir Şiir	46
Milli Mücadelede Mamuratül-Aziz İmzası	
Hacı Kaya Sebati Duman	47
Şiir: "Par Lagerkvist" - "Emily Dickinson"	59
Vakfımız Kanalıyla 2014-2015 Öğrenim Yılında	
Burs Veren Yardımsever Hemşehrilerimiz	60
Kaybettiklerimiz	61

KALKINMA KURULTAYI ÜZERİNE

Mehmet ÇAĞLAR

Yönetim Kurulu Başkanı

2001 yılında gerçekleştirilen “Elazığ 1’nci Ekonomi Kurultayı”ndan sonra 2014 yılında “Elazığ Kalkınma Kurultayı”nın gündeme gelmesi, tartışmaların ötesinde şehirde bir hareketlenmeye de neden oldu.

Elazığ’ın sosyal ve ekonomik kalkınmasına yönelik stratejileri ve hedefleri belirlemek ve bir model oluşturmak amacı ile Şubat 2014 tarihinde başlayan çalışmalara 29 Kasım 2014 tarihinde düzenlenen ikinci birleşim ile son hali verilmiştir.

Yapılan çalışmalar sonucu, kalkınmada lokomotif olacak sektörler su ürünleri, yer altı kaynakları ve turizm olarak belirlenmiş, sanayi, hayvancılık, bitkisel üretim, inşaat, ticaret, enerji, eğitim ve sağlık gibi sektörler ise bu öncü sektörler ile birlikte gelişecek alanlar olarak açıklanmıştır.

Öncelikle “Elazığ 1’nci Ekonomi Kurultayı”ndan neler elde edildiği ve son yapılan bu “Kalkınma Kurultayı”ndan neler beklendiği üzerinde durmak istiyorum.

- 1’nci ekonomi kurultayının gerçekleştirildiği 2001 yılında Elazığ’da 4 veya 5 yıldızlı otel yoktu. Akgün Oteli bu vesile ile açıldı.
- Balıkçılık sektör olmaya başladı. Bu arada “Üzümcüler Birliği” kuruldu.
- Havaalanı sorunu ele alındı ve pist genişletme çalışmaları yapıldı.
- Çevre yollarının yapımına geçildi.

Özetlemeye çalıştığım konular 1’nci ekonomi kurultayı ile gündeme gelmiş ve en azından sonuçları ille şehrin sosyal ve ekonomik hayatına katkı yaratmıştır.

Kalkınma kurultayı nedeniyle vakıf merkezimizde 16 Mayıs 2014 tarihinde Elazığ Valisi Sayın Ömer Faruk Koçak ve Belediye Başkanı Sayın Mücahit Yanılmaz’ın katılımı ile bir toplantı yapılmış, “Elazığ 1’nci Ekonomi

Kurultayı”nın sonuçları değerlendirilerek, şehrin hangi sektör veya seçeneklerden yararlanılarak marka şehir olarak öne çıkarılması üzerinde tartışılmıştır.

Daha sonra; Elazığ Valiliği, Belediye Başkanlığı, Fırat Üniversitesi, Fırat Kalkınma Ajansı ve Elazığ Ticaret ve Sanayi Odası ile müşterek yürütülen çalışmalar sonucu, birinci aşamada odak sektörlerin tespitine çalışılmış ve ikinci birleşimde ise tüm paydaşların katılımı ile çalışmalara son hali verilerek ilgili kurum ve kuruluşlara bilgi verilmiştir.

Yapılan açıklamalardan asıl görevin bundan sonra başladığı, kurultayın ikinci etabı ile yol haritasının belirleneceği ve bundan sonra ciddi adımlar atılması zorunluluğu üzerinde durularak bir eylem programı yapılması gerektiğini anlıyoruz. Dolayısı ile şehir, bu hedefler doğrultusunda bir yola çıkıyor... Ne kadar yol alırsa o kadar iyidir.

Bu noktadan sonra yapılması gereken ise, kalkınmada lokomotif olarak belirlenen sektörlerdeki gelişimin yol haritası çıkarılırken, bir eylem planı çerçevesinde proje ve faaliyet önerilerinin doğru bir biçimde oluşturulmasıdır. Zira, her fikir ve proje sonuçta bir kaynak ve girişim gerektirmektedir.

Hedefleri tespit etmek önemlidir. Ancak, bunu gerçekleştirecek, daha doğrusu hayata geçirecek olan girişimciyi ve finansmanı tanımlamak bütün bu çalışmaların odak noktası olduğunu düşünüyorum. Sonuç olarak, yapılan bütün bu çalışmaların son noktası yatırımı yapacak kişi veya kişileri bulmaktan geçiyor.

Bu nedenle bu aşamada bu sorunun doğru bir biçimde konuşulup, tartışılması gerekiyor.

Bu vesile ile tüm üyelerimize ve Elazığlılara yeni yılda sağlık ve esenlikler dileği ile sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

GÖNLÜMÜZÜ VE GÜCÜMÜZÜ HASREDECEĞİMİZ YER: “ELAZIĞ”

Şefik GÜL
GÜLSAN ŞİRKETLER GRUBU
Yönetim Kurulu Başkanı

“Aziz” babamın aziz memleketi **Elazığ**...

Ömrümün yarısından çoğunu geçirdiğim, ama gönlümü tümüyle verdiğim Elazığ...

Geçmişin güçlü mirasından geleceğini de kurtarmaya aday Elazığ...

Açıkçası “Elazığ” denildiğinde duygularımız ve hasretimiz öne çıkıyor; ama işin bir gerçek yanı var. Çeşitli yönleriyle bildiğimiz Elazığ'ın yeni karnesi önümüzde.

Bu karneyi **DÜNYA Gazetesi** hazırlamış, üstelik 81 ilin tamamı için.

Türkiye'nin tüm illerinin karnelerinde binlerce not var. Aynı şekilde Elazığ için de çok sayıda ve bir o kadar önemli notlar söz konusu.

Bir yandan bu ilginç karneyi görünce ve bir yandan da bir yılın sona ermesi ve yeni bir yılın başlaması dileğiyle bu yazıyı kaleme alma ihtiyacı duyduk. Yoksa; kimselere akıl vermek veya bedava nasihat etmek gibi bir tavır içinde olamayız. Zira; Elazığ'da yetişmiş iş gücü var, yeraltı ve yerüstü zenginliklerimiz var, üniversitemiz var, iş adamımız var. Açıkçası un var, şeker var, yağ var; ama helva yok. İşte biz bu helva yapmak adına yazımızı kaleme alıyoruz.

Gelin **DÜNYA Gazetesinin** bu notlarına kısaca bir göz atalım... Amacımız hemşerimizi rakamlara boğmak değil; ancak mukayese ve algı için de asgariden bazı rakamlara ihtiyaç var.

Eğitim ve kültürden başlayalım. Kadınlarımızın yaklaşık onda biri okuma yazma bilmiyor; onda biri

de üniversite eğitimi almış. Dörtte biri ilkokulu bitirmiş. Dolayısıyla kalanı ortaokul ve lise mezunu. Bu oran erkekler için daha makul. Ancak; kadınların toplam istihdamdaki payı yüzde 16 civarında, yani kadınılarımız çalıştırılmıyor.

Her bin kişiye düşen kütüphane kitabı sayısı 226 ve Türkiye'deki il sıralaması 53. Öğrenci başına düşen profesör sayısında iyi durumda ve Türkiye'nin dördüncü ili. Yüksek öğrenim başarı oranı yüzde 44 dolayında ve Türkiye'nin altmış yedinci ili. Çok dikkat çekici bir durum: öğreten var, öğrenen yok!

İstihdam oranı itibariyle yüzde 49 ile Türkiye'de 25 sırada ve yüzde 7.8 işsizlik oranı ile de 32 sırada Elazığ. Ancak; çalışan nüfusun neredeyse yüzde 40 kadarı mevsimlik çalışan durumunda. Kamuda çalışan oranı da yüksek. Bu noktada bir hususu belirtmek isteriz. Özellikle 1960'lı yıllardan sonra çocuklarımızı memur yapmak istedik. Devlet kapısında umut aradık. Artık devletin imkanları daraldı, başka iş alanları oluştu. Geçmişte akla hayale gelmeyen yeni sektörler meydana çıktı. Dolayısıyla artık tarım, sanayi, hizmetler gibi sektörlerin yeni alanlarına kulaç açalım. Farkı fark edelim; farklı davranalım.

Elazığ'da her bin kişiye 89 otomobil düşüyor ve Türkiye sıralaması 53. Her bin kişiye düşen mobil telefon sayısı 814 ve sıralaması da 43.

Sağlık ile ilgili notlara gelince... Elazığ, kişi başına hastane yatak sayısında Türkiye birincisi. Aynı şekilde doktor sayısında **Türkiye yedincisi**.

Ekonomi ile ilgili notlar da şöyle:

- Elazığ'ın kişi başına gayrisafi **katma değer** sıralaması 21.
- Kişi başına düşen **mevduat** 4 bin liranın biraz üzerinde, **nakdi kredi** tutarı ise 6 bin liraya yakın. Demek ki; Elazığ'da bankalar daha çok verici durumda; yani 4 toplamış buna karşın 6 vermiş.
- Tabii ki gönül ister ki bu krediler iş ile ilgili olsun. Yani tarım, ticaret ve sanayi için kullanılan paralar olsun. Yoksa tüketici kredisi olarak telefon, buzdolabı, araba alınıyorsa ekonomi için o kadar iyi değil.
- Türkiye'de kişi başına **kamu yatırımlarında** Elazığ sekizinci sırada.
- Ancak; **imalat sanayi net satış gelirinde** sınıfta kalmış ve 57 sıraya gerilemiş durumda. Komşu ve bölge illerin gerisinde.
- Sözün özü itibarıyla **Türkiye'nin ekonomik gelişmişlik endeksi sıralamasında Elazığ 52. sırada yerini alıyor**. Bu sıralaması ile; Malatya, Gaziantep, Bingöl, Mardin ve Batman gibi illerin altına düşüyor.

Bu notlar içerisinde **en ilginç olanı da sosyal hayat ve mutluluk ile ilgili**. Şöyle ki;

- Mutluluk ve umut düzeyleri, evlenme ve boşanma hızları, intiharlar, trafik kazaları, suç oranları, konutlarda tuvalet, banyo ve su şebekesi bulunma düzeyi, kamu hizmetlerinden memnuniyet, belediye hizmetlerinden memnuniyet konularını içeren "**kişisel mutluluk ve memnuniyet endeksi**" sıralamasında Elazığ, 72. sıra ile Türkiye'nin en mutsuz 10 ili arasında.
- Buna karşın eğitim, kültür, sağlık ve çevre verilerini yansıtan "**sosyal gelişmişlik endeksi**" ile ilgili sıralamada Elazığ 8. sırada ve Türkiye'nin sosyal açıdan gelişmiş ilk 10 ili arasında.

Yukarıdaki notlara ve sıralamalara bakarak herkes farklı çıkarsama yapabilir. Kimileri çok iyi görebilir, kimileri felaket tellallığı yapabilir.

Ancak; önemli olan bu gelişim seyrinin karmaşık ve giderek kötüleştiğini anlamaktır.

Aslında önemli olan bölgemizin kaynaklarının kurumasını önlemektir; yani hem ekonomik ve hem de beşeri kaynaklarının erozyonunun önüne geçmektir.

Oysa biz başta insanımız olmak üzere beşeri kaynaklarımızı, zenginliklerimizi, varlıklarımızı alıp götürüyoruz. Dolayısıyla asıl kaynağımızı kurutuyoruz.

Unutmamalıyız ki; **fakirlik, kader değildir ve pek çok kötülüğün kaynağıdır**. Fakirlik kavramını sadece varlık olarak anlamayalım. İnsanın düşünce fakirliği çok daha kötü ve tehlikeli. Umutlarını yitirmiş, düşüncelerini kaybetmiş, üretmeyi unutmuş insanın kaderi fakirliktir. Fakir olunca da kötülükler bunu takip eder.

Fikren, zikren, ruhen, madden zenginliği aramalıyız, zengin olmalıyız.

Bu zenginlik de kendiliğinden gelmiyor. Ayrı bir çaba ve ortak bir işbirliği gerektiriyor.

Gelin şöyle bir düşünelim...

Çok şükür **Elazığ ilimizden çıkmış ve Türkiye'nin büyük illerinde yer edinmiş çok büyük iş adamlarımız var.** Bunların içerisinde sanayici, tüccar, ihracatçı var. Sayıları hiç de az olmayan bu firmalarımız binlerce, on binlerce istihdam yaratıyorlar. Ülkeye döviz kazandırıyorlar. Aynı şekilde katma değer oluşturuyorlar.

Şimdi bu firmalarımızın rehber veya öncü olabileceği sektörler, alanlar yok mudur? Onların tecrübesini ve gücünü kullanacak mekanizmalar yok mudur?

Evet... ne yazık ki bugüne kadar çok olmadı. **Merkezi yönetim ve yerel yönetim kademeleriyle, mesleki örgüt ve sivil toplum organlarıyla siyaset gücü aynı hedefte bir araya gelemedi. Ortak akıl oluşturulamadı.** Sadece kolayına kaçmaya çalıştı, istedi. Alamayınca da üzüldü veya küstü.

Bunların hiçbir yararı yok.

Ortak hedef ortaya konulmadan yol almak mümkün değil. Bölgenin inanan önder yöneticileri devreye girmeden ve herkesle aynı çerçevede diyalog kurmadan mümkün değil. Bu kimselerin önderliğine kesin ihtiyaç var.

Yerel beşeri ve maddi güçlerin birleştirilmesine kesin zaruret var. Yoksa dışarılardan gelen hemşerilerin sembol veya isteksiz yatırımlarıyla çözümler bulunamaz.

Başarılarını kanıtlamış ve dışarıda işini kurmuş hemşerilerimizin bilgi ve tecrübesini kullanmak zorundayız. Gerek bilgi ve gerekse tecrübe kolay elde edilmiyor. Bu kadar tecrübe sahibi iş dünyamızı Elazığ'a hasredek mekanizmalar ne yazık ki kurulamıyor.

O halde gelin şimdi **ne yapacağımızı ve nasıl yapacağımızı sıralamaya çalışalım.**

- Valimizi, Belediye Başkanımızı ve milletvekillerimizi teşvik ederek devlet ve özel sektörü adına yatırımları sağlamalıyız.
- Şehrimize ait marka(lar) yaratmalıyız.
- Elazığ'da yaşayanları ve yaşamayanları yatırım yapma adına birleştirmeli ve böylece sevgi, saygı, iş ortaklığı yumağı oluşturmalıyız.
- Komşu vilayetlerimizin büyüme modelini örnek almalı, gerekiyorsa ortaklıklar kurmalıyız.
- Ülkemizden ve vilayetimizden aldığımızı bu dünyadan göçerken götüremeyeceğimize inanarak kazancımızı şehrimize ve ülkemize harcamalıyız.
- Birbirimizi sevmeye gayret etmeliyiz. "düğüne çağırırsa gitme, çağırmasa küs" öz deyişini çürütmeliyiz.
- Elazığlı veya Elazığ'da yaşayan arkadaşlarım, kardeşlerim ve dostlarım, haydi birleşelim ve Elazığ'ımızda yatırım seferberliğine başlayalım.

Unutmamalıyız ki; yatırım yapmak için yatırım tutarı kadar sermayeye ihtiyaç yoktur. Genel kural, yatırımın bedelinin % 20-25'i kadar öz sermaye yeterlidir. Gerisini kredi kullanarak yapmak mümkündür. 10 tane 1 milyon lira 10 milyon lira, 100 tane 1 milyon lira da 100 milyon lira eder ve bu rakamlardan çok ciddi yatırımlar çıkar. Ancak; burada da bir hususa parmak basmak gerekir. Sadece paranın olması yetmez. Paranın yanında bilginin, tecrübenin, ortak aklın ve cesaretin de olması gerekir. Bu zenginlikleri bilerek gelin birlikte **"Elazığ'ın kalkınma seferberliği"**ni ilan edelim diyoruz.

Bu çerçevede öncelikle örnek sektörler bulmalıyız. Aynı şekilde örnek ortaklıklar kurulmasına yardımcı olmalıyız. Hep birlikte yaratacağımız başarı modelleriyle yola devam etmeliyiz. Elazığ'dan doğmuş ve kökünü Elazığ'da tutmuş Gül Ailesi olarak ve sahibi olduğumuz GÜLSAN Şirketler Grubu olarak her türlü katkı sunmaya hazırız.

Aslında konuyu şöyle de formüle edebiliriz. Bugüne kadar hep konuştuk, ama hiç yapamadık; ya da yaptıklarımızı doğru yapamadık. O zaman geriye bir şey kalıyor: bugüne kadar yapamadıklarımızı yapalım, yaptıklarımızı yapmayalım.

Unutmayalım "zarar" bölüşülmez; "kar" bölüşülür!...

ELAZIĞ'DA BADEM ÜRETİMİ

Nuri ÖNAL

(ELSİAD)

ELAZIĞ SANAYİCİ İŞADAMLARI DERNEĞİ
YÖNETİM KURULU ÜYESİ

Elazığ ilimiz katma değeri yüksek bir ürün olan badem açısından çok uygun iklim şartlarına sahip önemli bir konumdur. Bu husus ilimiz için badem eylem planının çok hayati bir noktada olduğu gerçeğini de ortaya çıkarmıştır...

Esasen badem konusunu bende uzun yıllardır düşünmekteydim. Zira Elazığ da yetişen badem Türkiye'nin ve dünyanın hiçbir yerinde yetişmemektedir. Dolayısıyla bu hususu gündeme taşıyan çok sevdiğim ve saydığım kardeşim uzun yıllardır beraber olduğumuz ve Ankara da iş camiasının sevilen iş adamı olan Ankara Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi sayın **Salih Özbulut** bey, bademin Elazığ'da ki durumunu sorması üzerine bu bademden yatırım için ne olur, Elazığ ekonomisine nasıl bir katkı sağlar, Elazığ için marka ürün olabilir mi gibi düşüncelerini bize aktardı. Bende hemen Elazığ da bir yatırım düşüncesi fikri ve kelimesini duyunca yıllarca Elazığ ekonomisi ve yatırımını düşündüğüm için vermiş olduğu şevk ve heyecan duygusuna kapılarak bir yatırım olur ümidiyle badem ile ilgili bilgi çalışmasına girdim.

Türkiye'de badem yetiştiriciliğine olan ilginin son yıllarda giderek artması dikkat çekmektedir. Badem üretimiyle sadece meyve yetiştiricileri değil, yatırım danışmanları, doktorlar, bilgisayar uzmanları, fabrikatörler vb. tarım dışı sektörlerde görev yapanların da dikkatini çekmektedir. Bu da bademin çok iyi bir yatırım ürünü olduğunun göstergesidir. Ülkemizde yılda yaklaşık 40.000 ton sert kabuklu badem üretilmektedir

Yerli bademlerimizin iç randımanı %18-20 civarında olduğu öngörülmekte ve buna göre yılda 8.000 ton kadar iç badem elde edilmektedir. Ancak mevcut

badem bahçelerinin hemen hepsi tohumdan yetişmiş ağaçlardan oluştuğundan, iç bademlerin kalitesi düşük olup iç pazarının isteklerini bile karşılayamamaktadır...

Bademin Elazığ daki mevcut durumuna bakıldığında;

Merkez	293 ton
Ağın	266 ton
Alacakaya	87 ton
Arıcak	14 ton
Baskil	262 ton
Karakoçan	35 ton
Keban	111 ton
Kovancılar	19 ton
Maden	96 ton
Palu	78 ton
Sivrice	81 ton
Toplam	:1.242

Elazığ ilimizde 2013 yılında toplam bin 242 ton badem üretimi yapılmış olup yaklaşık % 90'lık bölümü düzenli olmayan alanlarda kendiliğinden yada ekilmiş olan badem ağaçlarından elde edilmiştir. Tabloya bakıldığında üretimin nerelerde ve ne kadar olduğu görülmektedir. Elazığ bademin den elde edilen badem ezmesi hiçbir yörede bulunmayan bir lezzet tadı vermektedir.

Elazığ ili ve ilçelerinde bademin durumunu gördükten sonra dünya piyasalarında ki duruma baktığımızda dünya ihracatında en önemli ülke üretimde olduğu gibi dünya ihracatının da %69'unu tek başına ABD karşılamaktadır. Dünyada badem büyüme oranının % 15'in üzerinde olduğu görülmektedir. Ancak badem büyüme hızının Elazığ'da bu oranın ileriki yıllarda çok daha büyük olacağı bir gerçektir. Zira son yıllarda Elazığ'da bademciliğin benimsendiği ve iyi bir gelir kaynağı oluşudur. Bademciliğin Elazığ'da ilerlemesinin bir nedeni de verilen teşvikler, destekler, hibeler, krediler önemli bir yer tutmaktadır. Bunun örneğini de Ağın ilçemizde görmekteyiz. İlçede büyük ölçeklerde badem bahçelerinin mevcudiyeti bunu kanıtlamaktadır. Ancak yapılan yatırımların badem bahçelerinin çoğunluğunu Elazığ dışında ki yatırımcılar tarafından yapılmasıdır. Bu da gösteriyor ki bademe verilen önem Elazığ dışında daha iyi değerlendirilmektedir.

Badem için Elazığ toprakları son derece elverişli topraklardır. Bunun kıymetini bilelim ve Elazığ'a bu konuda basta siz değerli iş adamlarımız olmak üzere badem konusunda yatırım desteklerinizi bekliyoruz.

Sonuç olarak bademin hem şifa kaynağı hem erken ürüne yatkınlığı (3 yıl) gibi kısa süre mantıklı bir yatırımdır.

Yeni yapılacak her türlü yatırım konusunda başta sayın Elazığ Valiliğimiz olmak üzere. Milletvekillerimiz, Belediye, Üniversite, Ticaret ve Sanayi Odası Ticaret Borsası, TKDK, Ziraat Odaları, Orman SMMM, ELSİAD diğer kurum ve kuruluşlar Elazığ'a yapılacak yatırımların nevi'ne bakmadan katkı ve desteklerini tam olarak vermektedirler.

Badem eylem planı hazırlığını ilimiz için başlatılmış olması Elazığ'a çok ciddi ekonomik katkı sağlaması badem sektörüne girilmesi için önemli bir destektir.

Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Dergisi aracılığı ile Elazığlı bütün hemşerilerimize iş camiamızın değerli iş adamlarımızın Elazığa yatırım için bekliyoruz ayrıca yazımızdan da anlaşılacağı üzere badem Elazığ için büyük bir avantaj ve ekonomik değer taşımakta olup yeniden gözden geçirilerek değerlendirmeye alınması ile bu konuda desteklerinizi bekler;

Saygılarımı sunarım...

Sevim (Anagür) Koyunoğlu

ELAZIĞ İÇİN ÖNCELİK EĞİTİM VE MESLEK

Türkiye ekonomisi, yüksek cari açık, yüksek enflasyon ve giderek yavaşlayan ekonomik büyüme nedeniyle kırılmalı bir trend izliyor. Ümit bağlanan sanayi üretimi de giderek artan dozda hız kesiyor. Dolayısıyla içinde bulunduğumuz ekonomik gelişmelerin negatif etkilerinin hane halkına yansımalarından endişe ediliyor.

Bu bağlamda Türkiye'de 2014 yılı işsizlik oranının yüzde 10'lara çıkmasına karşılık Elazığ'da işsizlik oranının yüzde 16.5 ile Türkiye ortalamasının üstünde olduğu açıklanıyor. Çerçevesi belirlenmiş, temelleri güçlendirilmiş etkin bir ekonomi politikası ile önlem alınmadığı takdirde bu tatlı hayatın sona ereceği belirtiliyor.

Öte yandan 2014 yılında Türkiye çok kurak bir yaz geçiriyor, barajlarda su seviyesi alarm verici boyutlara ulaşıyor. Ani ve zamansız yağışlar, can kaybına neden olan seller, kırıp geçiren fırtınalar ve hortumlar görülüyor. Yani Türkiye ağır bir şekilde, iklim değişikliğinin etkilerini yaşıyor. Tarım sektörü, iklim değişikliğinden etkilenen sektörler arasında ilk sırada yer alıyor.

Bu yaklaşımla dünyanın pek çok ülkesi, iklim değişikliğine karşı küçük çiftçisine sahip çıkıyor, destek oluyor. Ulusal ve bilimsel önlemlerin yanı

sıra; kent yönetimleri tarafından da kendi coğrafi, yapısal, yöresel ve geleneksel özelliklerine göre ivedi önlemler alınıyor. Çiftçi, dünya piyasalarına hitap edecek ekolojik ve iyi tarım uygulamaları için eğitiliyor. Küçük çiftçinin yanı sıra bağcılık, bahçecilik ve sebzeçilikle uğraşan yöre halkı da destek alıyor ve eğitiliyor.

Bu bağlamda tarım faaliyetlerinin Elazığ için vazgeçilmez olduğu biliniyor. Kırsal bölgelerdeki hane halkının, sahip oldukları öz varlıklarından ve çevre olanaklarından en yüksek verimle yararlanabilmeleri için ivedi tedbirler alınması gerekiyor.

Kaynaklarda, 1940'lı yıllara kadar Elazığ'da, toprağından, suyundan, ikliminden anlayan, tabiatla mücadele etmesini bilen, öz varlıklarını sonuna kadar değerlendiren köylüler olduğu anlatılıyor. Yani Elazığ'da üreten, üretim kapasitesi olan, ürettiği ile geçimini sağlayan köylerden söz ediliyor. Bu köylerin yöreye de ekonomik katkı sağladığı belirtiliyor. Oysa günümüzde köyler, üretimi düşük, yaratıcılığı azalmış kasabalara dönüşüyor.

Uygulanan yanlış eğitim politikaları sonucunda, verimli topraklar kimsenin umurunda olmadığı

gibi kimse, iyi çiftçi, iyi marangoz, iyi elektrikçi, iyi tesisatçı ya da yaratıcı sanatkar olmak da istemiyor. Gençler, üniversite okumanın ve devlet kurumlarında çalışmanın hayaliyle yaşıyor. Sonuçta diplomalı işsizlerin sayısı arttıkça artıyor.

Dolayısıyla ekonomideki duraklama ve durgunluğa karşı Elazığ'da, çiftçilik, bağcılık, bahçecilik ve sebzeçilikle uğraşan aile bireylerinin, kendi uğraş alanlarında, dünyadaki gelişmelere uygun olarak eğitilmeleri önem taşıyor. Tarımsal faaliyetlerde yaşanan kısır döngüden çıkmak gerekiyor. Özellikle kırsal kesim gençlerinin öz varlıklarını bilgi ve bilinçle üretime dönüştürmeleri için geleneksel bilgilerin yanı sıra günün gelişmelerine yönelik temel tarımsal bilgiler konusunda da eğitilmeleri gerekiyor.

Bu kapsamda, Elazığ'ın, coğrafik, yapısal, yöresel ve geleneksel özelliklerinin yanı sıra dünyadaki gelişmeler de göz önüne alınmalıdır. Kırsal kesimde, iyi tarım uygulamaları yapacak, üretime katkıda bulunacak, yakın çevre ve kentlerle ekonomik ilişkiler kuracak, pazarlama olanaklarını doğru değerlendirecek eğitimli gençler yetiştirilmelidir.

Kaldı ki 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nda Fakülte ve Yüksek okullarda açılan bölümlerin, yurt kalkınmasına cevap verecek şekilde ülke ve yöre

ihtiyaçlarına göre belirlenmesi hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla Fırat Üniversitesi'nde, bir ya da iki yıllık, pratiğe yönelik, Bahçe Bitkileri Bölümü, Bağcılık Araştırma Enstitüsü, Şifalı Bitkiler Araştırma Bölümü gibi yöre ihtiyacına uygun ara eleman yetiştiren bölümler açılmalıdır. Kırsal kesim gençleri için tarımsal faaliyetlerde uygulama alanlarına göre kurslar düzenlenmelidir. Bu bağlamda Elazığ'da balıkçılığın gelişmesinde, Fırat Üniversitesi'nde Su Ürünleri Bölümü olmasının kesinlikle etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Kısaca Elazığ'da yetişen güçlü ürünlerin en yüksek verimle üretilmesi, öne çıkarılması, tanıtılması, markalaşması ve pazarlanması için eğitim, eğitim yine eğitim gerekiyor. Elazığ'a tekrar üreten, yaratıcı köyler ve çiftçiler kazandırılması bugüne kadar hiç olmadığı kadar önem arz ediyor.

Tarımda, bağcılıkta, bahçecilikte ve sebzeçilikte uygulanan eğitim konusu, gelişmekte olan ülkelerden, en gelişmiş sanayi ülkelerine kadar her toplumda önemini sürdürüyor. Eğitimde ileri olan ülkeler, ekolojik ve iyi tarım uygulamaları ile dünya piyasalarıyla rekabet ediyor.

Örneğin Fransa'ya gittiğinizde size, birbirinden yaratıcı ambalajlarda kendi şaraplarını; İspanya'ya gittiğinizde zeytinyağlarını; Macaristan'da

salçalarını; İsviçre'de tarıma dayalı ham maddesini dışardan getirerek üretilen çikolatalarını satmaya veya tanıtmaya çalışıyorlar. Hollanda'ya gittiğinizde sizi peynir satan dükkanlara götürüyorlar. Hepsi tarıma dayalı ürünleriyle ulusal ekonomilerine katkı sağlıyor. Özetle tarımsal faaliyetlerde kazanım ve başarı eğitimle geliyor, eğitimle sağlanıyor.

Öte yandan ülkeler arasında, küresel ekonomik pastadan pay almak için büyük bir girişim hamlesi, yarış ve rekabet yaşanıyor. Örneğin Çin'in, kazanmak için akıl almaz yollara başvurduğu görülüyor. Çinli girişimciler, Türkiye'yi il il dolaşarak, tarihi mekanları ve el sanatlarımızı resmedip, ülkelere taşıyor. Kız Kulesi, Sultan Ahmet Camii, Artemis ve Zeus Heykelleri, Nemrut Dağı'ndaki heykeller ve daha nice tarihi eserlerimiz ve el sanatlarımız Çinliler tarafından kopyalanıyor. Bu değerlerimiz, yaratıcılıklarını kullanan Çinliler tarafından, farklı tasarımlarla dekoratif süs eşyalarına dönüştürülüyor. Çin'de ucuz emek ve malzemeye üretilen ürünler, konteynerlerle Türkiye'ye getiriliyor. İthal Çin malı ürünler, "Türk malı" adı altında, Türklere ve Türkiye'ye gelen turistlere satılıyor. Sadece tarihi eserler ya da otantik el sanatlarımızla da sınırlı değil; satılabileceklerine inandıkları her objeyi kullanıyorlar. Öyle ki Atatürk'ün ya da devlet büyüklerinin eşleriyle çekilmiş fotoğrafları bile Çin'de işlenerek özel tasarımlı tablolar yapılıyor. Bir çoğu kanserojen olan bu ürünleri, ticari ortakları aracılığıyla, Türkiye'de pazarlıyorlar.

Bu cümleden olarak, eğer bir gün Elazığ'ın otantik el sanatlarının Çin'de üretilen yeni tasarımlı taklitleri, Elazığ'da satılırsa hiç şaşırmanın. Kaldı ki böyle giderse Elazığ'ın otantik el sanatları yok olmaya mahkum görülüyor. Çünkü Elazığ'ın otantik el sanatlarının kullanımı, hızla gelişen ekonomik ve toplumsal gelişimler sonucunda, değişime uğruyor ve giderek değerini yitirmeye başlıyor. Örneğin;

tarihten günümüze Elazığ kadınının ipek tellerine duygularını döktüğü, yazma kenarlarına işlenen motiflerden oluşan iğne oyası ve örtüleri süsleyen Palu'ya özgü tel kırma işi vb. artık eskisi gibi yazma ya da örtü olarak kullanılmıyor. Dolayısıyla Elazığ el sanatlarının yaşatılması için, yaratıcı tasarımlarla, farklı ürünlerde, günümüz ihtiyaçlarına ve kullanımına uygun biçimde üretilmesi gerekiyor. Örneğin; iğne oyasından, tablolar, aksesuarlar yapıldığı, buluz veya çocuk elbiselerinin yakalarına biye olarak işlendiği biliniyor.

Şüphesiz ki konu sadece oya değildir. Tüm el sanatlarının, günümüz ihtiyaç ve kullanımına uygun şekilde geliştirilmesi ve yeni ve yaratıcı tasarımlarla üretilmesi gerekiyor. Bunun yolu da ya Fırat Üniversitesi'nde bir ya da iki yıllık pratiğe yönelik el sanatları bölümleri açmak ya da büyük kentlerden özel olarak getirtilecek yaratıcı ve yetenekli hocaların eğitiminde, münavebe ile kurslar düzenlemektir. Yani işsizlik oranı Türkiye ortalamasının üstünde olan Elazığ'da, bir sanat, beceri ya da meslek edinmenin ve de yaratıcı gençler yetiştirmenin tek yolu vardır, o da eğitim, eğitim ve yine eğitimdir.

Bu cümleden olarak ülkemize ve yöreye özgü geleneksel ya da çağdaş, daha nice farklı sanat dallarında, Elazığ'ın işsiz gençlerine, beceri ve meslek kazandırmayı önemli görüyorum. Bu bağlamda, sözünü ettiğimiz Çin örneğinden de ders almak gerektiğini düşünüyorum.

Dolayısıyla gerek tarımsal faaliyetlerde çalışanların eğitiminde ve gerekse el sanatları konusunda atılacak adımlarda, Elazığ Valiliği'ne, Elazığ Belediye Başkanlığı'na, Fırat Üniversitesi'ne, Ticaret, Sanayi ve Ziraat Odası İl Başkanlıklarına, ilgili tüm Sivil Toplum Kuruluşlarına ve Elazığlı zenginlere önemli görevler düşüyor.

HÜZÜN YAĞDI DAĞLARA...

(Yemen Türküsü)

Necati KANTER

Kurşunlar evlatları bulur, vurulan hep analar olur

/Yıl 1905...

Mevsim yaz.

Harput 1. Redif taburu Yemen'e hareket edecek. Kışlanın önü ana baba günü... Ebedi ayrılığın hüznü çökmüş gönüllere... Gözler nemli. Elveda kardeşe! Elveda anaya!. Elveda babaya.. Elveda eşe, elveda sevgiliye...

Kucaklaşmalar, sarılmalar...

Şafakla birlikte bir karmaşadır başlıyor. Yüreklere görev, sorumluluk ve bir daha dönememe... Görememenin hüznü ile gözlerde biriken yaşlar!

Boru sesi ile son bir kez daha kucaklaşmalar... İkiye ayrılıyor sonra bu muazzam insan yığını. Yemene gidenler ve bir müddet onların arkasından koşanlar... Tabur, adım adım uzaklaşıyor. Atılan her adım bu ebedi ayrılığı biraz daha perçinler gibi.../

Mavi suda yüzen papatya çiçeği üzerine beyaz kanatlı bir kelebek kondu. Bir şimşek çaktı. Bir aydınlık oluştu gökyüzünde. Güçlü bir silah gibi çatırdadı gök kubbe. Bir kaya yuvarlandı Aslantepe yamacından!

Ozan gölüne baktı Ukuş Bibi. Dua Tepesi'ne giden kalabalığı gördü saydam suda. Yeniden yaşadı o günleri.

Sarp kayalar üzerine oturtulmuş sıra sıra ahşap evlerin önünde zemini boydan boya düz beyaz taşlarla düzenlenmiş büyük meydanı dolduran halk, Kurşunlu Cami'nin etrafını çevreleyen taşlarla örülü geniş bahçe duvarı önünde durdu.

Salalar verildi, ilahiler okundu. Atlar kişnedi, davullar çalındı. Önde redif alayı, ardından sırmalı abalı, rugan kunduralı ağalar, beyler! Aksakallı nur yüzlü insanlar, orta yaşlılar, gençler! Büyüklerin üzerinde siyah, lacivert, mavi renkli geniş çuha şalvar; bellerinde Acem kuşağı, yelek ceplerinde gümüş köstekli cep saati... Siyah çarşafli kadınlar, taze kızlar kaççı göçü bırakıp yollara düştüler!

Hoca Osman Bedrettin'in davudî sesiyle ettiği dua, Harput'un sarp granit kayalarına çarpıp aksi sedalarla yöreyi inim inim inletti... Bu duygu çağlayanı Dua Tepesi'nin doruklarından derin vadilere doğru çağıl çağıl akıp gitti.

Dağ kapısından şoseye inerek yola koyuldular.

Gözyaşı deryası içinde arı kovanı gibi uğultulu, aç, susuz, akşamdan sabaha kadar gözlerine uyku girmeden beklendi Kışla'nın önünde...

Son bir kez daha yokladılar çantalarını, heybelerini. Potinlerini, feslerini giyindiler ürkek ve hüzünlü bakışlar arasında... Sıra sıra söğütlerin gölgesinde boyunları bükük, ak tülbentleriyle gözyaşlarını kurulayan anaların yanık feryadıyla inledi redif alayı... Yağmur yağmur akan gözlerle bakakaldı mahzun gönüller hasret yüklü vagonlara... Bir çığlık, bir vaveyla, bir şivan koptu... Havanın dumanlı, vaktin dar olduğu bir zamanda zehirli bir ok saplandı sinelerine... Siyah bir nehir gibi akıp gitti yollar gurbete.

Güle güle diyemedi Ukuş Bibi oğluna.

Bedeni sarsıldı, dudakları titredi. Zayıf kollarını uzattı. Mustafa'nın solgun yüzünde gezdirdi dolan gözlerini... Saçlarını avuçladı, bastırdı göğsüne. Boğazına takılan hırıltılı boğuk bir sesle "Yavrum!" dedi, ölümü duyumsadı yüreğinde. Dişleri kenetlendi, elleri yumuldu, damarlarındaki kan durdu, bakışları dondu.

Gözlerini açtığı anda meyve ağaçlarıyla süslü Göllü Bağları'nın ortasındaki iki katlı ahşap evlerinin eyvanında buldu kendini.

Güneşin güçlü ışınlarına daha fazla direnemeyen kurşunî bulut yığını gökyüzünde hareler çizerek yitip gitti.

Hoş bir toprak kokusu yayıldı etrafa... Buzluk Bağları'nın ötesinde hazin bir kaval sesine takıldı Ukuş Bibi'nin yüreği... Yıllardır çektiği hasret; vuslatın kucağına attı onu... Gölün daireler çizen serin sularına dikti bakışlarını... Gül kokusunu duydu oğlunun. Gönül viranesinde bir aşk nergisi açtı.

"Yıllardır gözlediğim, ta yürekte özlediğim, güneşim, ayım, canım geldi."

Mor bir ışık süzüldü Fetahmet Baba türbesinden, Nurdan bir heykel oluştu Süt Kalesi burçlarında... Beyaz bir çadır önünde, çöl ortasında kıvranan Mustafa'nın silüetini gördü. Gül açmıştı göğsünün tam orta yerinde. Muhammedî bir gül.

"Su, bir yudum su" dedi, inledi Harputlu ceylan...

Bir testi uzattı oğluna Ukuş Bibi...

"Bismillah" dedi, çatlak dudakları arasında süzülen âb-ı hayatı kanayan göğsünde ovuşturan Mustafa, anasına baktı, inledi. Oğlunun ılık nefesini yüreğinde duydu; titrek parmaklarıyla dokundu ona.

Bir kurbağa atladı Ozan Gölü'nün serin sularına, kaybolup gitti Harputlu civan.

Kendi yüzündeydi sıcak elleri Ukuş Bibi'nin...

Yoktu Mustafa!..

Hayaldi gördükleri!..

Aklını başından alan duygulara kapılan kadın, kalenin burçlarına baktı, sonra Fetahmet Baba türbesine çevirdi yalvaran bakışlarını. Son bir çabayla ayağa kalktı, yedi yıl sonra yeşerdiğini sandığı umutları bir daha soldu. Buruş buruş yüzü ak kâğıt gibi oldu, üşüyen omuzları çöktü. Yıldırımlar düştü yüreğine...

Murat kenarında yavrularını emziren ceylanları düşledi.

Ufka dikti bakışlarını...

Pertek kalesini, Dersim ormanlarını, gökle birleşen Munzur dağlarını gördü. Ardından çöller, vadiler serildi gözlerini önüne...

Ve ötelerde... Ötelerin ötesinde Yemen!

Uçuk dudakları arasında gizemli bir fısıltı...

Ah Yemen!"

Çölün kızgın kumları gibi alev alev yanan ağrısını söndürmeye yetmedi gözlerinden akan sel!

Bir ağıt döküldü Ukuş Bibi'nin dudaklarından.

"Kışlanın önünde redif sesi var

Bakın çantasında acep nesi var

Bir çift kundurası bir de fesi var

Ano Yemendir, gülü çemendir

Giden gelmiyor, acep nedendir

Ah burası huş'tur, yolu yokuştur

Giden gelmiyor, acep ne iştir."

....

Yamalı şalvarını dizlerine kadar çemirleyen Süleyman Dayı, küreği omuzlayıp gürül gürül akan suyu izledi. Arkin içinde yılan gibi kıvrılarak süzülüp giden boz bulanık suyu evleğe ulaştığında fidelerin altına çevirdi. Güneşin sıcaklığı altında çatlamış, kavrulmuştu toprak. Boynu bükük fidelere baktı; yedi yıl önce Yemen çöllerine gönderdikleri ve bir daha haber alamadıkları oğlu Mustafa düştü gönlüne... Yeni nişanladıkları küçük oğlu Ali'yi düşündü. Sonra Ukuş'un hasret yüklü bakışına takıldı gözleri... Serin suyu emen fideler canlandı, hoş bir ürperti yayıldı sebze fidelerine. Süleyman Dayı yanağını küreğinin sapına dayadı, böcek ve kuş seslerini dinledi uzun uzun... Uzaklardan gelen yanık bir hasret türküsüyle irkildi; bir umut goncası kıpırdadı yüreğinde. Dolu dolu oldu gözleri, yıldızlar uçuştu başı üzerinde... "Mustafa'm!" dedi, yıldırım çarpmış bir ağaç gibi yıkıldı kaldı tarla başında...

Babasının yere yıkıldığını gören Ali, önce ayağının sürçtüğünü sanarak umursamadı. Seslendi, yanıt alamayınca koştu...

Arktan avuçladığı serin suyla babasının göğsünü ovuştururken hâlâ duyuluyordu o büyülü ses!

Kışlanın önünde sıra söğütler
Yüzbaşı, binbaşı asker öğütler
Yemene gidenler baba yiğitler

“Mustafa!.. Mustafa'm!..” dedi Süleyman Dayı..

“Bu onun sesi!.. ”

Perde perde yükselen yakıcı sese doğru iri adımlarla yürüdü baba oğul...

Ukuş Bibi, Ozan Gölü kenarındaki asırlık ceviz ağacına sırtını dayamış, alev alev hasret kokan nağmeler arasında kaybolup gitmişti...

Kışlanın önünde bir sürü kazlar
Yüreğim yanıyor, ciğerim sızlar
Yemen'e gidene ağlıyor kızlar

Eli Yemendir, gülü çemendir
Giden gelmiyor acep nedendir

Göz göze geldiler...

“Senden almış Mustafa'm sesinin rengini” diyemedi kırk yıllık karısı Ukuş'a... Yavrum deyip anasının boynuna sarılmak istedi. Olmadı! Olmadı işte! Küçük oğlu Ali'den mi utandı. Gururuna mı dokundu bilinmez.

Olduğu yere çömeldi Süleyman Emmi...

Bakışlarını yere yıktı Ukuş Bibi, büktü boynunu... Başındaki ak tülbendiyle gözyaşlarını kuruladı. Acı bir fısıltıyla, “Yemen, ah Yemen!” dedi, hıçkırıklara boğuldu kadın.

“Yemen!” dedi inledi baba Süleyman.

Başını alıp çekip gitti Ali!

....

Gün doğarken bahçeye çıkıp güneşin doğuşunu seyretti Ukuş Bibi. Sıvası dökük, toprak damlı evlerinin temizliğini yaptı. Sonra sofrayı hazırlayıp kocasının ve oğlunun karınlarını doyurdu, sebzeleri sulamak için tarlaya uğurladı onları.

Hayvanları önüne katıp Ozan Gölü'ne doğru ağır adımlarla yürüdü. Sık ağaçlı bahçeler arasında patika yoldan geçip yamaçları tırmandı. Papaz Kırkor'un bağını geçerken güneş iki mızrak boyu yükselmişti.

Gölün kenarına geldi. Her gün olduğu gibi saatlerce mavi sulara bakıp hayallere daldı.

Konuşuyordu oğluyla, görüşüyordu onunla... Gönül gözüyle görüştüğü, buluştuğu yer burasıydı; Ozan Gölü...

“Bu kaçınıcı bekleyiş; trenlerin ardından... Her gün bir hasret türküsü, her vagon bir uzun hava...”

Güney illerinden esen yel, gül kokusunu getiriyordu onun...

“Yitirmedim umudumu, bir gün mutlaka döneceksin Mustafa'm! Seni dünya gözüyle görebilme arzusuyla inim inim inliyorum... Her geçen gün biraz daha yanıyor bağrım!”

Buğulu gözlerini ufka dikti;

“Bu günün gelmesini görmek ne büyük saadet... Bunu bana nasip et Allah'ım!”

Gündönümünde mavi renklerle ışıldayan kayalık, taşlı tepelerden inerek evinin yolunu tuttu. Şeytan geçidine vardığında güneş batmak üzereydi. Kıyıya inmeden önce yamaçta durdu, gözünün görebildiği her yanı gözledi. Ardıç ağaçlarından başka bir şey yoktu etrafta. Neden sonra hayvanlarının kaybolduğunu fark etti Ukuş Bibi. Garip bir korku sardı içini... Buzluk kayalarından gelen sert rüzgârın etkisiyle üşüdüğünü hissetti. Omuzlarının ucuna kadar örttüğü siyah başörtüsüne sıkı sıkı sarıldı.

Yelboğazi'ndan geçti, dere yatağından gelen kuş sesleri, böcek çılgınlıkları uzaktan gelen bir hasret türküsüne eşlik ediyordu. Olduğu yerde çivilendi... İnce bir sızı düştü yüreğine...

"Mustafa'm! Mustafa'm!" dedi, ellerini kaldırdı gökyüzüne, büyük bir tevekkülle yumdu gözlerini, alev alev yandı dua eden dudakları.

"Âşık sultan ne gezersin bu dağda
Zülüflerin tel tel olmuş bu çağda

Ben giderken gül çoğ idi burada
Gittim geldim viran olmuş bu bağlar"

Perde perde yükselen Mustafa'nın yanık ezgisi yankılar yaparak inletiyordu karanlık dağları...
Dudaklarının titrediğini duyumsadı.

"Onun sesi!" dedi, acı bir çılgılık koşturdu Ukuş Bibi'nin ta yüreğinde. Karşılık verdi cinler Şeytan Kayalıkları'nda.

Kurşun gibi inen sağanağa aldırış etmeden yürüdü. Karanlık yağızlaşıp daha da esmerleşti. Patikanın toprak yüzeyi iyice çamurlaştı... Vıcık vıcık bastığı yerler. Rastladığı ilk kaya oyuklarından birine sığındı.

Yağmurdan ıslanan yüzünü, omuzları üzerine aldığı siyah başörtüsünün ucuyla kuruladı. Kocasının ve oğlunun deliler gibi dağlarda kendisini aradıklarını düşünerek ürperdi. Bir kurşun atımı uzaklıktaki yaban armudu ağacı altında bir karaltı gördü. Seslenmek istedi, boğazı düğümlendi, sendeledi. Göğsünden fırlayacakmış gibi vuran yüreğinin üstüne bastırdı elini.

Bir Yemen türküsü tutturmuştu, gece rüzgârı!..

Bir adım daha attı, çöktü...

Eğildi.

"Oğlum!.." dedi.

Canlı mı ölü mü belli değildi. Gözlerinden akan hasret damlacıkları çöl kokan soluk yüzünü yıkadı Mustafa'nın. Tozlanmış sakalının altındaki uçuk yüzüne, yumuk gözlerine dikti korku dolu bakışlarını. İnanamadı yavrusunun ölümüne. Diken diken oldu tüyleri. Zonklayan başı üzerine kenetledi ellerini...

"Mustafaaa'm!.." dedi.

Duygusuz bir aksiseda yanıt verdi Ukuş Bibi'nin çılgınlığına.

Silâh sesleriyle Meteris'ten kalkan meri keklilere takıldı nemli gözleri... Yanık ezanları dinledi yükselen minarelerden... Dua Tepesi'nin doruğundan uçup, bir rüya gibi kayboldu ay yüzlü...

Seher yeli, Mustafa'nın Yemen kokan ılık nefesini sıla kokan dağlara yaydı.

Eli yemendir gülü çemendir
Giden gelmiyor acep nedendir

İnce bir sızı düştü Ukuş Bibi'nin korlaşan yüreğine...

"Yavrum!" dedi, damla damla hüznü düştü toprağa...

FİKRET MEMİŞOĞLU'NUN ŞİİRLERİNDE BAZI ÖZELLİKLER

Osmanlı İmparatorluğu'nun en kritik döneminde, savaş rüzgarlarının estiği bir zamanda, 1915 yılında doğan ve 53 yaşında vefat eden Fikret Memişoğlu, gençlik yıllarını Cumhuriyet döneminde bereketli bir şekilde geçirmiştir. Dedesi Hacı Arif Bey ve babası Osman Remzi Bey'in münevver insanlar olması hasebiyle, iyi bir tahsil gördüğü ve aile içinde edebi terbiye aldığı tesbit edebiliyoruz. Bununla beraber her iki atanın da edebi kişiliği ve şairlik yönlerinin olması, tevarüsen Fikret Memişoğlu'na da sirayet etmiştir. Gerek dedesinin edebi yönü, gerekse babasının şairlik yönü onda birleşmiş, çok yönlü bir insan olmasını sağlamıştır.

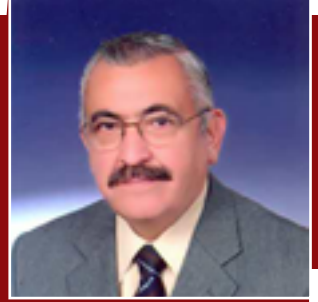
1941 yılında hakimlik görevine başlamış ise de daha sonra istifa ederek 1948 de avukatlık görevine dönmüştür. Avukatlığın yanı sıra "Yeni Fırat" dergisini çıkarmış, bu dergide 60 civarında düz yazı yazmış, şiirler neşretmiştir. Elazığ Kültür Derneği'ni kurmuş, iki ayrı folklor ekibi teşekkül ettirmiş, bu ekipler 1958'de İstanbul'da, 1960'ta İngiltere'de dereceye girmişlerdir.

Elazığ'a Keban Barajı'nın inşası ve üniversitenin kurulması ve bazı tesislerin gelmesi konularında heyetlere dahil olmuş, gayret göstermiş, özellikle Yeni Fırat Dergisi'nde yazılar yazmış, heyetlerle Ankara'da bakanlıklar nezdinde teşebbüslerde bulunmuştur. Bu arada Elazığ İmam Hatip Lisesinde edebiyat derslerine de dışarıdan ücretli öğretmen olarak girmiştir. Bütün bu çok yönlü ve Elazığ yararına çalışmalarının yanı sıra Fikret Memişoğlu, iyi bir şair ünvanına da sahiptir.

Onun şiirlerini iki kısımda incelemek gerekir. Hece vezniyle olanlar ve aruz vezniyle yazılanlar. Gençlik yıllarında, ilk yazdığı şiirlerde hayal ve anlatım eksiklikleri olmakla beraber, hece veznini tercih etmiştir. "Sıla" başlıklı şiirde bu hususu bariz şekilde görebiliriz.

**"Sılamın yolu dardır
Yolumun sonu yarıdır
Yol verin bana dağlar
Belki göz yoran vardır"**

Giderek şiir san'atı ve edebiyat alanında mesafe kat ettikçe ve olgunlaştıkça ortaya koyduğu şiirleri üslup, anlam ve akıcılık yönünden zirveye çıkmış, edebî san'atları ve sembolleri kullanmada mahir hale gelmiştir. Bununla beraber aruz veznini kullanmaya başlamış, Harput'ta 19. Yüzyılda yaşamış Divan şairlerini incelemiş, onların hayatı hakkında yazılar yazarken şiirlerinden örnekler vermedi de unutmamıştır.

Fikret Memişoğlu, bununla da yetinmemiş, o şairlerin şiirlerine nazireler ve tahmisler yazmak suretiyle onlarla aynı düzeyde bir şair olduğunu isbatlamaya çalışmıştır. Nüzhet Dede, Rif'at Dede, Rahmi-i Harputi, eribaşı-zde Ali Bey, Köse Sefer-zde Raşit Efendi gibi şairlerin şiirlerine nazireleri vardır. Mesela, son iki mısraı Rif'at Dede'ye ait olan şiirin başına üçer mısra ekleyip tahmis ederken bir yerde şöyle diyor.

**Bir glistndır seven her rinde meydn-ı veg
Hn içen, dilber seçen olmaz mı handn-ı veg
Ten yuvup cn tazeler zemzemle rindn-ı veg
“Gasl olunmaz m'ile geri şehidn-ı veg
Yıkayın meyle beni bir mezheb icd eyleyin”**

Fikret Memişoğlu, tabiatla, aşkla, sosyal konularla, kahramanlıkla ilgili ve olayları konu alarak öğretici ve nasihat verici tarzda şiirler yazmakla beraber, tarih ve efsnev konuları da içeren şiirler de yazmıştır. Feth-i Mübin, Ozan Destanı, Harput Menkıbesi gibi şiirlerde hamas duygular ve destn tarz kendisini fazlasıyla hissettiriyor. Özellikle Harput'un tarihini manzum halde verdiği “Harput Menkıbesi” şiirinden şu beş mısra oldukça güzeldir.

**“Gösterir tarihteki umranı virneler
Dn birer hakikatti bugünkü efsneler
Kaç millet gelip geçmiş bu kalenin altından
Kaç bin kılıç sıyrılmış Harput uğruna kından
Hurriler, Urartular, Etiler, Romalılar”**

Fikret Memişoğlu'nun şairlik yönünü izaha çalışırken, onun bu sahada ulu bir ınar olduğunu, birçok şairden etkilendiği gibi birçok şairi de etkileyip yetiştirdiğini biliyoruz. Hece ve aruz veznine son derece hakimiyetini, kelimeleri şiir içinde kullanırken hiç de Yahya Kemal'den geri kalmadığını teslim etmemiz lazım gelir. Rahmetli Memişoğlu, şiir içinde kelimelerle bir futbol topu gibi oynarken, Mehmet Akif Ersoy'dan da geri kalmamaktadır. Sembollere önem vererek, Divan şiirinin gereklerini yerine getirirken, dile ve Osmanlıcaya da hakim olduğunu görüyoruz. Harput ve Elazığ'ın kültür ve folklorne hizmet ederek cihan şmul bir hale getiren İşhak Sunguroğlu ile bilhassa edebiyat, şiir ve musikisini tanıtın, tescil eden Fikret Memişoğlu, Elazığ'da bu sahada çalışanlar için birer nder olmuşlardır.

Mustafa Canpolat

Elâziğ Lisesi 1960-1961 dönemi,6fenA öğrencisi

Öğretmenim Mehmet Hücümenoğlu

Hücümenoğlu'nu anlamak, anlatmak, kelimelerle ifade edilecek bir olgu değildir... En iyisi onu anlamak için bıraktığı izlerlerin peşinden gitmektir. Sanmayınız ki binlerce öğrenci arasında, yalnız bende iz bıraktı... Sadece Elâziğ değil, sonraki Ankara Cumhuriyet Lisesindeki görevinde de, öğrencileri üzerinde aynı güzel izleri bırakmıştır:

Lise son sınıf yazılı sınavındayız, 5 soruluk sınavın birinci sorusu trigonometriydi. Çözmeye başladım, formüller şunlar, bunlar her yolu denedim iş inada binmişti. Öğretmenim tepemin üstünden, göz atıp geçiyordu. Derken, diğer sorulara bakamadan vakit doldu. Yazılı kağıdını üzülerek teslim ettim.

Ertesi matematik dersinde, adeti üzere not defterinden isim isim notları okurken; Mustafa Canpolat 10 deyince beni bir ter bastı nasıl mahcup oldum anlatamam. Ders, biter bitmez peşinden koştum, öğretmenim siz ne yaptınız notları karıştırmışsınız, benim kağıdım sıfırlıktı. Sevecen gözlerle bana dönerek, evladım; yanlışlık yok, ben senin bu soruların hepsini yapacağını biliyorum. Haydi git şimdi Avrupa imtihanlarına hazırlan, deyip hızla uzaklaştı...

Haziran ayında okul bitti, biz 6 fen A'yı öyle bir yüreklendirmişti ki, kafamızda kazanamayacağımız sınav yoktu.

İki Avrupa imtihanı kazanmıştım. Milli Eğitim bakanlığı adına, Almanya da elektrik mühendisliği bursu için iki adet memur kefil istiyorlardı. Bu durum beni çok üzmüştü...

Ben bir esnaf çocuğuydum, bana kefil olacak kadar hiçbir memur kefilimiz yoktu... Ama bütün kapalı çarşı esnafı Alişer Emmi dahil herkes bana kefil ne faydaki kabul edilmiyordu. Bu sıkıntılar içinde, okula elini öpmeye gittim, sınavları kendisi kazanmış gibi coşkuyla sarıldık koklaştık... Evet sınavları Hücümenoğlu kazanmıştı, çünkü hamuru o yoğurmuştu...Yeni son sınıf öğrencilerine beni tanıttı, aynı başarıları sizlerden de istiyorum diye onları yüreklendirdi...

Ayrılık saati gelmişti elini öptüm...Elimi bırakmadı, sevecen bakışlarla, bak evladım biliyorum, sen bir esnaf çocuğusun. Bakanlık burs için senden iki memur kefil istiyor, onu da biliyorum. Birinci kefil benim, ikinciye bulamazsanız onu da bulmaya çalışacağım söz veriyorum. Şok olmuştum, ben hiç bir şey söylemeden, öğretmenim benim sorunlarımı üslenmişti, çok duygulandım, teşekkür ederek minnet duyguları ile yanından ayrıldım...

Daha sonra ailemin desteğini aldıktan sonra, burstan vazgeçerek, çok istediğim İTÜ İnşaatta kendi adıma okumaya karar verdim. Ama Hücümenoğlu'nun sevgi dolu yüceliğini nasıl unutabilirim...

Şu anki aklımla düşünüyorum da, Hücümenoğlu bir öğretmen miydi, pedegog muydu, psikolog muydu, baba mıydı, kardeş miydi, arkadaş mıydı, yoksa bir melek miydi...

Bence bunların hepsinin özü, adam gibi adamdı, Hücümenoğlu...O, fedekâr, ödünsüz, çıkarsız, karşılıksız öğrencilerini sevgi ile besleyen, öğrencilerinin başarılarından gıdalanan, ışık saçan bir yıldızdı, bu dünyadan ışık saçarak geldi geçti...

Nur içinde yat sevgili öğretmenim, Mehmet Hücümenoğlu...

Sevim (Anagür) Koyunoğlu

KAYBETTİĞİMİZ HOCALARIMIZ

Bir zamanlar Elazığ Lisesinin efsane hocalarından olan, Vecihi Timuroğlu ve Mehmet Hücümenoğlu'nun arka arkaya ölüm haberlerini almak, beni hem hüznlendirdi hem de geçmişe, lise yıllarıma taşıdı.

On altı yıllık eğitim hayatımda, farklı yıllarda, farklı okullarda, farklı derslere giren pek çok hocam oldu. Gençlik yıllarımız gibi okul yıllarımız da yaşandı ve su gibi hızla gelip geçti. Doğrusu birçok hocamın ne adlarını ne de derslerini anımsıyorum. Hiçbir iz bırakmadan silinip gittiler. Oysa dersleri öğrenciye sevdirmedeki farklılıkları ile hafızamızda iz bırakan bazı hocalarımız, diğerleri gibi kolay unutulmadı.

Yarım asır gibi çok uzun bir süre geçse de Vecihi Timuroğlu'nun ve Mehmet Hücümenoğlu'nun derslerini keyifle izlediğimi bugün gibi anımsıyorum. Vecihi Bey, edebiyat derslerini öğrenciye sevdirmedeki ustalığı ve konusundaki üstünlüğü ile derslere ruh katardı. Aruz veznini, Nedim'in ve Fuzili'nin şiirlerini, Shakespeare'i, Romeo ve Juliet, Othello ve Hamlet gibi eserlerini, John Steinbeck'i ve Fareler ve İnsanları, Orhan Veli'nin şiirlerini ve daha nice yazar, eser, roman ve şiiri ilk kez ondan öğrendik. Cevat Fehmi Başkut'un, Harput'ta Bir Amerikalı adlı oyununu, Elazığlılar için sahnelediğini de hiç unutmadım. Mehmet Hücümenoğlu da cebiri öyle anlatırdı ki cebir gibi zor bir dersi öğrenciye sevdirmesini bilirdi. Onu dikkatle dinleyen her öğrenci dersi derste öğrenirdi. Sınavlarda öğrenciyi çalışması ve bilgisiyle değerlendirir, hak ettiği en doğru notu verirdi.

Bu vesile ile Vecihi Bey ve Mehmet Beyle ilgili bir iki anımdan söz etmek istiyorum:

Lise birinci sınıfa başlamıştım. O sıralar Vecihi Bey hem müdür yardımcısıydı hem de edebiyat, felsefe ve mantık derslerine girerdi. Okul idaresi, kayıt yenilemek için öğrenci velilerinin okula gelmelerini istemişti. Babama söyledim; fakat dükkanını bırakıp bir türlü okula gelemedi. Bir süre sonra, "Seni Vecihi Bey çağırıyor." dediler. Gittim, "Herkesin velisi geldi imzaladı, senin velin gelmedi" dedi. Ben de, "Babamın vakti yok, gelemiyorum" dedim. "Madem baban gelemiyor, o zaman

ben senin velin olayım" dedi. "Olur hocam" dedim. Vecihi Bey velim oldu. Akşam babama anlattım. Bir şey söylemedi; ama gelemediği için içten içe üzüldüğünü hissettim.

Vecihi Bey, üç yıl boyunca velim olarak kaldı. Her sömestre karne aldığımızda mecburen karnemi Vecihi Bey imzalardı. Her zaman karneme bakar, "notların iyi" derdi.

Yıllar sonra Vecihi Bey'in Ankara'da, Atatürk Lisesi'nin Müdürü olduğunu öğrendik. Elazığ Lisesi'nde aynı sınıfları paylaştığımız altı arkadaş bir araya gelip Vecihi Bey'in ziyaretine gittik. Önce bizleri tanımakta güçlük çekti. "Üç yıl boyunca sadece edebiyat hocam değil aynı zamanda velim de olmuştunuz" dedim. O zaman hatırladı. Ben sana hukuk okumanı söylemişim, değil mi?" dedi. "Evet hocam" dedim.

Sonra aradan çok uzun yıllar geçti. Çalıştığım şirkette, üniversite öğrencisi gençler de çalışıyordu. Birisinin masasında Vecihi Bey'in bir kitabını gördüm. "Vecihi Timuroğlu benim hocamdı" dedim. "Dil Tarih Fakültesi'nde mi hocanızdı?" diye sordu. Meğer o sıralarda Vecihi Bey, Dil Tarih Fakültesi'nde okutmanmış. "Hayır. Elazığ Lisesi'nde" diye yanıtladım. Çocuk şaşırıldı. "Sizin lise de üniversite gibiymiş Sevim Hanım." dedi. "Öyleydi" dedim.

Gerçekten o yılların Elazığ Lisesi, bu değerli hocalarımızın Elazığ Lisesine kattıklarıyla bir üniversite gibiydi. Onların öğrencisi olmak bir ayrıcalıktı.

Yıllar önce bu satırları okuduğunuz dergide, "Bir Zamanlar Elazığ Lisesi" başlıklı bir yazım yayınlanmıştı. Yazıda, aralarında Mehmet Hücümenoğlu'nun da bulunduğu birkaç iz bırakan hocamızdan bahsetmişim. Mehmet Bey, yazımı okuyunca, beni telefonla aradı. Öyle duygulu ifadelerle bana teşekkür etti ki beni de duygulandırdı. Uzun uzun bizim kuşakların Elazığ Lisesi'nden söz ettik. Değerli bir hocamın bu nezaketi beni çok memnun etmişti.

Işıklar içinde yatın Elazığ Lisesi'nin çok değerli, unutulmaz hocaları!

YUKARI FIRAT EZGİLERİ'NDEN HARPUT SENFONİSİ'NE, HARPUT SENFONİSİ'NDEN YUKARI FIRAT SENFONİK ESİNTİLER'E...

İsmet Ülker

*Emekli Genel Müdür Yardımcısı
ve Frankfurt Turizm Ataşesi*

Avrupa ülkelerine özgü klasik müzik, bale ve opera gibi etkinlikler güncel önemlerini koruya dursun, kendimiz olmak ve kendimize dönmek istiyorsak, yol ve yöntem bellidir... Bu bağlamda geleneksel ve yöresel değerlerden ulusal değerlere, ulusal değerlerden evrensel değerlere varan kültürel ve sanatsal etkinlikler yapmak ve üretmek artık kaçınılmaz bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır...

Bu amaçla kaleme alınmış olan “**Yukarı Fırat Ezgileri**” özgün ve emek yoğun bir çalışma olarak tamamlanmış bulunmaktadır. (Solo piyano uyarlaması olan bu ilk çalışma, **Kalan Müzik** tarafından CD albümü olarak yayınlanmıştır). Örneğin bu özgün çalışma ile Yukarı Fırat, Elazığ-Harput, Erzincan ve Erzurum yörelerine özgü ezgilerin ve bazı halk oyunlarının çok sesli müzik tekniklerinden yararlanılarak, yeniden düzenlenmesi ve bazı yöresel çalgılarla destekli **senfonik orkestralar** eşliğinde seslendirilmesi arzulanmış ve ön görülmüştür.

Konsept ve danışmanlığı bu satırların yazarı, çok sesli düzenlemesi Çetin IŞIKÖZLÜ tarafından yapılmış olan, “Yukarı Fırat Ezgileri” konulu solo piyano uyarlamasından sonra bu kez Elazığ Harput türkülerini konu alan çok sesli bir eser olarak, **Harput Senfonisi** kapımızı çalmıştır.

Çok sesli düzenlemeleri Bujor HOINIC tarafından yapılmış olan Harput Senfonisi, opera sanatçıları soprano Zeynep HALVAŞI, Feryal TÜRKÖĞLU ile tenor Aykut ÇINAR ve Mehmet YILMAZ tarafından seslendirilmiştir. **Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası** tarafından seslendirilen bu eser Elazığ Harput diyarı ve bu diyarın insanları için unutulmaz yankılar bırakırken, bu çalışmanın ardından konsept ve danışmanlığı İsmet ÜLKER, çok sesli düzenlemesi ise yine Çetin IŞIKÖZLÜ tarafından yapılmış olan “**Yukarı Fırat Senfonik Esintiler**” konulu özgün bir çalışma da tamamlanmış bulunmaktadır.

“**Harput Senfonisi**” 31 Mayıs 2013 tarihinde, Elazığ Kültür Sarayı'nın açılışında ilk kez seslendirilmiş olup, 26 Mayıs 2014 tarihinde ise TRT Müzik kanalında kayıt altına alınarak devam eden iki hafta sonunda özel olarak yayınlanmıştır.

Böylece, yüzyıllardan beri yöre insanlarınca söylenen, halkın belleğinde ve gönlünde yer almış, ayrıca deneyimli ve bilirkişilerce nota yazılımı yapılmış ve kayıt altına alınmış olan **Yukarı Fırat** türkülerinin, çok sesli olarak düzenlenmesi ve senfonik orkestralar eşliğinde seslendirilmesi beklenen ve özlenen bir görev olmuştur. 2002 yılında başlayan 2012 yılında hayat bulan bu çalışmaların sonucunda işte size geleneksel ve yöresel tavrı korunarak, solo piyano uyarlaması yapılmış olan **“Yukarı Fırat Ezgileri”**, işte size öncü örnek ve unutulmaz bir kültür ve sanat çalışması olan ve 2013 yılı Mayıs ayında hayat bulan **“Harput Senfonisi”**.

İşte size mümkün olduğu oranda aslına sadık kalınarak çok sesli olarak düzenlenmiş ve senfonik nota yazılımı ve partiyonları tamamlanmış olan, konsept ve danışmanlığı İsmet ÜLKER tarafından yapılmış çok sesli düzenlemesi ve nota yazılımı ise Çetin İŞİKÖZLÜ tarafından gerçekleştirilmiş olan ve 10 türküden oluşan 2014 yılı yapımı YUKARI FIRAT SENFONİK ESİNTİLER adlı son eserimiz. Bir başka deyişle, işte size ulusal ve evrensel nitelikler kazanmış olan bizim türkülerimiz ve arylarımız!..

SÖZÜN BİTTİĞİ YER...

Bu anlatı yolculuğu ve yazımızın başlangıcında da belirtildiği ve vurgulandığı üzere, kendimiz olmak istiyorsak, kendimize dönmek durumundayız. Kültürel ve sanatsal alanlarda var olmak ve biraz önlere çıkmak istiyorsak, yöresel ve geleneksel değerlerden ulusal değerlere, ulusal değerlerden evrensel değerlere varan kültürel ve sanatsal etkinlikler ve yolculuklar yapmak artık kaçınılmaz bir olgudur.

Bu bağlamda “Yukarı Fırat Ezgileri”, “Harput Senfonisi” ile 2014 yılı yapımı olan “Yukarı Fırat Senfonik Esintiler” başlıklı özgün ve unutulmaz çalışmalar, yeni nesillere armağan olsun diyerek, çok sesli düzenlenmiş olarak senfonik orkestralar eşliğinde opera sanatçıların sesinden Fırat Türküsü’nü, Dağlar Dağımdır Türküsü’nü, Sarı Gelin Türküsü ve Erzincan Semahı’nı ve de “Dersim Dört Dağ İçinde” türküsünü dinleyecek olanlara ne mutlu!..

Elazığ Harput Diyarı'nın
gönlü yüce insanları ve değerli okurlar;

Öncü örnek nitelikli bu kültürel ve sanatsal çalışmaların, emek yoğun ve özveri gerektiren uğraşlar olduğuna kuşku yoktur. Bu bağlamda bu özgün ve unutulmaz çalışmalara destek veren Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı yönetimini, bu çalışmalara katılan ve katkıda bulunan değerli vakıf üyesi arkadaşlarımı içtenlikle selamlıyorum. Tarafımdan vakıf yönetimine önerilen ve vakıf yönetimince benimsenen, "Harput Senfonisi" olarak hayat bulan bu özgün çalışmanın her aşamasında görev yapmaktan ve katkıda bulunmaya çalışmaktan büyük bir onur ve mutluluk duyduğumu ayrıca belirtmek isterim.

Bu bağlamda; öncelikle dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul GÜNAY, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürü Prof. Rengim GÖKMEN ile Güzel Sanatlar Genel Müdürü Dr. Murat Salim TOKAÇ'a verdikleri destek için şükranlarımızı sunmak isterim. Başta Dr. Mehmet ÖZBEK, Mustafa TURAN ve Ahmet BULUT'a katılım ve katkılarından dolayı, Rüzgar MEMİŞOĞLU, Mehmet Şerif ÇEÇEN, Hasan ÖZTÜRK ve Turgay COŞKUN'a ise katkılarından dolayı teşekkürlerimi bildirmek istiyorum.

Sözün bittiği yere gelince; işte size Elazığ – Harput Diyarı'nın unutulmaz türküsü "Dersim Dört Dağ İçinde..." işte size bu unutulmaz türkünün ilk dördlüğü.

Dersim dört dağ içinde,
Gülü bardak içinde.
Dersim'i hak saklasın,
Bir yarım var içinde...

Elazığ'ın Ekonomik Gelişmesi için Bir Öneri: Eğitim ve Bilgi Ekonomisi Yaratmak

Dr. Öner KABASAKAL

1. Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna

Elazığ'ın ekonomik gelişmesi için son 20 yıl içinde sistemli ve bilinçli çalışmalar yapıldığını ifade etmek mümkündür. 1997-1998 yıllarında, bu satırların yazarının da "danışman" olarak katkıda bulunduğu "Elazığ, 2000'li Yıllara Hazırlık Projesi" (1), Elazığ Ekonomi Kurultayı (2001), Elazığ İlinin Ekonomik Gelişmesi Semineri (2009), Elazığ Kalkınma Kurultayı (2014) bu çalışmaların kamuoyuna mal olmuş en çok bilinenleridir.

Bu çalışmaların tümüyle başarılı olmasını engelleyen başlıca iki problem alanı belirlenmiştir. Bunların birincisi; her biri ayrı ayrı kıymetli olduğu bilinen bu çalışmaların öncekini takip etmemesi, bir başka deyişle birbirinin devamı olmamasıdır. Bu durum sebebiyle; enerji ve emek israfı yanında, yeni çalışmalar için istek de, çalışmaların bulgularından beklenti de azalmıştır. Kuvvetle muhtemeldir ki, devamlılığın sağlanamaması durumunda yeni çabalara katılım ve katkı daha da düşecektir.

Bilindiği gibi 20. yüzyılın kutsal kavramı kalkınma ve sanayileşme olmuştur. Bu dönemin değerlendirilmesine göre; kalkınma sanayileşme ile mümkündür. Sanayileşme ise; fabrika, üretim, duman, kirlilik, mavi ve beyaz yakalı çalışanlar, sendika, kazalar, taşıma gibi kavramları çağırıştıran içi karmaşık dışı cesametli bir hayal olarak geliştirmiştir.

20. yüzyılın son on yılında sihirli kelime sanayileşme/veya sanayi toplumu yerini bilgi, enformasyon, bilişim, know-how kelimelerinin sıkça anıldığı bilgi toplumu ve bilgi ekonomisine bırakmıştır. Bu gelişmenin doğal sonucu olarak sanayileşme ve onun fordist üretim yapısı eski kavramlar olarak anılmaya başlamıştır.

1970'li yılların başında Türkiye'nin en hızlı kalkınan iki ilinden birisi olan Elazığ'da (diğeri Mersin) toplam üretim değerleri içinde sanayi üretimi de Türkiye ortalamasının üzerindedir. 1980'li yılların sonuna gelindiğinde ise Elazığ'da, kamu ekonomisinin de çekilmesiyle sanayi üretimi gerilemiş, kalkınma hızı komşularının hızlarının altına düşmeye başlamıştır. Bu düşme eğiliminin günümüzde de devam etmekte olduğu müşahede edilmektedir. Bu tespitlerden şu sonuca ulaşmak mümkündür: Elazığ günümüze kadar sanayileşmesini tamamlayamamış, kendi ölçeğinde sanayi toplumunun sosyal, ekonomik ve idari kurumlarını kuramamıştır.

Eğer bu postülat doğru ise; Elazığ'ı iki kaderden birisi beklemektedir: ya aynı hızda veya yükselen hızda sanayileşmeye devam edecek böylece bilginin ekonomik bir kıymete dönüştüğü ortamı yakalama hedefi uzun vadeye yayılacak, ya da sanayileşme sürecini by-pass ederek bilgi toplumunun ekonomik kurumlarını ve sosyal ortamını kuracak, böylece sosyal ve ekonomik gelişmesini fabrikasız ve çevreci olarak sağlamış olacaktır.

2. Elazığ'ın Bilgi Ekonomisi Yaratabilme Potansiyeli

Elazığ, sanayileşmeyi by-pass ederek bilgi toplumuna ulaşma yolunda önemli avantajlara sahiptir. Bunlardan birincisi; tarihsel ve kültürel geçmişi bakımından bilgi toplumunun gerektirdiği sosyo-kültürel ve entelektüel birikime sahip olmasıdır. İkincisi ise Elazığ'ın sosyal göstergelerinin (eğitim, nüfus içinde yükseköğretimli oranı, yükseköğretim kurumlarının gelişmişliği, sağlık göstergeleri gibi) Türkiye ortalamasının üzerinde olmasıdır.

2.1. Elazığ'ın Gelişmeye Uygun Tarihi ve Geleneği

Osmanlı öncesinde bir Türk şehri olarak Harput, bütün bölgenin eğitim ve sağlık merkezidir. Harput Sancağı Akkoyunlular'dan Osmanlılara geçerken 10 medrese ve 81 kütüphaneye sahiptir. Harput bu özelliğini Osmanlı döneminde de devam etmiştir. Bir Cumhuriyet şehri olarak Elazığ ve hinterlandının Osmanlı'dan aldığı mirası görmek üzere 19. ve 20. yüzyıl eğitim verilerine daha yakından bakmak faydalı görülmektedir.

(1) Elazığ'ın sosyo-ekonomik gelişmesi için hazırlanan ilk doküman olması bakımından önemli olan bu çalışma, 18 sektörün müstakil panelini, detaylı analizini ve öncelikli yatırım alanlarını, sektörel gelişme stratejilerini içermektedir. Bu çalışma için dönemin Valisi Lütfullah Bilgin ve Vali Yardımcısı Cemal Öztaş'ı vefa ve minnet duygularıyla anmak gerekir.

Elazığ Milli Eğitim Müdürlüğü'nün tespitlerine göre (2) 19. yüzyılın on yılları ile 20. yüzyılın ilk yıllarında Harput ve bağlı yerleşim yerlerinde 28 medresenin olduğu tespit edilmiştir. Aynı dönemde 37 iptidai, 9 rüştiye, 1 askeri rüştiye, 1 idadi okulu faaliyet göstermiştir. 1903 yılında açılan Darülmualinin Mektebi (Öğretmen Okulu), 1915'de açılan Darülhalife Medresesi, 1921'de faaliyete geçen Nafia Fen Mekteb-i Alisi (Bayındırlık Fen Yüksek Okulu), 1904'de Gedikli (Astsubay) ve 1909'da açılan Darülharir Mektebi Elazığ ve yöresinin eğitim tarihinin zengin örnekleri arasındadır.

Elazığ eğitim tarihinin kaydedilmesi gereken diğer kurumlar arasında azınlık okulları oldukça önemlidir. Elazığ ve yöresinin hoşgörüsünün Batılılaşma ve şehirleşme sürecinin sembolleri olan azınlık okulları, Meşrutiyet'in ilanından sonra gelişme göstermiştir. 20. yüzyılın ilk on yılı tamamlandığında 6 adet azınlık okulu Harput Şehir merkezinde faaliyet göstermektedir. Bunlardan Amerikan Koleji, Fransız Koleji, Alman Mektebi'nin Harput'un mirasçısı olan Elazığ ve yöresinin entelektüel birikimine önemli katkılar sağladığı bilinmektedir.

Görüldüğü gibi Elazığ ve yöresi her dereceli eğitim kurumlarına sahip geçmiş ve bunun geliştirdiği gelenekleriyle günümüzde bir bilgi ekonomisi yaratmaya uygun bir tarihsel zemin sergilemektedir.

2.2. Elazığ ve Hinterlandının Demografik ve Sosyal Yapısı

Elazığ ve hinterlandını teşkil eden iller bir eğitim ve sağlık ekonomisi yaratmak için yeterli bir nüfus büyüklüğü ve demografik yapı sağlamaktadır.

Elazığ, Bingöl, Tunceli ve Muş'un toplam nüfusu 1.5 milyona yakındır. Esasen Elazığ, Diyarbakır ve Malatya'nın kırsal nüfusu için de bir cazibe merkezidir. Bu nüfusun yerel bir sosyal merkez oluşturmaya yeterli bir büyüklüğü gösterdiğini kaydetmek mümkündür.

Elazığ ilinin şehirleşme verileri hinterlandının çok üzerinde şehirleşme verileri sunmaktadır. Elazığ'da toplam nüfusunun %70'i şehirde yaşarken, şehirli nüfusun %84'ü, toplam nüfusun ise %56'sı Elazığ kent merkezindedir. Şehirleşme oranı bakımından Elazığ, Doğu Anadolu ortalamasının çok üzerinde ve ülke düzeyinde 15. ildir. Bu verilerden hareketle üst düzey eğitim, bilgi ve sağlık talebi yaratan şehirli nüfus bakımından Elazığ, bir sosyal ekonomi yaratmaya aday gözükmektedir.

Elazığ'da yüksek şehirleşme oranı yeni bir gelişme değildir. 19. ve 20. yüzyılın verileri göz önüne alındığında tarihi Harput şehrinin önemli bir nüfus barındırdığı ve bugün Elazığ'da halen güçlü olarak varlığını gördüğümüz kentsel kurumlar, sosyal davranışlar ve boş zaman değerlendirme etkinliklerinin geçmiş yüzyıllardan beslendiği anlaşılmaktadır.

Elazığ, çevre illerden göç almakla beraber özellikle son yıllarda net göç veren bir il konumundadır. 2000 yılı verilerine göre Elazığ'ın toplam nüfusunun %83'ü bu ilde doğan kişilerden oluşurken %17'si göç ile gelen kişilerdir. İlin göç aldığı kişilerin doğum yerleri incelendiğinde Elazığ'ın çevre iller arasında bir cazibe merkezi olduğu anlaşılmaktadır. Elazığ'ın bölgedeki cazibesini gösteren bir diğer veri de yaş grupları itibarıyla aldığı göçtür. Elazığ'a göç eden nüfus içinde en yüksek oran %30.2 ile 20-24 yaş grubu, %16.8 ile 25-29 yaş grubudur. Anlaşılabileceği üzere Elazığ, önemli oranda eğitim ve istihdam potansiyeli sebebiyle göç almaktadır.

2.3. Sosyo –Ekonomik Gelişmişlik Seviyesi

Eğitim ve bilgi ekonomisi yaratma stratejisinin zemini olarak Elazığ'ın sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi yeterli veriler sergilemektedir.

Ekonomik Faaliyet	GSYİH İçindeki Pay (%)	Toplam İstihdam İçindeki Pay (%)
Tarım	17.0	58.6
Sanayi	28.7	6.0
Hizmetler	54.3	35.4

Kaynak: Elazığ İl Planlama Müdürlüğü

Ekonomik faaliyete göre GSYİH'nin oransal yapısı, Elazığ'da oransal olarak oldukça uygun bir yapı olduğunu göstermektedir. Ancak aynı Tablo, tarım sektöründeki verimsizliği de işaret etmektedir.

1980-2009 döneminde GSYİH içinde tarım sektörünün payında gözlenen düşüş (1980 yılında %66.3, 2009 yılında %58.6 sanayi sektörüne yönelmemiş, hizmetler sektörünü geliştirmiştir. Aksine 1980 yılında %9 olan sanayide

(2) Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü WEB sayfası, elazig.meb.gov.tr/elazig-eğitim-tarih-php

istihdam, 1990'da %6.9'a, 2009'da ise %6'ya düşmüş bulunmaktadır. Aynı sonuca ilde faaliyet gösteren imalat sanayi işletmelerinin sayı ve işletme büyüklüğü itibariyle yetersiz olduğu verisi yoluyla ulaşmak mümkündür. TÜİK'in yaptığı değerlendirmeye göre (3); Elazığ'da çeşitli büyüklüklerde sadece 247 sanayi tesisi bulunmaktadır ki bu sayı benzeri büyüklükteki illere göre oldukça düşüktür.

Cumhuriyet Dönemi boyunca Kamu İktisadi Kuruluşları'nın yoğun yatırım ve istihdam imkanına kavuşan Elazığ'ın özelleştirme politikaları ve ülkede genel olarak özel sektör yatırımlarının artışı karşısında yeni şartlara adapte olamadığı, hızlı bir müteşebbislik kültürü geliştiremediği idari ve mali yatırım teşviklerinden yeterince faydalanamadığı anlaşılmaktadır.

Faklı oranlarda ağırlıklandırılmış çok sayıda sosyal (demografik, istihdam, eğitim, sağlık, altyapı ve refah göstergeleri) ve iktisadi (sanayi, inşaat, tarım, mali göstergeleri) değişkeninin kullanıldığı DPT araştırmasının bulgularına göre (4); 81 il arasında 36. gelişmiş ilidir. Bu sıralamasıyla Elazığ, toplam 23 ilden oluşan Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinin Gaziantep'ten sonra en gelişmiş ilidir. Malatya 41, Tunceli 52, Erzincan 58, Erzurum 60, Diyarbakır 63. sırada yer almaktadır.

Elazığ'ın bu olumlu göstergeleri hakkında iki yorum yapmak mümkündür: Birincisi; bu göreceli olumluluk Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri mukayesesinden çıkmaktadır. İkincisi ise; olumluluğun Elazığ'ın sadece göreceli yüksek sosyal göstergelerinden kaynaklandığıdır. Bu durum sanayileşme verileri bakımından moral bozucu gözükmesine rağmen bilgi ekonomisi yaratma yolunda memnuniyet vermektedir.

Bir bilgi ve sosyal ekonomi yaratma projesinin merkezi olabilecek olan Elazığ merkez ilçesinin göstergeleri daha olumlu veriler sergilemektedir. Toplam 872 ilçe arasında (Büyükşehirlerin merkez ilçeleri dahil) Elazığ merkez ilçesinin gelişmişlik sıralaması 71'dir (5).

2.4. Uygun Eğitim ve Sağlık Altyapısı

Elazığ eğitim ve sağlık göstergeleri bakımından Doğu ve Güneydoğu bölgelerinin en uygun göstergelerine sahiptir(6). Bazı eğitim göstergeleri itibariyle Türkiye ortalamasına ulaşan Elazığ, liselerde okullaşma oranı bakımından ise Türkiye'de 5. sıradadır.

Elazığ, bütün kademelerde okullaşma, ilk ve orta öğretimde öğretmen başına öğrenci, yükseköğretime geçiş, toplam nüfus içinde lise ve yükseköğretim görmüş olma gibi eğitim göstergeleri bakımından doğu ve Güneydoğu bölgeleri içinde en iyi durumdadır.

Elazığ bölgenin en eski yükseköğretim kurumuna ve geleneğine sahip ilidir. 1967 yılında kurulan Elazığ Devlet Mühendislik ve mimarlık Akademisi, sadece bölgenin değil Anadolu'nun en eski teknik yükseköğretim kurumlarından birisidir.

Fırat Üniversitesi Türkiye'nin 3. kuşak eski üniversitelerinden birisidir. 1975 yılında kurulan Fırat Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi'nden sonra ve İnönü ve Dicle Üniversiteleriyle beraber Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin en eski üniversitelerindedir. Fırat Üniversitesi'nin sağladığı bir diğer avantaj da üniversitelerin yeterlilik ve rekabet kriterleri bakımından sahip olduğu akademik başarıdır.

Fırat Üniversitesi Bingöl, Tunceli ve Muş Alparslan Üniversitelerinin kurucusu olmakla da bölge yükseköğretiminin lider yükseköğretim kurumu olma niteliğindedir.

Elazığ, sağlık göstergeleri bakımından yüksek bir gelişme potansiyeli ve sağlık sektörünü ekonomik bir kıymet haline getirme imkanına sahiptir.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın çok sayıda sağlık göstergesinin kullanılmasıyla elde edilen sağlık sektörü gelişmişlik sıralaması bakımından Elazığ, Türkiye'nin engelişmiş 8.ildir. 81 il arasında on bin kişiye düşen hastane yatağı sayısı bakımından ise 4. sırada yer almaktadır (7). Şehir Hastanesi'nin tamamlanmasıyla sağlık verilerinin daha da iyileşmesi beklenmektedir.

3. Bir Bilgi ve Sosyal Ekonomi Yaratma Stratejisi

Sosyal yatırımların çıktılarının kısa vadede ölçülemezliği veya bazı varsayımlara dayandırılarak ölçülebildiği bilinmektedir. Sosyal yatırımların sosyal fayda olarak adlandırılan birçok çıktısının ise bütün alanlara sirayet edebilme özellikle olduğu bir veridir. Bu sebeple bilgi, eğitim ve sosyal ekonomileri yaratmak üzere geliştirilecek

(3) TÜİK, Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı,2002,ss.13-21

(4) DPT, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2003), DPT Yayın No: 2671,Ankara,2003,ss.57-116 ve DPT, İllerin Performansları, dpt.gov.tr/bgyu/P9/dogu/elazigPER

(5) DPT, İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması ,DPT Yayını, Ankara 2004,ss.85-71 ve ss.173

(6) DPT, İllerin (op.cit) ss. 121-13

(7) DPT, İbid. İdem

politikalarından ve yapılacak yatırımlardan bir imalat sanayi yatırımı gibi kısa vadede çıktı elde etmek mümkün değildir. Dolayısıyla sosyal yatırımların birer ekonomik değer haline dönmesini kısa, orta ve uzun vadeli stratejilere dayandırmak zorunludur.

Elazığ'da bölge, ülke ve uluslararası ölçekte birer eğitim ve sağlık ekonomisi yaratılırken atılması gereken önemli adımlar bulunmaktadır. Bunların başında ilin bölge, ülke ve uluslararası düzeyde ulaşım, haberleşme altyapısının geliştirilmesidir.

Elazığ Havaalanı'nın genişletilmesi ve Havalimanı statüsüne getirilmesi bu açıdan önemli olmuştur. Elazığ'ın diğer ulaşım ve haberleşme altyapılarının yeterli düzeyde olduğu bilinmektedir. Ancak Yüksek Hızlı Tren Projesi'nin Sivas'tan Elazığ'a uzatılması ilimizin kaderine fevkalade olumlu etkiler sağlayacaktır.

3.1. Bilgi Ekonomisi Yaratmak

Eğitim ve bilgi ekonomisi yaratmak kapsamında Elazığ'da öncelikli olarak geliştirilmesi gereken alanlar; eğitim ve sağlık sektörlerinin bilgi, beşeri ve fiziki alt yapılarıdır. Çünkü bilginin ekonomik bir kıymet olabilmesi yükseköğretim ve araştırma altyapısına bağlıdır. Bir başka ifadeyle Elazığ'ın bilgiden ve sosyal sektörlerden ekonomik getiri elde etmesi için bir eğitim ve araştırma ortamı olarak yükseköğretim altyapısının ileri düzeylere ulaştırması gerekli gözükmektedir. Ancak üniversitenin veya üniversitelerin eğitim ve araştırma seviyesi bakımından rekabetçi bir yapıya kavuşması ve bilgiyi know-how 'a onu da teknolojiye dönüştürebilecek bir seviyeye ulaşmasıyla bir bilgi ekonomisi geliştirebilecektir.

Bu konuda kısa, orta ve uzun vadeli bir stratejinin ve buna dayalı politika ve projelerin geliştirilmesi gereklidir. Geliştirilmesi gereken politikalar ile atılması gereken adımlar cümlesinden olmak üzere aşağıdaki hususların sıralanması mümkündür.

Elazığ'ın araştırma-geliştirme vadisi ilan edilip, yapının devlet tarafından özel olarak teşvik edilmesi

Fırat üniversitesinin geliştirilmesi ve araştırma, inovasyon ve teknoloji geliştirmeye yönelmiş yeni bir ihtisas üniversitesininin kurulması.

- Teknoparkin geliştirilmesi. Kuluçka merkezinin, inovasyon teşvik biriminin oluşturulması.
- Özel bir proje kapsamında ileri araştırma merkezleri ve laboratuvarların kurulması.
- Uygulamalı araştırmaların teşvik edilmesi.
- Nanoteknolojik araştırma laboratuvarlarının kurulması.
- Ulusal desteklerle bilgi, teknolojik bilgi, patent, buluş, gibi bilgi ekonomisi ürünlerinin tanıtım ve pazarlaması biriminin ihdası.
- Bu kurumlar bünyesinde bilişim, haberleşme, sağlık, havacılık, savunma gibi inovasyona yakın, yüksek katma değer ve üstün nitelikli insan gücünün istihdamını sağlayabilecek sektörlerde araştırmaların gelişimi için fiziki ve özellikle beşeri altyapının hazırlanması.

3.2. Bilgi Ekonomisi Yolunda Bir Sağlık Ortamı Yaratmak

Sağlık hizmetleri arzının nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesiyle oluşturulabilecek olan bir sağlık ekonomisi, bir başka ifadeyle sağlığa sosyal ve temel insanlık hakkı dışında ekonomik anlamlar kazandırma işi, son yıllarda ülkemiz ve Elazığ için bir hedef olarak değerlendirilmeye başlanmıştır.

Bu gelişme Türkiye'nin nitelikli sağlık hizmetlerini batılı ülkelere oranla daha düşük düzeyde fiyatlandırabilmesinin tabii bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu konuda güvenilir istatistiki bilgi bulunmama ile beraber; Türkiye'nin kısmi bir ekonomik getiri elde ettiği, ancak daha yüksek bir gelişme potansiyeli taşıdığı gözlemlenmektedir. Göreceli olarak başta sağlık hizmetleri olmak üzere uygun sosyal altyapıya sahip olan Elazığ'da akademisyenler ve yerel yöneticiler sanayileşmeye alternatif veya onun yanında bir sağlık ekonomisi yaratabileceklerini kaydetmektedir. Böylece Cumhuriyetimizin 100. yılında sağlık sektöründe açılım, Elazığ için bir hedef olarak belirlenmiş bulunmaktadır⁽⁸⁾.

Sağlığın uluslararası ekonomik bir faaliyet olarak geliştiği günümüzde, Elazığ'da bir sağlık ekonomisi yaratabilmek çok yönlü ve uzun vadeli bir strateji ve gayret gerektirdiği kuşkusuzdur.

Sadece fiziksel altyapının (hastane, teknoloji) veya sadece nitelikli insangücünün (hekimlerin yurt içi ve dışında eğitilmesi) hazırlanması projenin başarısı için yeterli görülmemektedir. Fiziki ve beşeri ihtiyaçların beraber ve entegre olarak karşılanması yanında uluslararası pazar şartlarının değerlendirilip senaryolar doğrultusunda geliştirilmesi beklenmektedir.

Önce bölge daha sonra ülkemiz için yaratılması hedeflenen alt yapının orta ve uzun vadede bir sağlık ekonomisi

(8) www.elazigbulusuyor.org/Strateji/VizyonuKitabi.pdf, (Sağlık Sektörü, ss.39)

yaratma politikasının temeli olacağı değerlendirilmektedir. Şehir hastanesinin kuruluş çalışmaları bu politikanın gerçekleşmesi için çok önemli bulunmaktadır.

- Biyoenformatik yazılım ve bilişim ortamının geliştirilmesi.
- Bingöl, Muş, Tunceli, Diyarbakır ve Malatya illerinin sekonder ve tersiyer tedavi edici hizmetleri
- Radyoterapi, organ nakli, tüp bebek, yanık merkezi gibi özel hizmetlerin geliştirilmesi,
- Hasta yakınları için konaklama ve yeme-içme tesislerinin kurulup, bir ekonomik sektör haline getirilmesi,
- “Yaşlılar ve sağlık köyü” kurulması

Bu temel altyapının üzerine inşa edilmesi gereken ileri araştırma ve uygulama alanlarını yaratabilmek için uygulanması önerilen bilgi ekonomisi teşvik uygulamasının sağlık sektörünü de kapsamı gerekli görülmektedir.

- ▶ • Kısa vadede ulaşılabilecek hedefler ve devamlılık gösterecek adımlar;
 - Teşvik mevzuatının hazırlanması
 - Fiziki altyapının hazırlanması
 - Yurtiçi ve yurtdışında üstün nitelikli insangücünün yetiştirilmesi
 - Teknoloji transferinin yapılması
 - Tanıtım faaliyetlerine başlanması
- ▶ • Orta vadede ulaşılabilecek hedefler ve devamlılık gösterecek adımlar;
 - “Sağlık Köyü”nün hizmete açılması ve akreditasyonu
 - Sağlık Politikaları merkezinin ihdası
 - Sürekli Tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesi
 - Sağlık araştırmaları ve teknoloji geliştirme merkezinin kurulması
- ▶ • Uzun vadede ulaşılabilecek hedefler ise; bilgi ekonomisi yaratma konseptine paralel ve onun içinde olmak üzere sağlık teknolojisi know-how'u, sağlık yazılımı ve sağlık teknolojisi üretimi için;
 - Sağlık sektörü nanoteknolojik araştırma ve geliştirme faaliyetleri
 - Buluş, patent, inovasyon için ar-ge ortamı
 - Sağlık ihtisas sanayisinin kurulması.

3.3. Elazığ'da Bilgi Ekonomisi Yaratmanın Finansmanı

Elazığ'da ulusal ve uluslararası düzeyde bir eğitim ve sağlık ekonomisi yaratma önerisi karma bir finansman modeli ile mümkün görülmektedir.

Kamu; fiziki ve beşeri altyapı ihtiyaçlarını yönetip finanse ederken, aynı zamanda idari ve mali teşviklerle de projeye katkıda bulunabilecektir. Uluslararası finansman kuruluşları yabancı sermaye şirketlerine kredi ve bağış yoluyla projeye katkıda bulunabilecektir. Ancak projenin başarısının Elazığ'ın bir Bilgi Ekonomisi Vadisi olarak ilan edilmesi ve buna uygun özel teşvik politikasının uygulanması ile mümkün olduğu muhakkaktır.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Bölgesel kalkınma çabalarının genellikle sanayileşme politikalarına dayandırılması yaygın bir anlayış ve tercih olmakla beraber sosyal yatırımların orta ve uzun vadede ekonomik kalkınma için en uygun politikalar olduğu bilinmektedir. Eğitimin ekonomik kalkınmaya olan etkisini anlatan “Beşeri Sermaye” teorisine dayalı yapılan ampirik çalışmalar; eğitimin ülke, bölge ve kurumsal gelişme üzerindeki yüksek ve kalıcı etkisini göstermektedir. Bunun anlamı; eğitim ve bilgi ekonomisinin doğrudan ekonomik katkısı yanında dolaylı olarak bütün sektörlerde kalıcı ve istikrarlı bir etki yaratmasıdır.

Elazığ'ın bölge ve ülke düzeyinde farklılaşarak kalkınma adına uygulayabileceği politikalarından birisi de ilde bir bilgi ekonomisi yaratmaktır. Bu yolla Elazığ, hem ilin sosyal kalkınmasını gerçekleştirirken temel insani haklardan olan eğitim ve sağlık hakkını yerine getirecek, hem de hızlı bir ekonomik kalkınma için en uygun zemini hazırlamış olacaktır.

Bu noktada önemli olan husus Elazığ'ın bilgi ve sağlık sektörlerinde ulusal ve uluslararası düzeyde rekabetçi ortam ve kurumlara kavuşup kavuşamayacağıdır. Yapılan analizler Elazığ'ın bölgede bu ortam için en uygun il olduğunu sergilemektedir. Aynı şekilde Elazığ'ın bazı sınırlılıklarla beraber ülke düzeyinde de bir sosyal ekonomi ortamı yaratabilecek iller arasında olabileceği anlaşılmaktadır. Özellikle sosyal göstergelerindeki göreceli uygunluk bu konuda yerel yöneticilere ve bölgesel kalkınma stratejilerini hazırlayan makamlara ümit verebilecek düzeydedir.

Elazığ'da eğitim ve sağlık sektörlerini birer ekonomik alan haline getirmenin ancak uzun vadeli bir stratejiye dayanan bir plan ve bu plana uygun olarak hazırlanmış politika ve projelerle mümkün olabileceği bazı ulusal ve uluslararası tecrübelerden anlaşılmaktadır.

İLİMİZİN İSİM DEĞİŞİKLİĞİ GERÇEKLEŞİR Mİ?

Prof. Dr. Ahmet ÇOLAK

Son günlerde medyaya yansıyan ve bazıları yoğun bir biçimde tartışılan şehirlerin isimlerinin değişikliği gündeme gelmektedir. Bunların başında da Tunceli'nin Dersim olarak değiştirilmesi ön sırayı almaktadır. Bilindiği gibi Tunceli ismi 1936 yılında cumhuriyet hükümeti tarafından verilmiştir. Ancak bunun yanında Hakkari'nin Çölemerik, Manisa'nın Saruhan, Yozgat'ın Bozok ve Elazığ'ımızın da Elaziz olarak değiştirilmesi gibi iller sırayı almaktadır. Bu konu nereden ve neden gündeme geldi az çok tahmin edilebilmektedir ki politik nedenlerle gündem sıcak tutulmaktadır. Kuşkusuz özelde bizi şehrimiz ilgilendirmektedir. Bizim kuşakların iyi bilmesine karşın, yeni yetişen gençlerimiz için Elazığ'ın tarihine kısaca göz attığımızda ; asıl yerleşim yeri olarak kurulan Harput, M.Ö.yıllarına dayanmaktadır. Önce kısa süre Hititlerin egemenliğinde kalmıştır, zaten ismini de Hititler koymuşlardır ki Taş Kale anlamına gelmektedir(1). Daha sonra Urartuların eline geçmiş ve uzun süre onların elinde kaldıktan sonra, zaman zaman Romalıların, Sasanilerin ve Bizanslıların egemenliğine girmiştir. Malazgirt 1071 savaşıdan sonra 1085 yılında Türklerin eline geçmiştir ki bu ise Selçuklular dönemine rastlamaktadır(2). Fazla tarihi ayrıntıya girmeden, şehir Osmanlılar zamanında 1834 yılında, zamanın halkı arasındaki adı Mezra olarak bilinen bugünkü yerinde kurulmaya başlanmıştır. Bunda kuşkusuz Mezranın şehir kurulmaya elverişli olmasının, Harput'a göre ulaşım zorluğunun olmamasının etkisi rol oynamış olabilir. Şehire Sultan Abdülaziz'in padişahlığının beşinci yılında yani 1867'de Mamuretül Aziz adı verilmiştir. Ancak isminin uzun oluşu ve söylemedeki güçlük nedeniyle

kısaca Aziz'in ülkesi anlamına gelen Elaziz olarak anılmıştır ta ki Kasım 1937'de Elaziz'e gelen Cumhuriyetimizin kurucusu ve gerçek dünya lideri Büyük Atatürk'ün teklifiyle, daha sonra da 18.12.1937'de Bakanlar Kurulu Kararıyla Elaziz'in isminin Elazık olarak değiştirilmesi uygun görülmüştür. Azık memleketi anlamına gelen Elazık, daha sonraları söyleme kolaylığı ve ses uyumuna daha uygun olması bakımından Elazığ olarak kullanılması benimsenmiştir.

Şimdi moda deyimiyle Osmanlılığa ve Padişahlığa özentilerin etkisiyle bu isim değişikliği ne anlama gelmektedir? Osmanlılık ve Padişahlık iyisiyle ve kötüsüyle geçmişte kalmıştır artık. Kaldı ki Padişahlık döneminde de gerçek ismi olan Harput kullanılmayıp, Aziz'in ülkesi anlamına gelen Elaziz'in Atatürk ve Cumhuriyet Hükümeti tarafından azık memleketi anlamına gelen Elazığ'a çevrilmesi, Padişahlığın ve Osmanlılığın bittiğinin bir başka çarpıcı örneği olsa gerek. Almanların çok açık bir atasözleri vardır ki-Bir işin sonu iyi ise başı da iyidir-çok anlamlı ve önemli bir atasözüdür. Şöyle bir Osmanlıların kuruluşunu izleyen yıllara kısaca bir göz attığımızda ; ordularıyla üç kıtaya yayılmışlar, ancak onu izleyen yıllarda teknolojiye, sanayiye, altyapıya, eğitime ve bilime gerekli önem verilmediği içindir ki çok kısa sürede de darmadağın olmuştur. Düşünebiliyor musunuz Osmanlılar zamanında matbaa İbrahim Müteferrika tarafından bazı kaynaklara göre 350, bazılarına göre 250 yıl sonra getirilebilmiştir. Zaten halk öylesine cahil bırakılmıştır ki Cumhuriyet ilan edildiğinde okuma-yazma oranı kayıtlara göre %7,5. Bu bile eğitime verilen önemi göstermektedir sanırım. Ayrıca Osman Beyden sonraki

padişahların yabancı ülkelerden getirttikleri devşirme cariyeler vasıtasıyla kurmuş oldukları haremle, pek çok cariyelerden pek çok veliahtlar olunca Şeyhülislamdan çıkarttıkları-Nizami devlet için kardeş katli mübahır-fevasıyla, bunların birçoğunu boğdurmuş ya da öldürmüşlerdir. Bütün bunlar sonucunda ülke Sevr antlaşmasıyla tamamen işgal edilmiş hale getirilmiştir. Hala o günlerin özlemine çekenleri anlamak mümkün değildir. Bilindiği gibi işte tam da o dönemde dünya ülkelerinin bile 20.yüzyılın lideri olarak tanıdığı Büyük Atatürk'ün ortaya çıkışı sayesinde büyük mücadeleler sonucunda bugünkü ülke sınırlarını koruyabilmişiz.

Değerli hemşehrilerim Padişahlık dönemi sona ermiştir, Padişahın ülkesi,Azizin ülkesi kavramı ortadan kalkmıştır. Bu nedenle Elaziz

ismi tekrar geriye dönmemelidir. Çağdaş, aydın ve bir kültür şehri olarak öğündüğümüz Elazığ'ımıza bu yakışmaz. Bu konuda Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı'nın görüşünü de yerinde bulduğumu burada belirtmeden geçemeyeceğim. İlla da bu değişiklik dayatması yapılacaksa,Hititlerin vermiş olduğu tarihi ismi olan ve Taş kale anlamına gelen Harput verilmelidir. Zaten günlük yaşantımızda yoğun olarak kullanılan bir kelimedir. Ancak ben yine de Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Atatürk'ün aziz hatırasına sadık kalalım diye düşünüyorum. Yazımı ünlü politikamız eski Başbakan ve cumhurbaşkanlarımızdan Sayın Süleyman Demirel'in bir sözüyle bitirelim. Ülkemizi bekleyen o kadar büyük sorunlarımız varken bu işlerle uğraşmak abesle iştigaldir...

Saygılarımla...

Kaynaklar:

- 1- Sunguroğlu, İ. Harput Yollarında.Elazığ kültür ve Tanıtma Vakfı Yayınları No:2 Birinci cilt İstanbul,1958
- 2- Aziz Şehir Elazığ. Çayda Çıra Yayınları, ISBN 978-975-00765-0-3, Elazığ 2009.

”AZIĞ İLİ” NİN KALKINMASI

Cahit KOÇ
Ziraat Yük. Müh.

Elazığ Kalkınma Kurultayı hazırlıkları kapsamında; Sayın Elazığ Valisi, daha önceki yıllarda Elazığ'da görev yapmış olan Sayın Valilerimiz, Sayın Elazığ Belediye Başkanı, Akademisyenlerimiz, İş Adamlarımız, Bürokratlarımız, her meslekten Emeklilerimiz, Elazığ Kültür Ve Tanıtma Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı ve Üyelerinin katılımıyla Ankara'daki vakıf merkezinde 16. Mayıs. 2014 tarihinde bir düşünce alışverişi (istişare) toplantısı yapılmıştı.

Böylesine önemli bir konu için, “Çok sınırlı” denilebilecek bir zaman sürecinde; Sayın Valimiz ile Sayın Belediye Başkanımızın ve Sayın eski Valilerimizin konuşmalarından sonra, toplantıya katılıp söz alan hemşehrilerimiz düşüncelerini dile getirmeye çalıştılar.

İş adamlarımız ise, konuşmalara katılmayıp, dinlemekle yetindiler. Konunun doğrudan muhatabı olan bu değerli hemşehrilerimizin aslında söyleyecek çok sözleri olduğunu biliyorum. Kim bilir, belki de umutsuz oldukları için konuşma gereği duymadılar. Son kırk yıldan beri iktidar partilerine tam kadro milletvekili vermesine rağmen, ülke yönetimini devir alan siyasi partilerin yöneticileri tarafından hiç hesaba katılmayıp, teşvik kararnamelerinin daima alt sıralarında yer alan ve devlet eliyle tek bir çivi çakılmayan Elazığ'da; devletten yeterli desteği alamadan, çok çeşitli bürokratik engeller ve alt yapı sorunları ile savaşarak, risk alıp sınırlı imkanlarıyla cesurca yatırım yapmaktan çekinmeyen memleket sever bu değerlerimizi burada saygıyla anıyorum.

Elazığ'ın kalkınması ile ilgili başlıca yatırım konuları: SANAYİ, TARIM, TURİZM, MADENCİLİK, TAŞIMA ve HİZMET sektörlerini kapsamaktadır. Konu hakkında genel anlamdaki düşüncelerimi özetledikten sonra, kendi uzmanlık alanıma giren “ELAZIĞ'IN TARIMSAL KALKINMASI” başlığı altındaki görüşlerimi; çok fazla detaylı teknik bilgiye girmeden ve herkesin anlayacağı bir şekilde yine özet olarak sunmaya çalışacağım. Ayrıca, Elazığ hakkında ilginizi çekebileceğini tahmin ettiğim ve hiçbir işe yaramadan devletin tozlu raflarında yıllarca kalmaya mahkûm bazı ilginç istatistik bilgilerini vereceğim.

Kalkınma konusu dahil Elazığ'ın tüm sorunları, ülkemizin genel sorunlarından soyutlanamaz. Bu bakımdan bu konu, öncelikle siyasi iradenin kararları ile doğrudan ilişkilidir.

Siyasi irade kanalı ile, sosyal ve ekonomik koşullar dikkate alınarak; Elazığ'da devletin bizzat yatırım yapması yanında özel sektör – devlet ortaklığı şeklinde yatırımlara katılması, planlaması, desteği, organizasyonu, koordinasyonu, yol göstermesi, eğitimi ve denetimi olmadan kalkınma gerçekleştirilemez.

Özellikle Elazığ gibi illerimizde devletin öncülüğü ve koruyuculuğu altında imkanlar, ihtiyaçlar ve öncelikler göz önünde tutularak, devlet yatırımları ile özel sektör yatırımlarının atıl kapasite ve tekel yaratılmadan rekabet koşulları gözününde tutularak koordineli bir şekilde yapılması şarttır. Bunun adına, ne yazık ki 1980 li yıllarda terk ettiğimiz “Karma Ekonomi Sistemi” denir.

Bize nazaran en az bir asır önceden beri “Serbest Piyasa Ekonomisi Sistemi” ni uygulayan İtalya'ya 1970 li yıllarda yaptığımız inceleme gezisinde bize; bu sistemle kalkındırılması başarısız olan, Kuzey İtalya ile arasında çok büyük sosyal ve ekonomik dengesizlik bulunan, üstelik kaynakları yok denecek kadar çok sınırlı olan Güney İtalya'nın, Atatürk'ün “Karma Ekonomi” modeli örnek alınarak, yöre için özel olarak hazırlanan kalkınma planı ve uygulanan özel projelerle devlet yatırımları sayesinde nasıl kalkındırıldığı etraflıca anlatılmıştı.

Elli yıllık çok başarılı, deneyim kazanılmış ve ülkemizin her coğrafi bölgesine uyan “Karma Ekonomi” sisteminin terk edildiği 1980 li yılların başından beri uygulanan “Serbest Piyasa Ekonomisi” ile tüm bölgelerimizin kalkınmasının mümkün olmadığı bilinmesine rağmen, bu hatalı uygulamaya ne yazık ki devam edilmektedir.

Serbest piyasa ekonomisi kapsamında kalkınma için yeterli sermaye, bilgi ve teknoloji birikimi ile teşebbüs gücünün bulunmadığı ve alt yapı sorunlarının büyük ölçüde giderilmediği illerimizin başında Elazığ gelmektedir. Böyle illerimiz için devlet yardımının, diğer illerden mutlaka daha farklı ve daha kapsamlı olması ve devletçe daha özel tedbirlerin alınması gerekmektedir. Örnek olarak: Sadece bu illerde devlet tarafından uygulanacak teşviklerin artırılması yetmez, yapılacak yatırımlar sonucunda üretilen malların üreticiden tüketiciye aktarılması sürecindeki Standardi zasyon – Ambalajlama – Depolama - Nakliye gibi pazarlama organizasyonlarının da üretici örgütleri tarafından devletin öncülüğünde kurulup işletilmesi ve tüketici fiyatlarının içindeki üretici payının artırılması için gerekli tedbirlerin de devletçe alınması gerekir.

Gelmiş geçmiş ve günümüzdeki tüm iktidar partilerince “Çantada Keklik” gözüyle bakılan Elazığ gibi illerimize, yıllardan beri devlet desteğiyle kalkınmış illerimizden daha farklı kalkınma planı ve teşvik paketleri hazırlanmasını günümüze kadar imkansız kılan en önemli neden, gözü kapalı politik tercihlerdir.

Bir Sayın Milletvekilimizin Elazığ’da bir yerel televizyon kanalındaki konuşmasında: “Biz teşvik kararlarının Elazığ lehine değiştirilmesi için gerekli teşebbüslerde bulduk. Fakat, yetkililer teşvik dengesinin bozulacağını söyledikleri için, fazla ısrar edemedik.” şeklindeki mazereti, özrü kabahatinden büyük ve yukarıda arz ettiğim düşüncelerimi onaylayan ibret verici sözlerdir. Çünkü, bölgeler arası dengesizlik yıllardan beri apaçık ortada iken, teşvik kararlarında hangi dengeden söz edilmektedir ve bu denge denilen şey nasıl bir dengedir?

Son yetmiş yılda sürekli olarak devlet desteği, Elazığ’dan aldıkları ucuz işgücü ve enerji ile sırtımıza basarak kalkınan, kalkınmakla da kalmayıp ülke genelinde nüfus göçüne ve bir yığın çözümü güç sosyal ve ekonomik problemlere yol açan illerimiz ile teşvik kararlarında aramızda denge olacak öyle mi? İşte meselenin özü bu kafa yapısındaki sorundur.

Devletin ağızını açtığı kesesiyle kalkınan illerimizden Elazığ’ın ne farkı var ki? Üstelik bizde olan kaynakların bir çoğu oralarda yok. Elazığ’ın coğrafi konumu, verimli ovaları, suyu, elektriği, madenleri, turizm potansiyeli ve en önemlisi kaya gibi sağlam duran geleneklerine bağlı eğitilmiş vatansever insan potansiyeli gibi özelliklerinin o illerimizden geri kalan tarafı var mı? Hal böyle iken, devlet geçmiş yıllarda bize bir, onlara on verdi. Biz buna itiraz etmedik ve aradaki dengesizlikten söz açmadık. Üstelik verilen “bir” de özelleştirme ile geri alındıktan sonra elimizde sıfır kaldı. Bize, hali hazırdaki koşullar yüzünden uygulaması güç ve kağıt üzerinde kalacağı kesin olan teşvikler bile çok görülüyor. Hiç olmazsa psikolojik açıdan tatmin olma mutluluğuna erişmiş olurduk. Artık yeter değil mi?

Şu husus önemle göz önünde tutulmalıdır ki, Demokrasi; toplumdaki çıkarların vatandaşlar arasında yasal ortamda eşit ve adil bir şekilde paylaşımı mücadelesidir. Bu adil paylaşım ise, politikacıların hamaset nutuklarıyla değil, icraatlarıyla gerçekleşir.

Elazığ'ın kalkınması için kağıt üzerinde teşviklerin artırılmasının yeterli olmadığını yukarıda belirtmiştim. Devletin; Elazığ'da "Karma Ekonomi" sistemi uygulamasını yeniden başlatıp mutlaka yatırım yapması, alt yapı sorunlarını gidermesi, idari, mali ve yasal düzenlemeler yapması, müteşebbislerimizin önünü açması, öncelikle Elazığ'da üretilen elektriği ve baraj suyunu maliyet fiyatına Elazığ sanayici ve çiftçisine yeterli düzeyde tahsis etmesi gerekmektedir. Bundan devlet daha kazançlı çıkacaktır.

Bunlar yapılmadıkça, kapsamı ne olursa olsun tüm teşvik tedbirleri kağıt üzerinde kalmaya mahkumdur. Çünkü, uygulanabilirliği için öncelikle yörede sermaye birikiminin ve teşebbüs gücünün oluşturulması gerekir. Bal-kaymak devlet desteği zoruyla Diğer illerden Elazığ'a gelip lütfen yatırım yapacak iş adamlarına nazaran Elazığ'lı iş adamları daha kanaatkar ve daha dürüstler. Devlet konuyu ciddiyetle ele alarak, kalkınmış illerimize vaktiyle sunduğu imkanları bize de hazırladığında, Elazığ'ın dürüst, özverili ve vatansever müteşebbislerinin ne harikalar yaratacağı görülecektir. Üstelik, 1980 li yıllarda yaşanan teşvik kararnamelemleri sonucunda yaşananları ve yöremizde atıl bırakılan yatırımları henüz unutmadık.

Suyun, Elektriğin ve doğalgazın maliyet fiyatına Elazığ sanayicisi ve çiftçisine verilmesi ; yöremizde teşebbüs gücünün ve sermaye birikiminin oluşmasına, bu suretle uygulanabilecek ileri teknoloji sayesinde katbekat artacak olan üretimden ve katma değerden alınacak vergilerden dolayı, şimdiki duruma kıyasla devlet çok daha kazançlı çıkacak, yapacağı yatırımların bedelleri ile verdiği teşvikleri misliyle geri alacaktır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine bakıldığında, 2013 yılına ait "İş Kayıtları"na göre Elazığ ilinde en çok girişimci sayısı nın; toptan ve perakende ticaret ile motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe olması ve bu sektörleri sırasıyla ulaştırma ve depolama ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetinin izlemesi, Elazığ'ın kalkınması konusuna özel sektörün sermaye birikimi bakımından yatırım yapma gücü ve tercihleri hakkında bize üzerinde önemle ve dikkatle durulması gereken oldukça ilginç bilgiler vermektedir. Elazığ'ın bu gidişle yakın gelecekte yalnız özel sektör eliyle kalkınmasının çok güç olduğu bu bilgilerden anlaşılmaktadır.

Elazığ'ın kalkınması ile ilgili uygulanabilir sağlıklı kararlar alabilmek ve bu konuda görüş ortaya koyabilmek için; öncelikle Elazığ'ı ve Elazıglıları bütün yönleriyle çok iyi tanımak, Elazığ'da son seksen yılda tüm sektörlerdeki devlet ve özel sektör yatırımlarının hangi koşullarda, hangi ölçüler göz önünde tutularak, hangi güçlükleri yenerek, kimler tarafından, nasıl ve ne zaman gerçekleştirildiğini, bu yatırımların yıllar boyunca Elazığ ve çevre illerin sosyal ve ekonomik hayatına yaptığı katkılar ile şimdiki durumlarını bilmek veya araştırıp bilgi sahibi olmak gerekir.

Ayrıca, Elazığ'daki devlet yatırımları ile ilgili olarak; son yirmi yılda yapılan özelleştirmelerin (yaratılan katma değer ve istihdam yönünden) sonuçlarının özelleştirme öncesi durum ile karşılaştırılması sonucunda elde edilecek bilgileri, bu özelleştirmelerden köylümüzün – kentlimizin – esnafımızın – iş adamlarımızın ve çalışanlarımızın uğradığı zararı, üreticilerin ürünlerinin uygun fiyatla pazarlanması için piyasada rekabet ortamı oluşturulması ve üretimi artırıcı etkileri yönünden devlet yatırımlarının önemini ve yapılan yanlışların düzeltilmesi konusundaki çareleri de bilmek veya araştırıp bilgi sahibi olmak gerekir.

Tüm bunlara ek olarak; özelleştirilen devlet yatırımları da dahil, özel sektör tarafından Elazığ'da yapılmış olan tüm yatırımların sorunları ile bu sorunların çözüm yollarının ve başarılarının veya başarısızlıklarının nedenlerinin de araştırılması gerekir. Elazığ elbette ki kaplumbağa hızıyla da olsa kalkınıyor. Fakat bu kalkınma hızı;

- a) Artan nüfusun, alınan göçün ve özellikle eğitilmiş genç nüfusun ihtiyaçlarını,
b) Yapılan özelleştirmeler nedeniyle kaybedilen istihdamı ve katma değeri,
c) İnşa edilen barajlar yüzünden kamulaştırılan tarım toprakları nedeniyle yitirilen istihdamı ve üretim değerini, karşılamaktan çok uzaktır.

Bu nedendir ki, Elazığ aldığı kadar göç vermemektedir (Tablo: 1). Üstelik alınan göçün, Elazığ'ın sosyal ve kültürel dengesini bozan eğitimsiz insanlardan oluşmasına karşılık, verilen göçün büyük çoğunluğu eğitilmiş nitelikli gençlerimizden oluşmaktadır. Her türlü güçlüğü göğüs gererek bin bir meşakkatle çocuklarını Elazığ'da yetiştirip okutan ana babalar, iş bulmaları için evlatlarını uzak illere ve hatta uzak yabancı ülkelere göndermek zorunda kalmaktadırlar.

ELAZIĞ İLİ BAZINDA GÖÇ DURUMU (2008-2013) (Tablo: 1)

Yıl	Toplam Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç
2008-2009	550 667	15 900	18 001
2012-2013	568 239	21 433	21 303

Kaynak: TÜİK - Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Elazığ son altmış yılda beyin göçünden çok zarar görmüştür ve bu beyin göçü her yıl artarak devam etmektedir. Elazığ'da kamu ve özel sektör yatırımlarının ihtiyaca cevap verebilecek kadar istihdam ve iş alanı yaratacak düzeyde olmaması, bu göçün nedenlerinin başında gelmektedir.

Elazığ 1970 yılından beri en az 400. 000 dönüm toprağını barajlara vermiştir. Bu miktarın yarısı üretim potansiyeli çok yüksek tarım arazileridir. Bu arazilerin bir kısmında şimdi balık üretmeye çalışıyoruz (Tablo: 2).

Elazığ'ın bu büyük çaptaki toprak kayıpları nedeniyle karşı karşıya kaldığı sosyal ve ekonomik olumsuzlukları bir miktar giderebilmek için o tarihlerde yapılan devlet yatırımları daha sonraki yıllarda yapılan hesapsız özelleştirmeler sonucunda yerle bir edilmiştir. Açıkçası, devletimiz Elazığ'a seksen yılda verdiklerini bir çırpıda geri almıştır.

Geçmiş yıllarda politikacılarımızın müdahale alanı haline getirilmiş oldukları için, verimli çalışan birer ekonomik ünite olmaktan çıkarılan ve zarar eden devlet yatırımlarının suçunu Mustafa Kemal Atatürk'ün on beş yılda harikalar yaratan "Karma Ekonomi" sistemine yükleyip; hesapsız - kitapsız, plansız - programsız bir şekilde, verimli - verimsiz çalışanı ve verimli hale getirilmesi mümkün olanları ayırmadan, bir an önce kurtulmak amacıyla, "Yağma Hasan'ın Böreği" kabilinden yangından mal kaçırırçasına alelacele "Özelleştirme" adı altında yapılanlar ile kırk yıl önce barajlar için yapılan hatalı kamulaştırmaların ve heba edilen milyarlarca liralık kamulaştırma bedellerinin olumsuz sonuçları ile karşı karşıya kalmıştır günümüzün Elazığ'ı ve Sevgili Elazığ'lılar (Tablo: 3).

ELAZIĞ'IN SU KAYNAKLARI (Dönüm) (Tablo: 2)

NEHİR VE AKARSULAR	BARAJ GÖLLERİ	GÖLLER
Murat Nehri	Keban Baraj Gölü	430. 000
Peri Çayı	Karakaya Baraj Gölü	99. 000
Karasu	Cip Baraj Gölü	1. 100
Haringit Çayı	Kalecik Baraj Gölü	1. 160
Arapkir Çayı (Kozluk Çayı)	Kralkızı Baraj Gölü	9. 200
Fırat Irmağı	Özlüce Baraj Gölü	9. 200
Behramaz Deresi		
Keydan Deresi		
Önşebgen Deresi		
	TOPLAM:	630. 660 Dönüm

Kaynak: DSİ (Göllerin Elazığ hudutları içinde kalan kısımlarının Toplamı 630. 660 Dönüm)

Oysaki; Elazığ'ın yer altı ve yer üstü potansiyeli, ihtiyaçları, sosyal ve ekonomik şartları, coğrafi konumu ve kuzeyden güneye – doğudan batıya ulaşım imkanları gibi faktörler göz önünde tutularak akılcı kamulaştırmalar ve özelleştirmeler yapılsaydı, günümüzdeki olumsuzluklarla karşılaşılmaz, son yetmiş yıldaki kazanımlarımız bir anda heba edilmez ve Elazığ yangın yerine çevrilmezdi.

İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ (2013) (Tablo: 3)

ELAZIĞ				TÜRKİYE			
İşsizlik oranı		İstihdam oranı		İşsizlik oranı		İstihdam oranı	
%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra	%	Sıra
7,8	35	48,9	29	9,8		46,6	

Kaynak: TÜİK

Tüm bu olumsuzluklara rağmen, son yılın dış ticaret rakamlarına bakıldığında (Tablo:4); Elazığ'ın mevcut koşullarda 81 il içinde ihracatta 32. sırada olması gelecek için çok ümit vericidir. Kaç firmanın neleri, ne kadar ithal veya ihraç ettiği, bu firmaların tümünün Elazığ'lı iş adamlarına ait olup olmadığı konuları ile ilgili bilgilere zaman darlığı nedeniyle ulaşamadığım için, bu konularla ilgili bilgi veremedim.

ELAZIĞ'A BAĞLI FİRMALARIN DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ (2013) (Tablo:4)

İthalat		İhracat	
(\$)	Sıra	(\$)	Sıra
21.389.000	65	261.496.000	32

Kaynak: TÜİK

İl nüfusu, yerleşim durumu ve yaş guruplarına göre incelendiğinde (Tablo: 5) ve (Tablo: 5.1); kadın ve erkek sayılarının eşit olduğu, nüfusun %71, 5 inin il ve ilçe merkezlerinde oturduğu, başka bir deyimle köyden kente göç nedeniyle geriye kalan 28, 5 kişinin, şehirdeki 71, 5 kişiyi beslemeye çalıştığı ya da besleyemediği, otuz yaşın altında kalan gençlerimizin sayısının toplam il nüfusunun yarısını oluşturduğu görülmektedir.

NÜFUSUN YERLEŞİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIMI (2013) (Tablo: 5)

	Erkek	Kadın	Toplam	%
İl ve İlçe Merkezlerinde Oturanlar	201.782	204.349	406.131	71,5
Köy ve Beldelerde Oturanlar	80.267	81.841	162.108	28,5
Toplam	282.049	286.190	568.239	100,0

Kaynak: TÜİK

NÜFUSUN YAŞ GURUBU VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI (2013) (Tablo: 5.1)

Yaş Gurubu	0 - 4	5 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44		
Erkek	22 380	23 389	24 599	26 901	26 120	22 956	22 308	19 822	18 564		
Kadın	21 164	21 912	23 722	25 045	23 287	23 026	23 405	21 199	20 307		
Toplam	43 544	45 301	48 321	51 946	49 407	45 982	45 713	41 021	38 871		
Yaş Gurb.	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 - 69	70 - 74	75 - 79	80 - 84	85-89	90+	Toplam
Erkek	16 919	14 827	12 883	9 455	6 817	5 568	4 248	3 065	972	256	282.049
Kadın	17 379	15 723	13 397	10 196	8 292	6 569	4 783	3 891	2 134	759	286.190
Toplam	34 298	30 550	26 280	19 651	15 109	12 137	9 031	6 956	3 106	1 015	568.239

Kaynak: TÜİK

Oysaki; Elazığ'ın yer altı ve yer üstü potansiyeli, ihtiyaçları, sosyal ve ekonomik şartları, coğrafi konumu ve kuzeyden güneye – doğudan batıya ulaşım imkanları gibi faktörler göz önünde tutularak akılcı kamulaştırmalar ve Bu genç nüfusun kalkınma için ümit verici bir görüntü vermesine rağmen, aslında düşünen beyinler için uyku kaçıracı bir manzara arz etmektedir. Çünkü, bu çocuklarımızın gerek şimdi gerekse yakın gelecekte aş – iş – barınak - giyim - eğitim – sağlık gibi sorunlarını çok acil olarak çözmek zorundayız. Kaybedecek zamanımız yoktur ve durum çok acildir. Diğer illerimiz de bizimle aynı durumdadır. Kimsenin kimseye yararı dokunamaz. Artık gençlerimiz uzak illerde de iş bulamaz. Acilen tüm kaynaklarımızı akılcı bir şekilde harekete geçirmemiz gerekmektedir. Fakat bunu yapacak olanların tümünün hali ortadadır. Gelecek tehlikelerin çanları çalmaya başlamıştır. Hepimiz aklımızı başımıza devşirip acilen çare bulmalıyız. özelleştirmeler yapılırsa, günümüzdeki olumsuzluklarla karşılaşmaz, son yetmiş yıldaki kazanımlarımız bir anda heba edilmez ve Elazığ yangın yerine çevrilmezdi.

ELAZIĞ'DA MEDYA (2013) (Tablo: 6)

YEREL TV KANALI SAYISI	YEREL RADYO KANALI SAYISI	YEREL GAZETE SAYISI
4	14	23

Kaynak: Elazığ Valiliği

İlimizdeki yerel gazete sayısının çokluğu sevindirici olmakla birlikte (Tablo: 6), bu durumun nedenleri üzerinde düşünmenin yararlı olacağı kanısındayım. Tablodaki bilgilerin dışında, yerel dergilerle yerel yayınevleri de var. Bu bilgilere ulaşamadım.

ELAZIĞ İÇİN GENEL BİLGİLER (2013) (Tablo: 7)

Arazi Varlığı ve Dağılımı	Alanı (ha)	Toplam Araziye Oranı (%)
İşlenebilir Arazi	286. 044	30, 71
Mera Arazisi	225. 000	24, 16
Orman ve Yerleşim Alanları ve Tarıma Elverişsiz Arazi	420. 256	45, 13
TOPLAM	931. 300	100, 00

Kaynak: TÜİK

İl yüzölçümünün yarısından fazlası tarıma elverişli arazilerdir. İşlenebilir arazi miktarı, toplam yüzölçümün %30 u dur. Meralarımız ise, toplam yüzölçümün %24 üdür (Tablo: 7). Oysaki (Tablo: 7. 1) de görüldüğü üzere, 2013 yılında işlenen toplam alan, nadasa bırakılan topraklar dahil, 1, 57 milyon dönümdür. Yani, 2, 86 milyon dönüm işlenebilir tarım arazimizin ancak 1, 57 milyon dönümü işlenmektedir. Geriye kalan 1, 29 milyon dönüm arazi ekilmeyip terk edilmiştir. Bu durumu (Tablo: 5) ile birlikte değerlendirdiğimizde, çiftini çubuğunu, malını mülkünü bırakanın şehirlere ve yurt dışına kaçmak zorunda kalmış olduğu sonucuna varırız. Bu kaçışın son elli yıldan beri süregeldiği göz önünde tutularak, devlet bu kaçışını durdurmak için gerekli olan

TARIM ALANI KULLANIMI (ha) (2013) (Tablo: 7. 1)

Toplam İşlenen	Ekilen	Nadas	Sebze	Süs Bit.	Meyve	Bağ
157. 731	103. 561	24. 203	6. 128	14	13. 513	10. 312

Kaynak: TÜİK

tüm ekonomik ve sosyal tedbirleri almaya acilen başlamalı veya terk edilmiş tarım arazilerinin yeniden üretimde kullanılmasını sağlayacak başka tedbirler almalıdır.

İşte ilimizin, dolayısıyla ülkemizin asıl sorunu buradadır. Aynı sorun ne yazık ki diğer illerimizde de var. Bu durumdaki topraklarımızın ülke genelindeki toplamı korkunç boyutlara ulaşmaktadır. İşlenmeyip terk edilen ve üzerinde yaşanmayan ve korunmayan toprak vatan olmaktan çıkar. İnsanın aklı almıyor, ilimizde terk edilmiş durumda üç ilçemizin topraklarının toplamı kadar (1, 29 milyon dönüm) işlenebilir tarım arazisi için dünyada ölümüne savaşmayı göze alabilecek onlarca millet var. Nahçıvan ile Azerbaycan arasındaki küçük toprak parçasını gidip Ermenistan'dan alın bakalım, alabiliyor musunuz?

Konunun bir başka ilginç yanı da şudur ki; kente göç etmeyip köyde yaşamlarını sürdüren çiftçilerimizin bile bir çoğu, artık topraklarının tümünü işlemeyip bir kısmını boş bırakmakta, ancak kendilerine yetecek kadarını ekip biçme yolunu tercih ediyorlar.

TARIM ARAZİLERİNİN İŞLETME BÜYÜKLÜĞÜNE GÖRE SAYILARI (Tablo: 7. 2)

Dönüm Sayısı	0-0	1-5	5-9	10-19	20-49	50-99	100-199	200-499	500-999	1000-
	777	1. 941	3. 779	5. 659	1 0. 304	3. 957	2. 652	985	34	53

Kaynak: TÜİK

Tüm ülkemizde olduğu gibi; ilimizde de tarım arazilerinin dağınık durumda ve veraset yoluyla çok küçük parçalara bölünmüş olması sebebiyle birer ekonomik ünite olmaktan çıkmış olması (Tablo: 7. 2), çiftçilerimizin sorunlarını çözümlenebilecek ölçüde örgütlü olmamaları, ürünlerini değeri pahasına satamamaları, araçların kendilerinden daha çok kazanmaları, eğitim ve teknik bilgilerinin yetersizliği, atadan kalma çiftçilik yöntemlerini inatla uygulamaya devam etmeleri, ihtiyaç duydukları yeterli sermaye ve iş gücünü temin edememeleri, çiftçiliğin iklim koşullarına bağlı güç, riskli ve kazancı düşük bir meslek olması ve sulama konusu başta olmak üzere devletin tüm tarımsal alt yapı yatırımlarını yeterince ve zamanında yapmamış olması, tarım topraklarının amaç dışı kullanımını önleyici mevcut yasalarımızın yetersiz oluşu veya etkin bir şekilde uygulanmaması gibi konular özellikle genç nüfusun çiftçilikten kaçışının başlıca nedenleridir.

SULANAN TARIM ARAZİSİ MİKTARI (2013) (Tablo: 7. 3)

Toplam Sulanan Alan	Cazibe Sulama (ha)		Pompajlı Sulama (ha)		Toplam Sulama Alanı (ha)	
	Brüt	Net	Brüt	Net	Brüt	Net
	2.633	1.802	22.782	17.081	25.415	18.883

Kaynak: DSİ

Elazığ'da 2, 86 milyon dönüm işlenebilir tarım arazisinin ancak 188 bin dönümü sulanmaktadır (Tablo: 7. 3). Oysa ki, günümüz teknolojisi ile sulanabilir arazi miktarı bunun on katından fazladır. Kırk yıldan beri etrafı sularla çevrili arazilerimiz ve suya hasret köylümüz yoksulluk içinde kıvrılmaktadır. Susuzluk yüzünden geçim zorluğu çekmekte, bu nedenle de arazilerini terk edip kente göçmektedirler. Bu durum, son kırk yılda bizi yönetenlerin ayıbı olduğu kadar Elazığ'a yapılan en büyük zulümdür.

Beri taraftan, kırk yıl önce gerçekleşen Uluova sulama tesisi, yıllardan beri atıl durumdadır ve kanallardan bir damla su akmamıştır. Bu zaman içinde tesisin bakımsız kalarak harap olması ve köylümüzün uğradığı üretim kaybı nedeniyle Elazığ çok büyük miktarda zarara uğramıştır. Çiftçimiz su ve elektrik bedeli ödeyemediği için DSİ'nin kanallara su vermediğinden söz edilmektedir. Sizce durumun sorumlusu kimlerdir? Elazığ halkı günümüzde de süren bu zararını kimden ve nasıl giderecek, bu zarar daha ne kadar devam edecektir? Söz konusu elektrik borcunu devlet bir çözüme kavuşturursa, hiç olmazsa az bir kısmını tahsil edip geriye kalanı bağışlasaydı köylümüzün yapacağı üretimden ve katma değerinden devletin tahsil edeceği vergi miktarı bağışlayacağından daha fazla olmaz mıydı? Burada hem köylümüz, hem tüccar ve sanayicimiz, hem de devletimiz kayba uğramıştır ve kayıplarımız devam etmektedir. Bu sorun mutlaka çok acele çözümlenmelidir. Bu kadar basiretsizlik ve duyarsızlık olur mu? Şimdi siz gelin, kalkınma kurultayı toplantılarında atılan nutuklara, verilen sözlere vatandaş inandırın, olacak şey mi? Çok yazık çok. Bu çeşit sorunlara çözüm bulan devlet, bu soruna neden bu güne kadar duyarsız kaldı? Devletin kayıp-kaçak adı altında bazı illerimizde tahsil etmekte güçlük çektiği aklımıza geldiğinde, isyan etmemek mümkün değil.

Yine kırk yıl öncesinden beri bir türlü gerçekleşemeyip kabak tadı veren bir Kuzova sulama projemiz var. Bunların dışında özlemle beklediğimiz daha onlarca pompaj sulama, baraj ve gölet projeleri var. Neyse ki Eylül 2014 tarihinde Sayın Bakanımız tarafından biri baraj olmak üzere toplam olarak 11 adet tesisin temelini atılmış olması, bir nebze yüreğimize su serpti. Temel atma töreninde DSİ yetkilisinin yaptığı konuşmadan ve 2013 tarihli Elazığ TSO Manifestosundan anladığımız kadarıyla; başta Kuzova olmak üzere yapımı devam eden, temeli atılan, Uluova sulaması rehabilitasyonu dahil proje aşamasında olan sulama tesisleri ile 2003 tarihinden itibaren yapımı tamamlanan sulama tesisleri sayesinde Elazığ'da sulanan tarım arazisinin miktarı yaklaşık olarak 500 bin dönüm artarak 700 bin dönüme varacaktır. İnşallah, vaatlerin bir kısmı, yanmış ağzımıza çalınan bir parmak bal değildir. Dileğimiz, proje aşamasındaki tesislerin gerçekleşmesinin Kuzova projesi gibi kırk yıl uzamamasıdır. Fırat Kalkınma Ajansı raporunda Kuzova 1. kısım arazi toplulaştırma çalışmasının, sulama projesiyle birlikte yürütülerek sonlandırıldığı, 2. kısım toplulaştırma çalışmalarının proje aşamasında olduğu belirtilmektedir. Tüm bu haberler oldukça sevindiricidir. Sulanacak ve toplulaştırılacak daha çok arazimiz var. Bu yapılanlar, çok geç kalınmış devlet yatırımları olup, henüz işin başlangıcıdır. Yine de emeği geçenlerden Allah razı olsun.

TARIMSAL ÜRETİM DEĞERİ (2013) (Tablo: 8)

Bitkisel Üretim			Canlı Hayvan			Hayvansal Üretim		
(TL)	%	Sıra	(TL)	%	Sıra	(TL)	%	Sıra
506. 570. 000	0, 5	49	603. 007. 000	1, 0	44	180. 816. 000	0, 9	49

Kaynak: TÜİK

Sulama yatırımları verimliliği çok yüksek ve çok kazançlı yatırımlardır. Yukarıda söz ettiğim tesisler tamamlandığında (Tablo: 8) de belirtilen tarımsal üretim ve buna bağlı olarak üretim değerleri en az on kat artacaktır. İşte o zaman Elazığ kalkınma yolunda hızlı adımlar atmaya başlayacak, müteşebbislerimiz sorunlarını kendileri çözecek ve yatırımcılar Elazığ'da yatırım yapmak için yarışacak. Bu da ancak devletin sulama yatırımları ve teşvikleri sayesinde mümkündür.

TARIMSAL ALET VE MAKİNELER (2013) (Adet) (Tablo: 9)

Ekim		Gübre		Seyyar süt		Sabit süt		Su	
Biçerdöver	Traktör	Pulluk	Römork mak.	dağ. mak.	sağım mak.	sağ. Tesis	pomp.	Yayık	
60	5. 105	6. 748	5. 191	1. 166	2. 800	327	108	6. 302	6. 611

Kaynak: TÜİK

85 bin dönüm tahıl ekimine karşılık Biçerdöver sayısı ve 1, 57 milyon dönüm işlenen tarım arazisine karşılık (Tablo: 7. 1) Traktör ve ekipmanları sayısı yeterli olmakla birlikte, 40 bin kültür ırkı sağmal inek sayısına göre (Tablo: 17) sağım makinesi sayısı yetersizdir. Zirai kalkınma kredileri uygulaması kapsamında Almanya'dan ithal ettiğimiz ineklerle birlikte yerli üretim seyyar sağım makinelerini 1977 yılında çiftçilerimize vermiştik. Elazığ çiftçisi tarafından ilk olarak kullanılan sağım makineleri bunlardır. Ayrıca ilk olarak sahip oldukları kültür ırkı inekler de bunlardır. O zamandan beri sağım makinesi konusunda fazla gelişme olmamıştır. İlimizde süt sığırcılığının gelişmesi için bu sayının mutlaka artırılması gerekmektedir.

BİTKİSEL ÜRETİM :

Elazığ'da bazı bitkisel ürünlerin son on yıldaki üretimine bakıldığında; arpa üretiminin 40 bin ton arttığı, buğday üretiminin 21 bin ton azaldığı ve şeker pancarı üretiminin ise 160 bin ton azaldığı görülmektedir (Tablo: 10). Çok önemli sayılabilecek bu istikrarsız rakamlar, üretim planlaması olmadığını, buğday fiyatının çiftçiyi tatmin etmediğini ve Uluova sulama tesisindeki sorunu düşündürmektedir. Şeker pancarı üretiminin azalmasının nedeninin hükümet politikası olduğunu biliyoruz. Bundan kaynaklanan zararı kapatmak ve hayvancılığı geliştirebilmek için, sulu tarımda şeker pancarı yerine münavebeye dönüme 20 tona kadar verim alınabilen "Hayvan Pancarı" eklenmesi gerekmektedir. Bunun dışında Elazığ çiftçisi, sulanan arazilerde yeniden pamuk ekmeye başlatılmalıdır.

BAZI TARLA BİTKİLERİNİN ÜRETİMİ (Ton) (Tablo: 10)

Ürün Adı	2002 Üretimi	2013 Üretimi
1 Buğday	108. 000	87. 000
2 Arpa	72 . 000	112. 000
3 Şekerpancarı	212. 000	52. 000
4 Nohut	3. 400	1. 400
5 Patates	2. 200	1. 400

Kaynak: TÜİK

Meyve ve sebze üretimine bakıldığında (Tablo: 11) ve (Tablo: 12) 74 bin ton artışla üzüm, 12 bin ton artışla biber, 181 bin ton eksilişle domates ve 14 bin ton eksilişle karpuz üretimi dikkati çekiyor. Özellikle üzümdeki üretim artışı sonucunda ürün fiyatının düştüğünü, bazı üreticilerin uygun fiyatla pazarlama imkanı bulamadıkları için ürünü omcalarda bırakmak zorunda kaldıkları biliniyor. Bu sorunu çözenin en

BAZI MEYVELERİN ÜRETİMİ (Ton) (Tablo: 11)

Meyve Türü		2002 üretimi	2013 üretimi
1	Üzüm	16 . 000	90. 000
2	Kayısı	25. 000	40.000
3	Elma	15. 000	13. 000
4	Çilek	2 .000	7. 000
5	Armut	6. 000	5. 000
Badem			1. 604

Kaynak: TÜİK

kestirme ve en emin yolu; hem rekabet ortamı oluşturup piyasadaki fiyatı dengede tutacak, hem de Elazığ'da üretilen üzüm dahil çok çeşitli meyve ve sebzeleri işleyerek başta orçik – pestil – pekmez – salça – meyve suyu – reçel – kurutulmuş sebze ve meyve gibi en az yirmi çeşit yöresel işlenmiş ürünlerimizi çağdaş teknoloji ile üretilip katma değer ve istihdam sağlayacak, ihracata dönük kapasitede modern tesisler kurmaktır.

Bu tesislerin, devletin katkısıyla sanayicimiz, tüccarımız ve üreticilerimizin katılımından oluşacak ve anasözleşmesinde hisselerin tek elde toplanmasını önleyici

hükümler bulunan halka açık çok ortaklı şirketler tarafından kurulması yararlı olacaktır. Bu çeşit tesislerin; tarımsal ürün fiyatlarında denge sağlamanın yanında, üretimi ve istihdamı artırıcı , katma değer yaratıcı ve ekonomik hayatı canlandırıcı etkileri olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

Bademde ülke bazında; 4. 760 dönüm arazide 239. 315 ağaç ve 1. 604 Ton üretimle on birinci sıradayız. Or.Gen.Müd. nün Badem Eylem Planında, 2017 yılına kadar ilimizde 17. 530 dönüm özel araziye badem fidanı dikileceği belirtilmiştir. Geçmiş yıllarda devletin bu konudaki yatırımlarının başarısızlıkla sonuçlanmış olmasının nedeni, ağaçların Hazine arazisine dikilmiş olması nedeniyle bir zaman sonra sahipsiz kalmasıdır. Elazığ için gelecekte çok büyük imkanlar vadeden bu projenin bu kez başarılı olacağı kanaatindeyiz.

BAZI SEBZELERİN ÜRETİMİ (Ton) (Tablo: 12)

Ürün Adı	2002 Üretimi	2013 Üretimi	Ürün Adı	2002 Üretimi	2013 Üretimi
Domates	212. 000	31. 000	Biber	6. 000	18. 000
Hıyar	3. 000	7. 000	T. Fasulye		3. 733
Kavun	15 . 000	24. 000	Karpuz	27. 000	13. 000

Kaynak: TÜİK

Elazığ iklim verilerinin son altmış yıllık ortalamalarına baktığımızda (Tablo:15); Elazığ'ın (ilçelerimiz dahil) örtüaltı tarımı yönünden ümit vaat ettiğini görmekteyiz. Günümüz koşullarında örtü altında 2016 ton hıyar ile 104 ton sera domatesi yetiştirilmiş olması hiç de küçümsenecek bir durum değildir (Tablo: 13) ve (Tablo: 14).

ÖRTÜALTI SEBZE TARIMI ALANLARI (2013) (Dönüm) (Tablo: 13)

Cam sera	Plastik sera	Yüksek tünel	Alçak Tünel	Toplam
-	229	50	8	287

Kaynak: TÜİK

Elazığ'da ilk alçak plastik tünel denemesini yine K. Z. K. Kredileri uygulaması sırasında 1980 li yıllarda Kuyulu ve Akmezra köylerinde yapmış ve Eylül sonunda yılda ikinci kez çilek üretmeyi başarmıştık. Aradan geçen zaman içinde çok büyük gelişme

ÖRTÜALTI SEBZE ÜRETİMİ (2013) (Ton) (Tablo: 14)

Hıyar	Domates	Biber	Soğan (Taze)	Marul
2 016	104	8	8	2

Kaynak: TÜİK

olmuştur. Çitçilerimizi ve tarımcılarımızı kutluyorum. Elazığ'da örtüaltı tarımında; güneş enerjisi, biyogaz ve ucuz doğalgaz kullanıldığı, gerekli yatırım ve işletme sermayesi sağlandığı takdirde, çok büyük ümitler beslenebilir.

(Tablo: 15)

ELAZIĞ İKLİMİ (1954 – 2013 Arası Ortalama Değerler)												
Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ortalama en yüksek sıcaklık, °C	2,8	5,0	11,3	17,8	23,6	29,6	34,3	34,1	29,4	21,7	12,4	5,3
Ortalama sıcaklık, °C	-0,9	0,6	5,9	12,0	17,2	22,9	27,4	26,7	21,5	14,5	6,9	1,7
Ortalama en düşük sıcaklık, °C	-4	-3,1	1,1	6,4	10,5	15,0	19,3	18,9	14,2	8,9	2,7	-1,3
Ortalama yağış, kg/m2	40.8	41.3	52.3	64.1	53.6	13.0	1.9	0.7	7.5	39.6	45.7	43.8

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü

HAYVANSAL ÜRETİM :

(Tablo: 16) da görüldüğü gibi B.B. hayvancılık işletmelerinin % 92 si küçük aile işletmeleridir. Ticari anlamda orta ve daha büyük kapasitelerde modern, hatta entegre süt ve et sığırcılığı tesislerine ilimizde şiddetle ihtiyaç vardır.

1970 li yıllarda Veteriner Müdürlüğü'nün damızlık boğaları ile şeker fabrikasının çiftliğindeki süt sığırlarının dışında Elazığ'da kültür ırkı inek yoktu.

O tarihte yine Z.K. Kredileri kapsamında ithalat yolu ile getirdiğimiz 100 baş kültür ırkı gebe düveyi sağım makinesi ile birlikte beşer ve onar başlık projeler şeklinde verdik, Üretim tekniğine uygun hayvan barınaklarını inşa ettik , yonca korunga gibi yem bitkileri ekilişlerini yaptırıp sanayi yemi ihtiyaçlarını karşıladık, Elazığ'da bir ilk olarak periyodik veteriner kontrollerini ve hayat sigortalarını yaptırдық. Günümüzdeki 120 bin baş kültür ırkı sığır (Tablo: 17) önemli bir gelişmedir. Fakat artan talebi karşılamak için bu sayının modern entegre ticari işletmeler yoluyla artırılması gerekir.

BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK İŞLETME BÜYÜKLÜĞÜ (2013) (Tablo: 16)

Hayvan Sayısı (Baş)	1 – 4	5 – 10	11 – 20	21 – 50	51 – 100	101 – 200	201 – 500
İşletme Sayısı	10. 530	3. 091	1. 878	994	177	43	8
%	63	18	11	6	1,06	0,26	0,05

Kaynak: TÜİK

1970 – 1990 yılları arasında şeker fabrikasının öncülüğünde Elazığ'da başlatılan besicilik (et hayvancılığı) hızla gelişerek, Z.K. Kredilerinin de devreye girmesiyle sayısı beş yüze varan işletmelerde otuz bin B.B. ve on beş bin K.B. kapasitesine ulaştı.

BÜYÜKBAŞ HAYVAN SAYILARI (Tablo: 17)

	2002 (Baş)	2013 (Baş)
Sığır (Kültür) ırkı	8. 822	39. 264
Sığır (Melez)	54. 859	80. 911
Sığır (Yerli)	51. 928	22. 348
Sığır Toplam	115. 609	142. 523
Manda	698	32
Toplam	116. 307	142. 555

Kaynak: TÜİK

Bu konuda, sonraki yıllarda özelleştirilen Et Ve Balık Kurumu Elazığ Kombinasyonunun da çok büyük katkısı ve desteği olmuştur. Daha sonraki yıllarda ise, canlı hayvan ihracatı nedeniyle materyal sıkıntısının başlaması ve E.B.K. nun özelleştirme nedeniyle işlevini yitirmesi sonucunda Elazığ'da besicilik duraklama dönemine girdi.

Zaten sayıca çok az olan Manda sayısının tükenme aşamasına gelmiş olması dikkat çekici olduğu kadar üzüntü vericidir (Tablo: 17). Et, süt, yağ ve deri bakımından çok büyük ekonomik değere sahip olan bu yerli ırk hayvanımızın koruma altına alınması, Baraj gölleri ile göletlere kıyaslı olan köylerimizde üretimi konusunda özel bir planlama ile devlet desteği sağlanması çok büyük önem arz etmektedir.

Son on yılda K.Baş hayvan sayılarında ve niteliklerinde pek fazla bir değişim olmadığı (Tablo: 18) de açıkça görülmektedir. Munzur ve Bingöl yaylaklarını kullanan

göçer Şavak ve Beritan aşiretlerinin kentsel iskanının bu konuda etkili olduğu

kanısında yım. Ayrıca, Zirai Kalkınma Kredileri kapsamında oluşturduğumuz ellışer başlık işletmeler için Muş Alparslan Devlet Üretim Çiftliği'nden getirdiğimiz et-süt-yavru-yapağı verimi daha fazla ve daha kaliteli olan 200 adet damızlık Merinos koyundan eser kalmamış olması üzüntü vericidir.

Elazığ'da 1972 yılında ticari anlamda ve çağdaş teknoloji kullanarak tavuk eti ve yumurta üretimi yapan işletme yoktu. Yılda 30 Ton tavuk eti üreten ve şahsıma ait entegre tesis ilk defa tarafımda kuruldu ve Elazığ ile çevre illerde çok büyük ilgi gördü. Henüz Pazar oluşmadığı için, o tarihte bu kapasite büyük sayılırdı. Daha sonraki

KANATLI HAYVAN SAYISI (2011) (Tablo: 19)

Cinsi	Sayısı (Ad.)	Et Üretimi (Ton)	Yumurta Üretimi (Ad.)
Et Tavuğu (4 dönem)	2.000.000	8.700	
Yumurta Tavuğu	458.500		63.200.000
Hindi	12.440		

Kaynak: TÜİK

yıllarda Köy Tür Şirketi tarafından kurulan entegre tesis sayesinde Elazığ bu alanda söz sahibi oldu. Ayrıca yine bu yıllarda K.Z.K. Kredileri uygulaması kapsamında Elazığ'da ilk defa yumurta üretimi yapan kafes sistemi tavukçuluk tesislerini kurduk. Elazığ'da tavukçuluk sektörünün geldiği bu günkü yer gurur verici olduğu kadar gelecek için de ümit vericidir (Tablo: 19). Günümüzde bu konu, ihracata dönük çok büyük kapasiteli yeni entegre tesislerin kurulmasına elverişlidir.

Artan nüfusun dengeli ve sağlıklı beslenmesi yanında, kaliteli ve ucuz besin çetilliliği sağlamak, kişi başına tüketimi artırmak ve bu amaçlarla beyaz et üretimini artırmak için; yine baraj gölleri ile göletlere kıyası bulunan köylerimizde Ördek ve Kaz üretimi ile, tüm köylerimizde Hindi üretimi planlı bir şekilde devlet tarafından desteklenmelidir.

SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ (2012) (Tablo: 20)

Yetiştirici Sayısı	Üretim (Ton)	Alan (ha)	Avcı Sayısı	Tekne Sayısı	Üretim (Ton)	Toplam (Ton)
160	15.000	63.066	302	153	841	15.841

Kaynak: TÜİK

630 bin dönümlük bin alana sahip olan Elazığ (Tablo: 2) artık su ürünleri üretimi konusunda da söz sahibidir. Kırk yıl önce DSİ tarafından kurulan yavru üretimi tesisi sonucunda bu gün gelinen nokta (Tablo: 20) övünmeye değerdir. Gelinen bu aşamadan sonra ilk etapta yapılması gereken, tam kapasiteye ulaşmak ve işleme ve depolama tesisleri kurmaktır.

ARILI KOVAN SAYILARI (Tablo: 21)

Arılı Kovan Sayıları	2008 (Koloni)	2013 (Koloni)
Yeni kovan sayısı	56.460	58.493
Eski Kovan Sayısı	768	271
Toplam	57.228	58.764

Kaynak: TÜİK

Son on yılda ilimizde gelişemeyen arıcılık konusuna (Tablo: 21) ve (Tablo: 22) dikkatle eğilmemiz, işletme sayısını ve bal üretimini artırmak için çaba harcamamız, üretici eğitimine ve girdi üretimine önem vermemiz gerekiyor. Aynı şekilde ipek üretimini yüz yıl önceki düzeye çıkarmanın çabası içine girmemiz, gelecekte Elazığ'a çok büyük imkanlar sağlayacaktır.

SÜT VE BAL ÜRETİMİ (2013) (Ton) (Tablo: 22)

İnek sütü	Manda sütü	Koyun sütü	Keçi sütü	Bal
161.392	10	15.809	2.683	453

Kaynak: TÜİK

Tarım alanında ilimizde gerçekleşen destekleme rakamları (Tablo: 23) incelendiğinde, yapılan desteklemelerin çok düşük oranlarda kaldığı görülür. Bu desteklemeler, Elazığ'ın bitkisel ve hayvansal üretim kapasitesi oranında mutlaka artırılmalıdır. Tarlasını ekmeyen arazi sahiplerine, alan desteği verilmemelidir. Bu destekleme politikasıyla Elazığ'da tarım daha uzun yıllar kalkınmaz.

TARIMSAL DESTEKLEMELER (2013) (TL) (Tablo: 23)

Alan Bazlı Destekler	9.953.261
Mazot	4.400.487
Kimyevi Gübre	5.394.881
Toprak Analizi	156.833
Organik Tarım	1.060
Fark Ödemeleri	2.158.416
Kütlü Pamuk	6.361
Buğday	2.152.055
Hayvancılık Destekleri	27.455.866
Yem Bitkileri	2.176.391
Süt	330.712
Buzağı	282.681
Arıcılık	345.265
Su Ürünleri	7.692.299
İslah Amaçlı Küçükbaş Yetiştirici Birlikleri	4.186.190
Büyükbaş Hayvancılık	1.943.339
Bambus Arı	120
Et-Besi	7.257.434
Hastalıktan Ari Hayvan Tazminatı	1.836.345
Gen Kaynakları	1.405.090
Kırsal Kalkınma Desteği	1.757.940
Diğer Tarımsal Amaçlı Destekler	443.174
Sertifikalı Tohum Kullanım	173.766
Sertifikalı Fidan Kullanım	166.271
Ar-Ge Destekleri	103.138
Tarımsal Destekleme Toplamı	41.768.657

Kaynak: TÜİK

Elazığ'da tarım ve tarıma dayalı sanayi tablosuna (Tablo: 24) bakıldığında; özellikle makarna, irmik, bisküvi, dondurulmuş gıda, bitkisel yağ, fermente ve salamura ürünler, su ürünleri işleme, meyve sebze işleme ve paketleme, konserve ve salça gibi konuların yatırım yapmaya elverişli oldukları görülür. Geçmişte Elazığ'da kurulmuş olan ve uzun yıllar Ayçiçeği yağı üreten fabrikanın üretimini durdurmuş olması nedeniyle tabloda yer almaması Elazığ için üzüntü verici bir durumdur.

TARIM VE TARIMA DAYALI SANAYİ (2013) (Tablo: 24)

KONUSU	SAYISI	KONUSU	SAYISI
Süt ve Süt Ürünleri	32	Ekmek ve ekmek çeşitleri üretimi	349
Et ve Et Ürünleri	6	Makarna ve İrmik Üretimi	-
Su Ürünleri İşleme	1	Yumurta Paketleme	7
Meyve-Sebze işleme-paketleme	5	Dondurulmuş Gıda	-
Hububat ve Bakliyat Üretimi	5	Hazır Yemek, Tabldot Yemek	13
Katı ve Sıvı Bitkisel Yağ	-	Hazır çorba ve bulyon, puding, toz karışımlar, mayonez, sos vb	-
Şeker Üretimi (paketleme hariç)	1	Kuruyemiş ve Çerezler	9
Zeytinyağı	-	Baharat İşleme	6
Konserve ve Salça	1	Alkolsüz İçecekler	1
Fermente ve salamura ürün üretimi	-	Alkollü İçecekler	4
Pastacılık Ürünleri Üretimi	36	Bal, polen, arı sütü ve temel petek üretimi ve ambalajlama	4
Nişasta ve Nişasta mamulleri	-	Gıda Katkı ve Aroma Maddeleri	-
Bisküvi, Çikolata, Kakaolu ve Benzeri Ürün	-	Gıda ile Temas Eden Maddeler	10
Un üretimi	13	Yem	9
Unlu mamuller üretimi	73		

Kaynak: İl Gıda Tarım Hayvancılık Müdürlüğü

Elazığ'ın kalkınması konusunda yapılması gerekenlerin, ülkemizin genel sorunlarından soyutlanamayacağını yukarıda belirtmiştim. Tarımsal kalkınma konusunda bu sorunların çözümü için: Devletimiz; köylümüzü toprağa bağlayacak ve yukarıda özetlediğim sorunları çözecek sosyal, ekonomik ve teknik tedbirleri acilen almalı, mevcut yasaların eksik ve hatalı yanlarını düzeltmeli ve gerekli yasaları çıkarıp etkin bir şekilde uygulamalıdır.

Sahipleri tarafından işlenmeyip terk edilen tarım arazilerinin üretim yapılabilir duruma getirilmesi için; Tarım Bakanlığı'na bağlı bir " Tarımsal Arazi Ofisi" kurulmalı, kamu yararı gözetilerek bedelleri peşin ödenmek suretiyle bu araziler kamulaştırılmalı, Hazine adına kayıtlı olan tarım arazileri ile kamulaştırılacak terk edilmiş araziler Arazi Ofisi'ne devir edilmedir.

Çiftçilik mesleği Tarım Bakanlığınca ruhsata bağlanmalı, kimlerin hangi şartlara göre tarımsal üretim yapacağı yasa ve yönetmeliklerle belirlenmeli, tarım topraklarının yabancı ülke vatandaşları ve şirketleri tarafından ele geçirilmesini önleyici tedbirler alınmalıdır. Tarım Bakanlığınca çiftçilik ruhsatı verilen özel veya tüzel kişilerden isteyenlere; ilçeler bazında tespit edilecek normlara göre bitkisel veya hayvansal üretim yapılabilecek optimum işletme büyüklüğünde uygun nitelikte arazi ile birlikte ihtiyaç duyulan tarımsal girdiler bedeli karşılığında ve uygun ödeme şartlarıyla verilmeli, bunun karşılığında Bakanlığının öngördüğü şekilde, çağdaş üretim teknolojilerini uygulamaları şart koşulmalı ve bu arazilerin başkalarına satışı veya devri Bakanlığın iznine bağlanmalıdır.

Bu yolla mülk edinilen tarım topraklarının veraset yoluyla parçalanmasını önleyici tedbirler yasaya konulmalıdır. Tarımsal üretim yapmaktan vazgeçip arazilerini satmak isteyenler ile Bakanlığın öngördüğü şekilde üretim yapmayanların ve makul sebepler dışında borçlarını ödemeyenlerin ruhsatları iptal edilip, bedeli peşin ödenmek suretiyle arazileri Tarımsal Arazi Ofisi'ne devir edilmelidir. Elazığ'ın kalkınması konusunda öncelikle yapılması gerekenlerin başında, mevcutların değerlendirilmesi gelir. Bu amaçla konusu ne olursa olsun, tüm sanayi tesislerimiz ile tarımsal işletmelerimizin sorunlarını giderip, bunları tam kapasitede çalışır duruma getirmek gerekir. Daha sonra yapılması gerekenler; arazi toplulaştırması ve sulama yatırımlarını yapmak, bitkisel ve hayvansal ürün işleyen tesisleri kurmak, madenlerimizi devlet eliyle işletip değerlendirmek ve yatırımcılarımızı desteklemektir.

Bu arada Elazığ çiftçilerine de bazı görevler düşmektedir. Kalkınma konusunda mutlaka gidip yerinde görmek suretiyle örnek almaları gereken illerimiz ve ilçelerimiz bulunmaktadır. Bu konuda Elazığ Ziraat Odası üzerine düşeni yapmalıdır. Mesela örnek alınacak ilçelerin başında Elazığ'ın her alanda yirmide biri kadar olan, tarımsal üretimi, tarıma dayalı sanayisi, ihracatı ve örgütlenmesiyle dikkati çeken, ekonomisi bakımından Elazığ gibi illeri birkaç kez katlayacak durumdaki küçük KINIK İLÇESİ gelir. Yukarıda belirttiğim konularda Elazığ tarımının günümüzdeki konumuna gelmesinde, ilgili bakanlıkların ve özellikle yerel tarım kuruluşlarımızın etkinliği elbette ki söz konusudur. Fakat bu etkinlik günümüz koşullarında yetersizdir. Bu tempoyla gidildiğinde, daha birkaç nesil daha kaynaklarımızı kullanamayacak ve kısa vade bir yana, orta vadede bile kalkınamayacağız. Yani helva yapıp yiyemeyecek, varlık içinde yokluk çekmeye devam edeceğiz.

Bu vesile ile geçmiş yıllardan günümüze kadar Elazığ'da başta tarım olmak üzere, sanayi, madencilik, turizm, inşaat, ulaştırma ve eğitim gibi tüm sektörlerde hizmeti geçenleri saygıyla ve rahmetle anıyorum.

GELENEK, GÖRENEK VE KÜLTÜRÜN YOZLAŞMASI

Mustafa Ekmekçi

Elazığ Kültür Derneği Başkan Yard.

Sevgili okurlar, aslında Elazığ'ımızın kültürü Harput geleneğinden gelmektedir. 1830'lu yıllarda Harput'da çıkan büyük yangından sonra, esnaf ve halk yeni kurulmakta olan ulaşımı daha kolay ovaya göç etmeye başlamış, Harput'daki yaşam biçimini de yeni yerleşim yerine taşımıştır.

Gelenek, görenek ve kültür bir yaşayış biçimidir. Topluların yaşayışları hep geçmişten gelecek nesiller boyu devam etmiştir, etmelidir de. Harput'un kültüründe hep saygı, sevgi ve hoşgörü vardır. Bizler de bu güzel kültürü evimizde, çevremizde yaşayarak ve yaşatarak bizden sonraki nesillere aktarmalıyız. Sonsuza kadar yaşatılması gereken Harput kültüründen sizlere söz etmek istiyorum.

Bugüne kadar "Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir" hadisine göre yaşanılmıştır. Komşular arasındaki dayanışma, birlik ve beraberlik hep olmuştur ve olmalıdır. Eğer komşular arası dayanışma olmamış olsaydı, evinde bir tas çorba kaynatamayanları ve yardıma muhtaç olanları kim bilebilirdi? Komşusu rencide olmasın diye akşam karanlık olunca pişirdiğini sinisine doldurup komşusunun kapısını çalarak "Komşu, yanlış anlama, fazla pişirmiştım, kokusu da size kadar gelmiştir. Çocuklar ve siz de tadın istedim." denilerek hem komşunun gönlü alınır, hem de komşuluk ilişkilerinin canlı tutulması sağlanırdı.

Mahalleye yeni taşınan bir aileye uğranır ve "Komşu, mahallemize hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Biz falanca evde oturmaktayız. Sizin zaten telaşınız var, bir de yemek telaşına girmeyin. Bizde adettir, mahallemize yeni taşınan komşumuz yerleşene kadar yemek işini mahallece hallederiz. Ben gereken hazırlığı yaptım." denilirdi. Mahalleli, akşam tepsisini doldurup komşusunun kapısını çalar ve ikramını yapardı. Dinimizde "Sağ elin verdiği sol elin duymaması" gerektiğini hepimiz çok iyi biliriz. Ama günümüzde öyle mi? Bir tas çorba ikramında bile reklamımızı yapıyoruz. Harput kültüründen bahsedince bir anımı da anlatmadan geçemeyeceğim.

Ankara Şaşmaz Oto Sanayi'ni herkes bilir ve arabası olanlar gitmiş, oradaki sanatkarlarla muhabbet etmişlerdir. Benim de aracımın tamiri için Şaşmaz'da bir ustaya gitmem gerekti. Mustafa Usta ile sohbet ettikten ve araç probleminde bahsettikten sonra bana "Beyefendi, nerelisin?" diye sordu. Ben de Elazığlı

olduğumu belirtince usta bana dönerek "Gel seni bir öpeyim." dedi. Ben şaşmıştım. Usta anlatmaya devam etti: "Siz Elazığlıların çok ekmeğini yiyip suyunu içtim. Evlerine misafir oldum. Elazığ'da ne kadar cömert, ne kadar babacan insanlar var. Yıllar sonra bile süren dostluklarım ve devam eden arkadaşlıklarım var" dedi.

Mustafa Usta, 1964 yılında Ulukent (Hüseyin)'de askerlik yapmış. Askerlik yaptığı zaman içinde her çarşı iznine çıktığında arkadaşlarıyla beraber Harput'a gidip tarihi yerleri gezer; çay ocaklarında çaylarını içip, lokantalarında yemeklerini yerlermiş. Hesap ödemeye gelince "Askerler sizin masanın ücreti ödendi" denilerek ücret alınmazmış. Benimde dayım olan Fehmi Çavuş'un çay ocağına giderler, çaylarını içerlermiş. İş hesap ödemeye geldiğinde, dayım "Siz askersiniz. Bizim burada vatan bekçisinden para alınmaz." der, para almazmış. Mustafa Usta, yandaki fırıncı Sadık Usta'dan ekme aldığında da, Sadık Usta para almaz, "Asker, vatanın ve bizim şeref ve namusumuzun bekçisidir" dermiş. Mustafa Usta, "Mahalleli, bayram ve önemli günlerde askerleri evlerine davet eder, bayram sabahında sofrasını askerlere açarlardı. Bizlere bayram günü anne, baba, ev hasretliği çekmezlerdi." diye devam etti.

İşte bu ve bunun gibi yaşanmış güzel anılar ve olaylar beni çok gururlandırır. Ben de bu anılarla büyüdüm. Babam da, bayram ve önemli günlerde asker, hasta, yolcu, yetim olanları eve getirip misafir ederdi. 1970'li yıllara kadar bu ve buna benzer güzel geleneklerimiz mevcuttu.

Her zaman kültürün, geleneklerin, göreneklerin o beldenin asaletini gösterdiğini düşünmüşümdür. Bizim ve bizden sonraki nesillerin bu kültürü yaşaması ve yaşatması gerekmektedir. Her şeyin maddiyat olduğu bu zamanda insana, insanlığa değer verilmelidir. Kültürümüze ve değerlerimize sahip çıkmalıyız. İnsanlık var olduğu müddetçe gelenekler, kültürler de var olmalı, yaşanmalı ve yaşatılması içinde herkes elinden geleni yapmalıdır.

Gelişen ve değişen dünyaya ayak uydururken buna kültür ve değerlerimizi de entegre etmeliyiz.

Dergilerinde bu yazıyı yazmama imkan sağlayan Sayın Vakıf yöneticilerine teşekkürlerimi sunuyorum.

Saygılarımla.

HÜCÜMENOĞLU

Öner Demirel

Lise Matematik öğretmenimiz Mehmet HÜCÜMENOĞLU Kasım ayında aramızdan ayrıldı. Hakkın rahmetine kavuştu.

1950'li 1960'lı yıllarda Elazığ lisesi orta okulda matematik derslerine giriyordu. 1956-57 ders yılında orta 3. sınıfta matematik dersimize gelmeğe başladı. Sırası ile Lise 1, 2 ve 3. Sınıfta matematik derslerimize geliyordu. İlk olarak 1959-1960 ders yılında 6 Fende lise son sınıfları okutuyor ve üniversite giriş sınavlarına hazırlıyordu. Hücümenoğlu da en az bizim kadar cebir geometri çalışıyor tenefüs demiyor, tatil demiyor, sokak, cadde, şehir parkı nerede bizleri yakalarsa matematik sorularını çözme ile uğraşıyordu.

Onun 1959-60 1960-61 Elazığ Lisesi 6 fen sınıfı öğrencilerine emeği çoktur. Ders öğretmenimiz olduğu gibi aynı zamanda sınıf öğretmenimizdi. Boş dersin birinde gürültü yapınca şikayet etmişlerdi Sınıfa gelmiş...

Çocuklar neden gürültü yapıyorsunuz? Diye sorunca

Öğrenciler 'Hocam problem çözümü için tartışıyoruz' deyince Hücümenoğlu

'Hangi, hangi problemi getirin bir bakayım' demiş,. Gürültü unutulmuştu. Yine günlerden birgün arkadaşlarımızdan birini derse kaldırmış soru sormuş arkadaşımız problemi çözemeyince

Hücümenoğlu 'Sana bi (bir not) koyayımda gör deyince sınıf gülmekten kırılmıştı.....

Hocamız Giresunlu saç rengi kırmızıya çalan sarı idi. Elazığ dilinde bu renge Bozo deriz.

Hücümenoğlu' nun lakabı da öğrenciler arasında Bozo idi. Koridorda görünce sınıf mümesili Bozo geliyor Bozo geliyor diye uyarırdı.

O günün koşullarında zor olan cebir, geometriyi bizlere sevdirmişti. Öğrencilerle baba oğul gibiydi. Yaz aylarında Sokakta gezen öğrencileri görünce kızmış

'Siz sürtün gezin bakim Natosınavları var haberiniz yok' diye azarlamıştı.

Arkadaşlarımızdan maddi durumu iyi olmayan bir arkadaşımıza maaşından üniversite öğrenci bursu veriyordu. Tabiat Bilgisi dersimize gelen Şükriye Hanımla evliydi. Şükriye Hanım Elazığlı olup gerçek bir hanımefendiydi. Hücümenoğlu eşine karşı son derece saygılı ve sevecendi. Şükriye Hanım 1990 yılında rahmetli olunca Hücümenoğlu yalnız kalmış eşini çok arar olmuştu. Zaman zaman Ankarada 1960-61 mezunu arkadaşlarla bazen eşli bazen eşsiz toplanır Hocamızı da çağırırdık. Bizleri kırmaz gelirdi. Eski günleri yad ederdik. Elazığ şivemizi kullanmaya çalışır ama bir türlü boğazdan gelen gh....sesini çıkaramazdı. gurban ...gardaş yerine kurban kardaş şeklinde seslendirirdi...

Her 24 Kasım da telefonla arar öğretmenler gününü kutlardım, hal hatır sorardım çok memnun olurdu.

Atatürk birgün ...mayetini..toplama Ankara yakınlarındaki bir araziye götürmüştü. ...ATA...Yanıdakilere sormuştu.

Burda ne yetişir? diye.

Bir kısmı bu kıraç..arazide bir şey yetişmez.,Bir kısmı da ...ancak susuzluğa dayanıklı ağaç türleri Yetişir şeklinde cevap vermişti. Atatürk yanındakilere dönerek

Arkadaşlar biz burada adam yetiştireceğiz adam demişti. İşte Gaz .Eğitimin temeli böyle atılmıştı.

Hücümenoğlu Gazi Eğitim ...Enstütüsünün yetiştirdiklerindendi. Yani Ata'nın dediği gibi adam gibi adamdı.

Kızsa bile kimseyi kırmaz öğrencilerini kendi çocukları gibi severdi.

Güler yüzünü tatlı dilini çok arayacağız değerli hocam Nur içinde yat.

ÖYLESİNE BİR ŞİİR

Nihat Kaçoğlu

Şarkılar düşerdi dudaklarından,
Gülüşün bir tâze bahar gibiydi.
Goncalar öperdi yanaklarından,
Bakışın içimi yakar gibiydi.

Bu muydu acaba aşkın türküsü?
Göğsünde dinerdi gönlün ürküsü.
Nigâhında vardı bir aşk öyküsü,
Gözlerin uzak bir diyar gibiydi.

Sözlerin şiirdi, nâğmeydi, sazdi;
Ruhuma heyecân, kalbime hazdi.
Sevdâyı en yüce dağlara yazdı,
Varlığın bir deli rüzgâr gibiydi..

Bir ışıktın ömrün penceresinde.
Adın yazılıydı aşk töresinde.
Uçardın göklerin mesiresinde,
Kolların masmavi kuşlar gibiydi.

Yakardı bağırimi acı sözlerin,
Geçmezdi kalbimde derin izlerin.
Bilmece bilmece kara gözlerin
Çözülmesi müşkül esrâr gibiydi.

Bilmedim yüreğin kimlere yârdı.
Hançer gözlerinde mutluluk vardı.
Sesin yıldızlara beste yapardı,
Sanki güle tutkun hezar gibiydi.

Çıkardık Çamlıca mehtâplarına.
Yazılırdık sevdâ kitaplarına.
Susuzdum lebinin şaraplarına,
Yüreğim aşkından bimâr gibiydi.

Ey sevgili neydi benim suçlarım?
Açardım semâyâya boş avuçlarım.
Derdinden beyaza dönen saçlarım
Yüce dağ başında bir kar gibiydi.

Milli Mücadelede Mamuratül-Aziz İmzası HACI KAYA SEBATİ DUMAN

M.Şahin DUMAN

*Makine Yük. Müh.
İlim ve Hayra Hizmet Vakfı Gen. Bşk.*

BİRİNCİ BÖLÜM :

Tarihin her döneminde vatan savunmasını her şeyden aziz bilen, topraklarını düşmandan koruma uğruna resmi bir görev beklemeden canı ve malıyla mücadele eden, bununla da kalmayıp etkisi altındaki insanları bir komutan edasıyla teşkilatlandırıp düzenli bir ordu gibi düşman üzerine korkusuzca atılan kahramanlar vardır.

Osmanlı'nın çöküşü de kuruluşu gibi bir destandır aslında. Osmanlı'nın kuruluşunu gerçekleştirenler kadar çöküşün küllerinden yeni bir devlet kuran kahramanlar da vardır. Onca yokluğa ve yoksunluğa rağmen küllerinden doğan bir ruhla, düşmana ağır zayıtlar verdirip tarihe altın harflerle yazılan eşsiz kahramanlıklara imza atan binlerce isimsiz kahramanlardır onlar. Zillete düşmeyip var güçleri ve onurlarıyla mücadele edenlerdi o kahramanlar. Onların yürekleri dağ gibiydi, tıpkı hayalleri gibi...

Hacı Kaya Sebati Duman'da işte bu kahramanların doğudaki önderlerinden ve liderlerinden biriydi. Sadece askerimizin değil, kendisinin organize ettiği milis güçlerde, milli mücadele ruhunu ateşleyen ve bu ruhun temelini atan yürekli isimlerden biriydi O. Hacı Kaya Elazığ'ın Baskil ilçesine bağlı Kadıköyü'nde 1876 yılında dünyaya gelir.

Babası Kadızade Ali Ağa ve annesi Beyaz Hanım'dır. İzolu yöresinin, Kadioğlu olarak bilinen bugünkü Duman ailesinin büyüklerindedir.

Yaşadığı 1876-1962 yılları arasında ülkede cereyan eden, gerek yerel, gerekse ulusal boyuttaki iç ve dış olayların üstesinden gelinmesinde büyük gayret ve katkısı olan Hacı Kaya, Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkmasıyla Elazığ'da kurduğu Vilayeti Şarkîye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti vasıtasıyla vatanın tehlikede olduğunu bütün şark vilayetlerine duyurmuş, Elazığ'dan Mustafa Kemal Paşa'ya çektiği bir telgrafla "Başta Elazıglılar olmak üzere bütün şark vilayetleri arkanızdadır." demiştir¹.

Kafkas Cephesi:

Osmanlı Devleti Birinci Dünya savaşına girmemek için çapa sarf ettiyse de uluslar arası ve kendi içinde ki bir kısım entrika ve oyunlar yüzünden girmek zorunda kaldı. Savaşa giren Osmanlı Devleti artık birçok cephede savaşmak zorunda kalmıştı.

Hacı Kaya, Osmanlı Devleti'nin birçok cephede savaşmak zorunda kaldığı Birinci Dünya Savaşı'nda geri planda kalarak gelişmeleri sade bir vatandaş gibi izlemek yerine, yöre halkıyla birlikte bizzat Rus ve Ermenilere karşı mücadele etmeyi tercih etti.

¹ Dr. Mutemid Yazıcı, Elazığ Gazetesi (08.06.1962)

Osmanlı'yı içinden kemirerek yok etmek düşüncesi olan Ruslara, daha sonra Fransızlar ve İngilizler de katılmış, Osmanlı'dan koparılacak topraklardan pay alabilmenin hayallerini kurmaya başlamışlardır. 1893'de İstanbul'a gelerek, Ermeni öğrencilere felsefe ve edebiyat dersleri vermeye başlayan Fransız casusu Pierre Kiare'ın, Osmanlı'ya karşı başlatılan Sasun ve Zeytun isyanlarının tohumlarının nasıl ekildiğini bilmek gerekir ².

Hacı Kaya Sebati Duman ve Ailesi
Arka Sıra Soldan Sağa; Abdullah Duman, Şerif Duman, Ahmet Duman Ön Sıra
Soldan Sağa; Haydar Duman, Mahmut Duman, Hacı Kaya, Kasım Duman

İçeride fitne tohumları ekilerek ülke topraklarının her karışı yangın haline dönüştürülüyordu. Osmanlının savaşmak zorunda kaldığı birçok cepheden biride Kafkas cephesiydi. Bu cephede savaşmak için Mamuratül-aziz'den gönüllü milis kuvvetleri hazırlıklara başlamıştı.

Mamuratül-aziz yöresinden topladığı yerel milis güçleriyle Sarıkamış Harekâtı'na bizzat iştirak eden Hacı Kaya, Hasan İzzet Paşa'nın daima yakınında olmuş, yapılan plan ve harekât doğrultusunda savaşarak Sarıkamış efsanesinin kahramanlıklarıyla öne çıkan isimlerden biri olmuştur.

Ruslara karşı yapılan bu mücadelenin düşmandan çok Sarıkamış'ın zor coğrafi koşulları ve sert kış şartlarına ordunun imkânsızlıklarla verdiği zorlu mücadelenin sonucundaki yenilmişliğin ve yıkılmışlığın verdiği milli ve manevi acılarını yaşayan Hacı Kaya ve on binlerce askerin fedakârlıkları tartışılmaz ve su götürmez bir kahramanlık örneğidir.

² Piyer Kiyar'ın Hatıratı-Ahoranyan Efendi ve Mösyo Çobanyan- Fransızca basımı 1897

Kırmızı Kordelalı Harp Madalyası:

Mamuratül-aziz yöresinden topladığı yerel milis güçleriyle Sarıkamış'da savaşa katılan Hacı Kaya'nın fedakarane yaptığı kahramanlık Harbiye Nazırı Enver Bey'in dikkatinden kaçmaz ve Kafkas cephesinde yaptığı fedakârlık ve verdiği büyük mücadele sonucunda Hacı Kaya, "Kırmızı Kordelalı Harp Madalyası" ile ödüllendirilir.

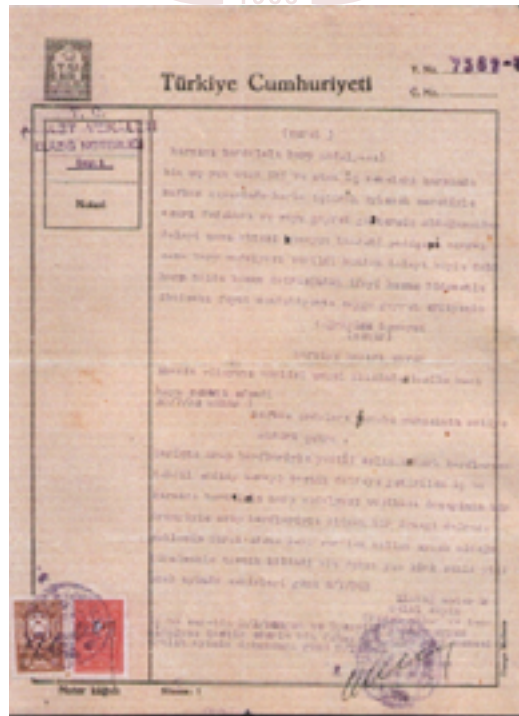
Kırmızı Kordelalı Harp Madalyası verilmesine dair takdim edilen ve üzerinde Tuğra-yı Hümayun, Harbiye Nazırı Enver, Kafkas orduları gurubu muamelatı zatiyesinin olduğu Osmanlıca belge, sonraki yıllarda Elazığ Noterliği tarafından günümüz Türkçesine çevrilip onaylanmıştır.

Kafkas cephesine giderek savaşa iştirak eden Elazığ İzolulu Hacı Kaya'ya 'Kırmızı Kordelalı Harp Madalyası' verilmesine ilişkin 1954 yılında noter vasıtasıyla yeni Türkçeye çevrilen belgede şunlar yazılıdır:

"Bin üç yüz otuz iki ve otuz üç seneleri harbinde Kafkas cephesinde harbe iştirak eylemek suretiyle fedakârı sayu gayret göstermiş olduğunuzdan dolayı namı aktesi hümayun hazreti padişahi olarak sana harp madalyası verildi. Bundan dolayı böyle dahi harp halde kanun dairesinden ifayı hüsnü hidametle iktisabı feyzi menduhiyette saygu gayret eyliyesin.

*Tuğrayumu Hümayun (mühür)
Harbiye Nazırı Enver*

Elaziz Vilayeti Meclisi umumi azasından İzollu Hacı Kaya Sebati Efendi, 30/7/33 mühür. Kafkas orduları gurubu muamelatı zatiye müdürü şükrü"

Elazığ Noterliği 9.12.1954 tarih ve Y.No 7387-7 ile Türkçeleştirilmiş aslına uygunluğu tasdik edilen belge.

Mültecilere Yardım:

Ruslar, Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz bölgelerinde büyük bir taarruza başlamışlardı. Ermeni çeteleri de Van'ı işgal ederek binlerce vatandaşımızı yurtlarından sürmüşlerdi. Birinci Dünya Savaşı sona erdiği zaman, Doğu Anadolu ve Kafkasya'da 1,2 milyondan fazla vatandaşımız yerlerinden sürülmüştü.

Anadolu'da sosyal ve ekonomik sıkıntıların hat safhaya çıktığı bu dönemde, savaş bölgelerinden yaklaşık 5000 mülteci Sivas'tan itibaren Malatya-Mamuretülaziz'e kadar hat güzergâhında bulunan Deliktaş, Ulaş, Kangal-Alacahan, Hasaңgelebi-Hekimhan-Hasan Badrik ve Malatya-İzoli-Kadıköy, Mamuratülaziz merkezlerinde birer iâşe merkezi tesis ettirilerek mültecilerin sıcak yemeklerle it'âmı temin ettirilmiş ve Kangal-Deliktaş muayene mevkilerinde de mültecilerin muayene-i sıhhiyeleri ve Kangal menzil hastanesinde de tedavileri taht-ı temine alınmıştır. Harput, Mamuratülaziz ve Malatya'da bir hastane, Yetimhane, Tulhâne ve mülteci mutbıkları te'sis edilmiştir ³.

Mültecilerin sevk, iskân, iâşe, sıhhi malzeme ve her türlü zaruri ihtiyaçları Muhacirin Müdüriyet-i Umumiyesince karşılanmaktaydı. Yaşlı, kadın, hasta ve çocuklardan oluşan mülteciler uzun ve yorucu bir yolculuğun sonunda Mamuratülaziz Kadıköy'e (İzolu) ulaşmışlardı. Kadıköy ve civar köylüler gelen mültecilerin ihtiyaçlarını karşılamanın kendileri için bir milli ve insani görev olduğunu bilerek mültecileri çok sıcak karşılamışlardı.

Mesele devlet-millet ve vatan meselesi. Dava vatan davası. Misafir edilenler tarihin derinliklerinden gelen ataların emanetiydi.

Memleketin zor ve sıkıntılı olan bu döneminde Mamuratülaziz halkı cepheye giderek savaşmasının yanında mültecilere evinin kapısını ve yüreğini açtığı gibi ateşin yanmaya devam ettiği bölgelere de yardım etmeye devam ediyordu. Ateşin yandığı yerlerden biride Erzurum'du. Erzurum'a da Hacı Kaya tarafından Mamuratülaziz'in yardım eli uzatılarak ihtiyaç duyulan gıda ve diğer malzemeler buraya ulaştırılıyordu.

Aziz diyarın aziz insanları elinde avucunda ne varsa feda etmeye hazırdı. Hacı Kaya öncülüğünde toplanan gıda ve sıhhi malzemelerden oluşturulan yardım konvoyu hazırdı.

Vali Sabit Bey, Hacı Kaya Bey başkanlığındaki yardım kafilesinin Erzurum'a gönderildiğini şu telgrafla Dahiliye Nezaretine bildiriyordu:

Mahreci : Elaziz

Sıra Numrosu : 2

Tarihi : 12 kanun-u ewel 1312 (25 Aralık 1916)

"Yüz mevcut on bir numrolu Hacı Kaya bey kafilesi ile elyevm üçbinikiyüz altmış kilo arpa ikibin altıyüzotuz kili dakik (un) ve bindoksaniki kilo peksimet, bindokuzyüzelli adet pamuklu mintan ve üçbindoksandört adet hastaneye ait eşya ve levazımının doğruca Erzuruma gönderildiği ve oniki numrolu kafilenin de yarin hareket ettirileceği..." ⁴

Vali Sabit

Aziz diyarın yardımları bunlarla kalmıyor ve devam ediyordu. Mamuratülaziz Malatya ve İzolu yöresinden toplanan yardımlar memleketin yangın halindeki diğer bölgelerine ulaştırılıyordu. Yapılan bu yardımlar şu şekilde kayda alınıyordu;

"... Mahsulat-ı mahalliye az miktarda pamuk ve buğday, arpa, kızıl darı, çavdar, maş, mısır, buğdaydan ibarettir. Yalınız Gerger cihetinde kesretle zer edilen tütün mahsuli ile mazı ve cuz'ice de kitre, Urfa, Malatya, Siverek cihetlerine sevk ile sarf olunur. Çok vakitler Malatya ve İzolu'dan buğday, arpa celbine lüzum görürler..." ⁵

³ B.O.A., Göç ve hizmetlerle ilgili rapor, Arşiv no:1-2, Klasör no:361, D.N. 14445, Fihrist no:15-22,15-23, Belge no: 1845

⁴ B.O.A., T:08/S/1333, D.N.:5, G.n.:69, F.K.: DH.İ.UM.EK.,

-Sabit Sağıroğlu (Kemah:1881-1960) Erzurum Valiliği, Erzincan ve Elazığ Milletvekiliği yaptı. Adnan Işık-Malatya s.761

⁵ M.Ali Cengiz, İzolu-Kale, s.63

Gönderilen bu malzemelerin dışında Elaziz Valiliği tarafından cepheye ulaştırılmak üzere askeri mühimmat da sevk edilmiş ve Elaziz valisi Vali Sabit Bey (Sağiroğlu) bu kafilenin başına bizzat Hacı Kaya beyi memur tayin etmişti ⁶. Hacı Kaya, vazife-i vataniye dediği bu görevi de layığıyla yerine getirerek kafileyi sağ selim yerine ulaştırmış ve emaneti teslim etmişti.

Mamuretül-aziz İlk Sırada:

Sakarya Savaşı öncesinde TBMM'nin kendisine verdiği Başkomutanlık yetkisine dayanarak, yayınladığı "Tekalif-i Milliye Emirleri" ile bütün yurdu tek vücut olarak ordusuna yardım etmeye çağıran Mustafa Kemal Paşa'nın çağrısına bütün Anadolu kentleri gibi Mamuret'ül-aziz de karşılık verdi. Mamuret'ül-aziz Vilayeti, bütün vilayetler içerisinde, Hilal-i Ahmer (Kızılay)'e yapılan yardım konusunda, gönderdiği 690 lira ile ilk sırada yer aldı ⁷.

Ermenilerle Mücadele:

Ermeniler Mamuratülaziz (Elazığ), Bitlis, Erzurum, Diyarbakır, Sivas, Trabzon, Ankara ve Van illerinde komite merkezleri kurmuşlardı. Ermeni komitelerinin amacı bu topraklar üzerinde yaşayan Ermeniler dışındaki bütün unsurları yok etmek ya da göçe zorlamak ve böylece kurulması hayal edilen Ermeni Devletinde Ermenilerin çoğunlukta olmalarını sağlamaktı. Bu emellerine ulaşmak için her türlü vahşeti kolaylıkla yapabiliyorlardı. Savaş kuralları geçerli değildi, geçerli olan tek şey vardı o da insanlık dışı, kuralsız, gayri ahlaki davranışların sergilendiği orantısız ve acımasız vahşetti. Bu saldırı karşısında Müslüman unsurlar, kendisini ve vatanını muhafaza etmek adına savunma stratejisi içerisinde bulunarak savaşın içerisinde yer almışlardır.

Hacı Kaya, aziz vatani parçalamak isteyen Ermeni Hınçak ve Taşnak komiteleri ile çarpışır ⁸. Bu çarpışmanın özünde vahşetin engellenmesi, acıların dindirilmesi ve kayıpların azaltılması ile vatanın savunulması refleksi vardır. Yapılan savunmada Anadolu insanının Müslüman kimliğiyle özdeşleşen insancıl, ahlaki değerler bir an bile göz ardı edilmemiştir.

Divân-ı Harb-i Örfi Mahkemesi:

Vatanın istiklali uğrunda bütün varlığıyla mücadele eden Hacı Kaya ve arkadaşlarının mücadelesi galip devletlerinin dikkatinden kaçmamıştı. Hacı Kaya gibi unsurların ortadan kaldırılması gerekiyordu. Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra (30 Ekim 1918) İstanbul'u fiilî olarak işgal eden İtilâf Devletleri, Osmanlı Devleti'nden, Ermenilerin sevk ve iskânında görev alan ve bu sırada onların sözde öldürülmelerine yol açan İttihatçıların cezalandırılmalarını istediler.

İşgal altında bulunan Osmanlı Devleti de, iç ve dış baskılar sonucu 16 Aralık 1918 tarihinde İstanbul'da bir Divân-ı Harb-i Örfî mahkemesini kurdu. Hacı Kaya'da bu mahkemede giyabında idamla yargılandı. Dâhiliye Nazırlığı Elaziz Valiliğine gönderdiği bir telgrafla Hacı Kaya, Pulutlu Halil ile kardeşi Bekir'in hemen yakalanarak Divân-ı Harb-i Örfî mahkemesine sevk edilmesi talimatını verdi.

⁶ Yurdal Demirel, Pulutlu Halil Efendi-Hayatı ve Hatıraları, s.125

⁷ Serpil Sürmeli, Milli Mücadele'de Tekâlîf-i Milliye Emirleri, ATAM Yayınları, Ankara, 1998, s. 149-154

⁸ Taha Toros "Mustafa Kemal ile Hacı Kaya arasında ilginç Telgraflar", Tarih ve Toplum Dergisi-İstanbul 1991, cilt16, sayı.92., resim üzerindeki yazı.

Divân-ı Harb-i Örfî Mahkemesinin Mamuratül-Aziz tehciri davasının duruşmaları başlangıcında mahkeme reisliği görevinde, henüz yeni atanmış olan Mirliva Zeki Paşa bulunmaktaydı. Fakat Zeki Paşa'nın görevi sadece bir ay sürmüştür. Mirliva Zeki Paşa'nın ayrılmasından sonraki Mamuratül-Aziz tehciri duruşmaları Mirliva Es'ad Paşa'nın reisliğinde devam etmiştir ⁹.

30 Temmuz 1919 tarihinde başlayan Elazığ tehciri davasında, 1.Dünya savaşı süresi içerisinde bölgede değişik hesapları olan Rusya, İngiltere ve Fransa gibi büyük devletlerin oyununa gelerek Vilayat-ı Sitte'yi Ermenistan olarak gösteren sözde haritalara aldanarak bölgede bir kısım taşkınlıklar yapan Ermenilere engel olmak gibi şerefli bir davası olan Elazığ'ın ileri gelen bazı kişileri bu Divân-ı Harb-i Örfî Mahkemesi'nde yargılanmışlardır.

Dahiliye nazırlığına getirilen eski Elazığ Valisi Cemal Bey'in ilk icraatlarından birisi olarak Elazığ'da Milli mücadele için çapa sarf eden İzolulu Hacı Kaya ve Pulutlu Halil Efendi gibi vatansever kişileri Ermenilerin tehciri (sevki) sırasında işlenen suçlarda suçu varmış göstererek İstanbul'da bulunan Divân-ı Harb-i Örfî (Sıkıyönetim-Devlet-Güvenlik) Mahkemesi'ne İdama sevk etmek olmuştur ¹⁰.

Bu mahkemede kimler yargılanmıyordu ki başta Mustafa Kemal Paşa, Kazım Karabekir Paşa, Rauf Orbay, Kazım Özalp ve daha onlarca...

Ne gariptir ki bu mahkemede yargılananların çoğu galip devletlerin işgalini kabullenmeyen, vatani milleti uğruna canını malını ortaya koyarak bağımsızlık için mücadele eden vatansever kahramanlardır. Bu kahramanlar gün gelecek milletin gönlünde taht kuracak ve silinmez harflerle hafızalara isimlerini yazdıracaklardı.

Dâhiliye Nazırı Cemal Bey, atanmasının ikinci günü Elazığ Valisi'ne gönderdiği telgrafla İzolu Hacı Kaya ve Pulutlu Halil Efendi'nin yakalanarak İstanbul Divân-ı Harb-i Örfî mahkemesine sevk edilmelerini ister.

Durumu haber alan Hacı Kaya firar ederek teslim olmaz. Ancak valilik peşindedir ve yakalamak için yoğun bir gayret göstermektedir. Valilik şu telgrafi göndererek durumu yukarıya iletir:

İğtiyab eylediği arz olunan Hacı Kaya'nın izinin keşf olunduğu ve yakında derdest edileceği hakkında Mamuretülaziz Valiliği'nin telgrafi. (Mamuretü'l-aziz) ¹¹.

Firarlık Bitiyor:

Ali Galip Olayı'nın bastırılmasından sonra firarlık günleri biten Hacı Kaya, Elazığ'a dönerek memleket için verdiği milli mücadeleye Vilayet-i Şarkıye Müdafaa-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti ve İzollu Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin başkanı olarak devam eder.

Hacı Kaya, firarlık günlerinin bitmesiyle Vilâyât-ı Şarkıye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'nin Elazığ Şubesinin yönetim kurulunda yer alacak ¹² ve ilerleyen günlerde adı geçen Vilâyât-ı Şarkıye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Elazığ Şubesinin Başkanlığını üstlenecekti ¹³.

Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Elazığ Şubesi kurulmuştu, fakat yeterli değildi çünkü ülkenin her karış toprağı tehlike altındaydı. Halkın milli haysiyet mücadelesini örgütlü bir şekilde vermesi gerekiyordu. Bunun içinde ayrıca İzolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulması gerekiyordu.

Hacı Kaya Sebati, hayalinde olan İzolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni de kuracak ve Başkanı olacaktı ¹⁴.

⁹ Takvim-i Vekayi, 14 Kanun-i Sani 1335 (14 Ocak 1919), numara 3445,

- Y.Demirel, a.g.e., s.60

¹⁰ Y.Demirel, a.g.e., s.63

¹¹ B.O.A.,T: 08/Ha/1335, D.N.:625, G.N.:20, F.K.: DH.ŞFR.

¹² Belgelerle Türk Tarihi Dergisi "Milli Mücadelede Müdafaa-i Hukuk Teşkilatları", S.19, İstanbul 1986, s.9-10

¹³ Satvet-i Milliye Gazetesi, Çev.Erdal Açıkseks-Zafer Çakmak, ELASKAV Yay.,Elazığ 2003, 28 Ağustos 1338 T.Toros, a.g.d.

Erzurum Kongresi:

Erzurum kongresi hazırlıkları yapılırken firari olan Hacı Kaya, Mustafa Kemal'in görevlendirdiği Malatya'da On Beşinci Alay Kumandanı İlyas Bey'le temas halindeydi. Hacı Kaya'nın yardımlarıyla Jandarmanın elinden kurtulan Pulutlu Halil Efendi gizli olarak Pulutlu'ya gelir. Kışioğlu Hasan Bey, Pulutlu Halil Efendiye gelerek İlyas Bey'in kendisi ve Hacı Kaya ile görüşmek istediğini söyler. Hacı Kaya, Halil Efendi'nin gönderdiği mektubu alır almaz gizlice Pulutlu Köyü'ne gelir. Gece köyün yukarı mezrasında bulunan Ferid Beyin evinde Hasan Bey, kongreden gelen memur ve İlyas Beyle bir araya gelirler. Burada ülkenin savunulmasındaki görev ve yapılması gereken hizmetler konusunda gerekli görüşmeler yapıldıktan sonra İlyas Bey ayrılır ve kendileri Pulutlu'ya gelirler ¹⁵. Erzurum kongresine katılması gerektiğini bilen Hacı Kaya, ne yazık ki firari idi ve Elazığ Valisi Ali Galip tarafından aranılıyordu. Valilik tarafından Dâhiliye Nazırlığına çekilen bir telgrafla yerinin tespit edildiği ve her an yakalanacağı belirtiliyordu. Hacı Kaya, bunun farkındaydı ve çok dikkatli hareket ediyordu. Vilâyât-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Elazığ temsilcilerinin Erzurum kongresine katılması gerektiği noktasında ısrarcıydı. Cemiyet, Erzurum Kongresi'ne katılacak temsilciler üzerinde çalışmaya başlamıştı.

23 Temmuz 1919 tarihinde toplanacak olan Erzurum Kongresi'ne katılacak delegelerin seçimi için Elazığ Vilâyât-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti çalışmalarına başlayarak bu kongreye Malatya adına katılacak isimleri tespit etti. Buna göre Malatya'dan Hüseyin Bey ve Arga (Akçadag)'dan Hüseyin Efendi kongreye başkan olarak katılacakken, Alagözzade Tahsin Efendi'nin de kongreye Malatya delegesi olarak katılması kararlaştırıldı ve bu durum 14 Temmuz 1919 tarihinde Erzurum'a gönderilen bir telgrafla bildirildi. Ancak Mamuret'ül-Aziz (Elazığ) Valisi Ali Galip Bey bu kişilerin Erzurum'a gitmesini engelledi ¹⁶.

Vali Ali Galip'in bu engellemesine takılan cemiyetin Elazığ temsilcileri kongreye katılamamışlardı. Ancak Hacı Kaya gizlice Erzurum'a giderek

kongreye katıldı. Hacı Kaya Erzurum Kongresinde Mustafa Kemal'in yanında çalışmış ve onun Sivas Kongresine giderek destekleyenler, nakdî yardımda bulunanlar arasında yer almıştı ¹⁷. Bu olayları Halil Efendi günlüğünde şöyle yazıyordu:

¹⁵Y.Demirel, a.g.e.,137

¹⁶Celâl Pekdoğın, Milli Mücadelede Malatya ve Çevresi (Demografik, İdarî, Siyasi ve Sosyo-Ekonomik Açıdan) 1918-1922, H.Ü.Atatürk İnkeleri ve İnkilâp Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış y.l.t., Ankara, 1992, ss. 150-151.

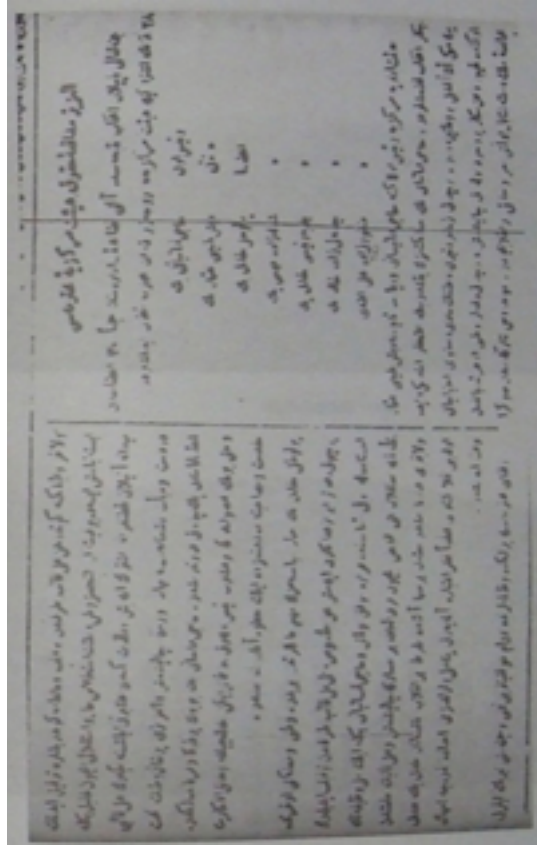
¹⁷Dr.M.Yazıcı, a.g.g.

"Kıışoğlu Hasan Beg'in Bana Gönderildiği Bir Mektup Binbaşı İlyas Beg, sizinle görüşmek arzusu ihzar etmektedir. Hacı Beg'e malumat ver üçüncü günü Yukarı Mezra'da Ferid Efendi'nin evine gece gelesiniz. Hacı Beg'e mektub yazdım. Pulutlu'ya gelerek beraber gece firariler yolunda Yukarı Mezra'ya geldik. Hasan Beg, her ihtimali nazar-ı dikkate alarak kongrenin şifahen hususi bir mahiyetini bize tebliğ etmek üzere henüz hususi mektubunda bildirmişdi ve İlyas Beg'i de haberdar etmemişdi. Hasan Beg, kongreden gelen memuru alarak İlyas Beg'le beraber Ferid Efendi'nin evine bizi intizar ediyorlardı. Bu münasebet ile İlyas Beg'le grşdk. Hizmet-i vataniye vazifelerinin inadları tayin (etdikden sonra) ederek İlyas Beg gitdikden sonra Hasan Beg memur hususu takdim etdi. O da memuru bulunduğu vazife-i mahremi şifahen tebliğ etdikden sonra, Hacı Begle beraber gece Pulutluya avdet etdik.

Harekat-i Milliyenin Mdde-i Faaliyeti Burada Başıyor Koyun ağılındanPulutluya geldiğim ihbar edilen Elaziz valisi Ali Galib'in takibi nefesimden mahzar kalmışdım. Hanky, Tutluky, Keluşağı karakollarına bir bir buçuk saat, merkez vilayete dört saat mesafede bulunuyordu ki adeta mahsur bir vaziyette bulunuyordum. Takibatımdan nefes alamıyordum. Hacı Kaya Beg de Malatya dağlarında firar bulunuyordu. İlyas ve Hasan Begler merkezde bulunuyorlardı. Muntazam bir muharebe imkânın da mevcut değild"i¹⁸.

Pulutlu Halil Efendi

Sivas Kongresi:

Satvet-i Milliye Gazetesinin Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Merkeziyesi hakkındaki haberi (28.08.1338) (Yurdal Demirel-Pulutlu Halil Efendi Hayatı ve Hatıraları, S.379)

¹⁸Y.Demirel, a.g.e., s.137

Sivas'ta bir kongre toplanması Amasya Genelgesi ile 21-22 Haziran 1919 gecesi kararlaştırılmıştı. Erzurum Müdafaa-i Hukuku'nun girişimi ve Kazım Karabekir'in desteği ile Erzurum Kongresi toplanmış ve ulusal birliğin ilk aşaması sağlanmıştı. M. Kemal Paşa Erzurum'a giderken 27-28 Haziran'da Sivas'tan geçmişti. Sivas Valisi Reşit Paşa'ya baskı yapan Elazığ Valisi Ali Galip Bey, M. Kemal Paşa'yı tutuklatıp İstanbul'a gönderilmesini sağlamak istemişti. Diğer yandan Elazığ Valisi Ali Galip'in İngilizlerin de yardımını sağlayıp Kongreyi basacağı duyuldu. Bütün bunlar hiç kuşkusuz büyük sorunlardı¹⁹. Vali Ali Galip'in İstanbul Hükümeti'nden aldığı desteğe rağmen haince planı engellenmiş ve kendisi önce Kahta'da Hacı Bedir Ağa'ya sığınmış ancak Hacı Kaya ve bir kısım Malatya ileri gelenlerinin araya girmesiyle²⁰ kendisine destek veren aşiretlerin desteği çekmesi Ali Galip ve Gurubunun çalışmalarını sonuçsuz bırakmıştır.

Hacı Kaya, 4 Eylül 1919 tarihinde başlayan Sivas Kongresi'ne bizzat giderek, giderken de Elazığ'da Osmanlı kasalarına el koyup, 30.000 altını (parasız mücadele edilmez diye) Sivas'ta Mustafa Kemal'e yetiştirmiştir²¹.

Ali Galip Olayı'nın sona ermesiyle 10 Eylül 1919'da Hacı Kaya'nın firarlık günleri bitti. Hacı Kaya, Elazığ'a döndükten bir süre sonra Vilayat-ı Şarkıye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti Elazığ Şubesi'nin başkanlığına seçildi.

22 Mart 1921 tarihinde alınan kararla Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin bütün şubeleri yeniden düzenlenip yapılandırıldı. Bu karar üzerine Elazığ Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nde de yeni bir düzenleme yapıldı ve Elazığ Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Merkeziyesi şu isimlerden oluştu;

Reis-i Evvel : Hacı Kaya Sebati Bey
Reis-i Sani : Diş tabibi Osman Bey
Azalar : Pulutlu Halil Bey
Şedelezade Fehmi Bey
Belediye Reisi Halil Bey
Çötelizade Halit Bey
Munzurzade Ali Efendi

Mamuretül-aziz Vilayeti'ne bağlı bir mutasarrıflık olan Malatya'da kurulan cemiyetin hemen akabinde İzolu Nahiyesinde de Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin bir şubesi açılmıştır. Açılan Cemiyetin başkanlığını İzolu Aşiret-i Reisi Hacı Kaya Sebati yapmıştır. İzolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, ülkenin savunulmasındaki örgütlü mücadele içerisinde birçok faaliyetin içerisinde yer alarak üzerine düşen görevi fazlasıyla yerine getirmiş ve Mustafa Kemal Paşa'dan teşekkür telgrafları almıştır. İşte Mustafa Kemal Paşa tarafından Hacı Kaya'ya gönderilen ve Elazığ Noterliği tarafından yeni Türkçe'ye çevrilen telgraf:

¹⁹ Ergün AYBARS, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1, Ege Ün. Basımevi, İzmir, 1986, S.165-174

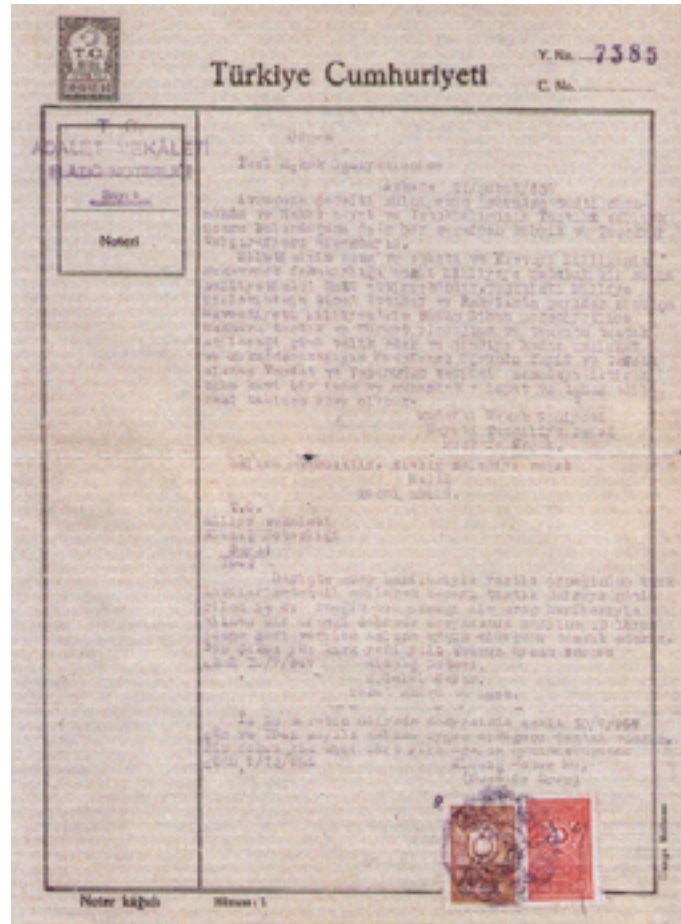
²⁰ ATASE Arşivi, ATAZB, Kutu No:3, Göm No:113, Belge No:113-2.

²¹ Dr.M.Yazıcı, a.g.g., Z.Çarsancaklı, a.g.e.

“İzol Hukuk Cemiyetlerine, Ankara, 21/Şubat/336

Avrupaca şeraiti sulhiyemin lehimize tadil olunmakta ve hakkı hayat ve istiklalimizin tasdik edilmek üzere bulunduğuna dair her taraftan tebrik ve teşekkür telgrafları almaktayız. Milletimizin azim ve sebatı ve kuvveyi milliyenin mukavemet fedakarlığı asali milliyeye mutabak milliyetimizi ümit ettirmektedir. teşkilatı milliyet milletimizin sinei ittihat payidar oldukça mevcudiyeti milliyemizin bütün cihan medeniyetince mazharı tasdik ve hürmet olacağına ve tamimen tasdik edileceği günü talik eder ve şimdikiye kadar menmleket ve mukadderatımızın müdafaası uğrunda teyid ve tevsik olunan vahdet ve tasanüdün neticei mesudiye iktiran daha kavi bir iman ve muhabbetle ispat ve izhar edilmesi tamimen rica olunur.

Müdafai Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliye Reisi
Mustafa Kemal”

Elazığ Noterliği Elazığ Noterliği 9.12.1954 tarih ve Y.No 7385 ile
Türkçeleştirilmiş aslına uygunluğu tasdik edilen belge.

Milli Mücadele döneminde Elazığ ve Malatya işgal edilmeyen iller arasında olmasına rağmen işgale uğramış gibi hareket ederek sessiz kalmamış ve bir fiil bu milli mücadelenin içerisinde yer almıştır. Hacı Kaya'nın Sivas kongresi sırasında yaptığı çalışmalarından dolayı Sivas Kongresi Heyeti Temsiliyesi tarafından takdire ve övgüye layık görülmüştür²².

²² Mustafa Onar, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-I, Belge No:225, Sivas 15 Eylül 1919, Kültür Bakanlığı Atatürk Dizisi, Sayfa 167

- Nimet Arsan, Atatürk'ün Tamim Tebliğ ve Beyannameleri, s.63

Mustafa Kemal Paşa'nın Hacı Kaya'yı Bilgilendirmesi:

Mustafa Kemal Paşa, Rusya'nın güneyinde Bolşeviklere karşı mücadele veren Beyaz Ordunun Komutanı General Anton İvanoviç Denikin'in İstanbul'a gelişi ve yaşanan hadiseleri Hacı Kaya'ya gönderdiği şu telgrafla bildirir:

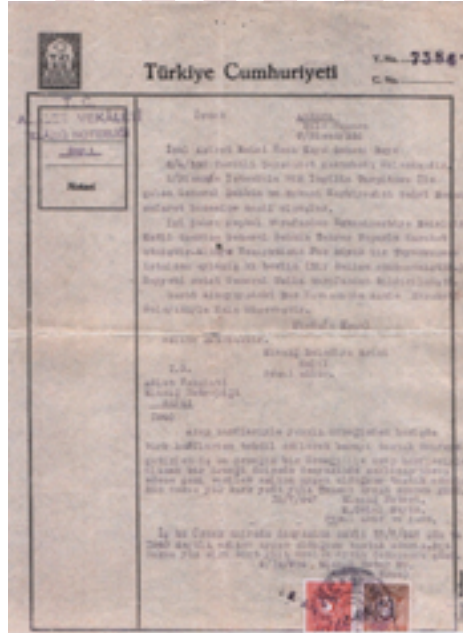
"Ankara, Bila Numara, 9/Nisan/336

İzol Aşiret Reisi Hacı Kaya Sebati Beye,

8/4/336 tarihli Dersaadet Mektubatı Hülasasıdır. 5 Nisanda İstanbul'a bir İngiliz Torpitosu ile gelen General Dehkin ve Erkanı harbiyesi reisi Romany sefaret hanesine nazil olmuştur. İki şahsı meçhul tarafından Erkanı harbiye reisinin katli üzerine General Dehkin tekrar vapurla hareket etmiştir. Almanya vaziyetinin pek büyük bir teyakkuzunu istilzam eylemiş ki Berlin heyeti reisi General Nolla tarafından bildirilmiştir. Garbi Almanyadaki Rur havzasında amele harekati dolayısıyla hala müşevveştir.

Mustafa Kemal"

Hacı Kaya, Mustafa Kemal Paşa ile irtibatlı olarak mücadelesini sürdürmekteydi. Mustafa Kemal'in Elazığ ve doğu illeriyle temasını sağlamakta ve bu bölge halkının tezahür eden iradesi doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmekteydi.

Elazığ Noterliği 9.12.1954 tarih ve Y.No 7386 ile Türkçeleştirilmiş ve aslına uygunluğu tasdik edilen belge.

İstanbul'un İşgaline Tepki:

İstanbul'un İngilizlerce işgal edilmesi olayı İzolluları da derinden yaralamıştı. İzollular da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Hey'et-i idaresi Reisi Hacı Kaya ve üç üyenin imzasıyla, Mustafa Kemal Paşa'ya gönderdiği telgrafta;

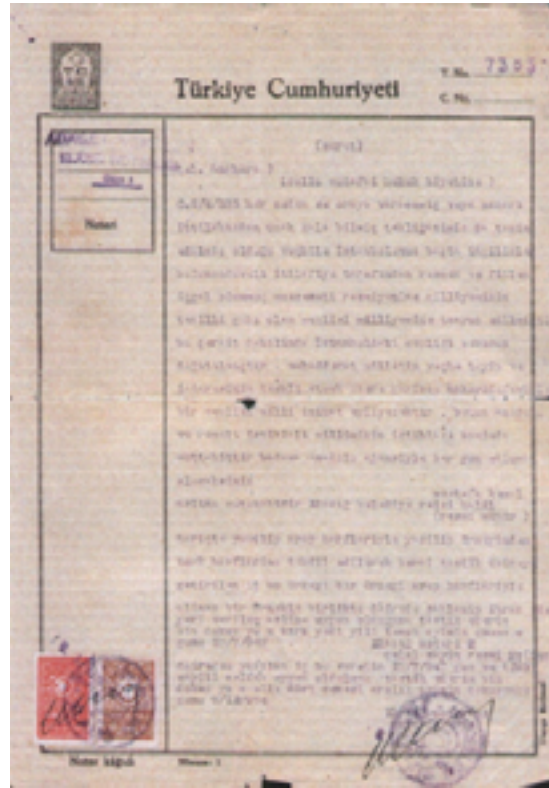
"...Osmanlı sancağının yerine paçavra takılması sancağımızın itibarını düşüremez. Alâmet-i Farikasını semadan alan bir sancak yine semaya kadar yükselecektir." deniliyordu ²³.

²³ ATASE, Atatürk Arşivi KI 27 D 1336/21 F 2-241

"İzol Hukuk Cemiyetlerine, Ankara, 21/Şubat/336

Avrupaca şeraiti sulhiyemin lehimize tadil olunmakta ve hakkı hayat ve istiklalimizin tasdik edilmek üzere bulunduğu dair her taraftan tebrik ve teşekkür telgrafları almaktayız. Milletimizin azim ve sebatı ve kuvveyi milliyenin mukavemet fedakarlığı asali milliyyeye mutabak milliyetimizi ümit ettirmektedir.teşkilatı milliye milletimizin sinei ittihat payidar oldukça mevcudiyeti milliyemizin bütün cihan medeniyetince mazharı tasdik ve hürmet olacağına ve tamimen tasdik edileceği günü talik eder ve şimdide kadar menmleket ve mukadderatımızın müdafaası uğrunda teyid ve tevsik olunan vahdet ve tasanüdü neticei mesudiye iktiran daha kavi bir iman ve muhabbetle ispat ve izhar edilmesi tamimen rica olunur.

Müdafai Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliye Reisi
Mustafa Kemal"

Elazığ Noterliği 9.12.1954 tarih ve Y.No 7383 ile Türkçeleştirilmiş ve aslına uygunluğu tasdik edilen belge.

Hacı Kaya'nın doktoru ve dostu Dr. Mutemid Yazıcı kaleme aldığı bir yazıda şöyle anlatıyordu:.

"Hacı Kaya Mustafa Kemal Paşa'nın Samsuna çıkmasıyla Elazığ'da kurduğu Vilayeti Şarkiyeye Müdafaayı Hukuk Cemiyeti vasıtasıyla vatanın tehlikede olduğunu bütün şark vilayetlerine duyurmuş ve Elazığ'dan Mustafa Kemal Paşa'ya çektiği bir telgrafla başta Elazığlılar olmak üzere bütün Şark vilayetleri arkanızdadır²⁴, diyordu.

Dr. Mutemid Yazıcı"

DEVAM EDECEK

²⁴Dr.M.Yazıcı, a.g.g.

YARDIMLAŞMA

*Bir ağacın dalında bir bülbül,
Oturuyordu yalnız ve üzgün,*

*Hava karardı, diyordu
Uçarken atıştırırken gün geçti.*

*Yuvama nasıl gideceğim
Her tarafa karanlık bastı (diye hayıflanıyordu)*

*Bülbülün feryadını duyan bir ateşböceği,
Yanına gelip seslendi:*

*Can-ü gönülden sana yardıma hazırım,
Her ne kadar küçük bir böcek isem de...*

*Gece karanlığı varsa da ne gam!
Senin yolunu ben aydınlatacağım,*

*Allah bana meşale vermiştir;
Vücudumu ışıkla donatmıştır!*

*Dünyada gerçekten mutlu olanlar,
Ancak başkalarına yardım elini uzatanlardır.*

PAR LAGERKVIST

BOŞUNA YAŞAMIŞ OLMAYACAĞIM

*Bir kalbi kırılmaktan koruyabilsem
Yaşamış olmayacağım boşuna
Bir hayatı acıdan kurtarabilsem
Bir ağrıyı dindirebilsem ya da*

*Ya da bayılan bir ardıç kuşunu
Koyabilsem yeniden yuvasına
Yaşamış olmayacağım boşuna*

Emily DICKINSON

Yayına Sunan : Salih ÖZBULUT

VAKFIMIZ KANALIYLA 2014-2015 ÖĞRENİM YILINDA BURS VEREN YARDIMSEVER HEMŞEHRİLERİMİZ

1.	KOLİN İNŞAAT	30	26.	SERPİL SÜMER	2
2.	SALİH ÖZBULUT	25	27.	METİN YÜCEL	1
3.	MEHMET-NİHAT ÖZBAĞI	20	28.	NEJLA AKSOY	1
4.	VEHBİ BİLGİN	15	29.	BARIŞ AYDEN	1
5.	ERHAN PEKER	10	30.	FULYA AYDEN	1
6.	CEVAT PEKER	10	31.	BAFA PETROL	1
7.	İSMAİL ÇELİK	10	32.	HAMİT ZİYA GÖKALP	1
8.	HARPUT HOLDİNG	10	33.	EDİP GÜLTEKİN	1
9.	HASAN BASRİ BOZKURT	10	34.	SERPİL DALOKAY	1
10.	YURT PARK	5	35.	ONUR ÇAĞLAR	1
11.	MEHMET ÇAĞLAR	5	36.	ÖNER ÇAĞLAR	1
12.	SELAHATTİN ŞEREFİOĞLU	5	37.	TİMUR DEMİREL	1
13.	HAYRETTİN KENT	5	38.	SEMRA TÜRKÖZMEN	1
14.	ERDİNÇ FIRAT	5	39.	MAHMUT KURTOĞLU	1
15.	YASEMİN AÇIK	5	40.	NERMİN MİT	1
16.	CAHİT KÖKSAL	5	41.	GÖNÜL MENGELİK	1
17.	YUSUF KOTAN	5	42.	ZEKİ YAVUZTÜRK	1
18.	SAİM PİRİNÇCİ	5	43.	DOĞAN TAŞDELEN	1
19.	ZİVER İNŞAAT	5	44.	KADİR BALCI	1
20.	SEVAL CELAYİR	3	45.	NACİ TAŞEL	1
21.	BEST TASARIM A.Ş.	3	46.	ZİYA AKÇAY	1
22.	İRFAN YURTEN	2	47.	KADİR AYDIN	1
23.	HÜKMÜ PEKER	2	48.	ALİ HIDIR ERTEM	1
24.	HABİB DAĞAŞAN	2	49.	YENER GÜRTAŞ	1
25.	M.FETHİ GÜRBÜZ	2	50.	ÖNER KABASAKAL	1

KAYBETTİKLERİMİZ

- 1- 24/06/2014 *TAHİR ŞAŞMAZ'IN ANNESİ*
- 2- 17/07/2014 *ZÜLFÜ ALTINOK'UN EŞİ*
- 3- 14/07/2014 *ŞİNASİ DEMİREL*
- 4- 17/07/2014 *CAHİT TANYILDIZI*
- 5- 22/08/2014 *ALPER SAVAŞAN*
- 6- 02/09/2014 *AYŞE TURAN*
- 7- 11/10/2014 *ERDOĞAN YARAMANOĞLU*
- 8- 24/10/2014 *VECİHİ TİMURROĞLU*
- 9- 30/10/2014 *RIZA BARUT'UN KAYINVALİDESİ*
- 10- 14/10/2014 *MUZAFFER ERTÜRK'ÜN ANNESİ*
- 11- 16/11/2014 *MEHMET HÜCÜMENOĞLU*
- 12- 28/11/2014 *BURHANETTİN ÇAKIRBAY*
- 13- 18/12/2014 *FAİK ÇAKIRBAY*
- 14- 23/12/2014 *MUSTAFA CUBUKCUOĞLU*
- 15- 28/12/2014 *FERİT ŞENER*

*Yeni yılda üyelerimize ve
tüm Elazığ'lılara sağlık,
huzur ve esenlikler dileriz.*

Sokullu Mehmet Paşa Cad. Ece Sok. No: 15/3
Dikmen/ANKARA
Tel: 0 312 4802880
Faks: 0 312 4803808
Eposta: info@elazigvakfi.org.tr
www.elazigvakfi.org.tr